

AFM Jaarverslag 2022

Lees verder

Inhoud

Voorwoord	3
01 Ontwikkelingen en de AFM Strategie	4
02 Toezicht op financiële dienstverlening	10
03 Toezicht op kapitaalmarkten	21
04 Toezicht op assetmanagement	28
05 Toezicht op kwaliteit accountantsorganisaties en verslaggeving	34
06 Personentoetsingen en maatregelen	41
07 Stakeholderdialoog	45
08 AFM als professionele organisatie	50
09 Organisatie en besturing	56
10 Jaarrekening AFM	72
Overige gegevens	99

Voorwoord

Stel niet uit (wat vandaag al kan)

We worden verrast door steeds weer nieuwe crises. Of het nu gaat om de coronapandemie, de oorlog in Oekraïne, de energiecrisis of de aardbevingen in Turkije en Syrië. Crises lijken verworpen tot een constante in ons bestaan.

Crises leiden vaak tot ad-hoc beleid. Er moet snel en daadkrachtig worden opgetreden. Maar met als risico dat werken aan de lange lijn het onderspit delft. Acties voor de korte termijn slokken alle aandacht op, er schiet amper tijd over om na te denken over de lange termijn. Terwijl stippen op de horizon noodzakelijk zijn voor het varen van een duidelijke koers.

Is een grote planeconomie dan een optie? Nee, natuurlijk. Maar nadenken over hoe Nederland er straks uit moet zien is geen overbodige luxe. Wat wordt ons verdienmodel in een duurzame economie? Hoe gaan we de kansen van digitalisering benutten en de risico's beperken? En dichterbij huis: hoe zorgen we voor een goede implementatie van het nieuwe pensioenstelsel? Als we deze – in principe voorzienbare – vraagstukken voor ons uit blijven schuiven, worden ze vanzelf een brand die ad hoc moet worden geblust.

Neem de duurzaamheidsvraagstukken. Deze hebben we te lang voor ons uitgeschoven. Misschien niet onverklaarbaar. Zolang je een probleem niet meteen in het dagelijks leven ziet en voelt, waarom zou je het dan aanpakken? Maar die tijd lijkt achter ons te liggen. Bosbranden in Australië, warmterecords in het Verenigd Koninkrijk en India, overstromingen in Pakistan en droogte in Nederland maken het vraagstuk tastbaar en urgent. Het faciliteren van de klimaattransitie is voor ons een belangrijk onderwerp. Zoals ook te lezen in dit jaarverslag.

Als het gaat om digitalisering zien we dat de financiële sector steeds meer de richting opgaat van een groot data- en IT-bedrijf. Wij digitaliseren onze bedrijfsprocessen en werken steeds meer datagedreven. Met wet- en regelgeving, zoals MiCAR, DORA en de AI-verordening, heeft Europa de eerste stap richting veiligheid, beheersbaarheid en meer transparantie gezet. Komend jaar bereiden we ons voor op implementatie, door de ondernemingen en de AFM zelf. Risico's zijn daarmee overigens beter beheersbaar, maar niet meteen uitgebannen.

Soms moet je er ook voor waken dat iets planbaars tot iets gehaasts verwordt. Zoals de pensioentransitie. De eerste gesprekken voor een nieuw pensioenstelsel werden al 15 jaar geleden gevoerd. Zodra de wetgeving de Eerste Kamer is gepasseerd, kan de implementatie echt starten. De transitie is een complex proces. Zorgvuldigheid is bij een dergelijke operatie zeer belangrijk. Hoe sneller de nieuwe pensioenregelingen zijn uit onderhandeld, hoe meer tijd resteert voor een zorgvuldige uitvoering.

De AFM staat voor duurzaam financieel welzijn in Nederland. We richten ons op de voorzienbare transitie en houden rekening met een standaard portie voorzienbaar onvoorzien. Zo behouden we de ruimte in te spelen op incidenten.

Amsterdam, 11 april 2023

Laura van Geest, voorzitter

Hanzo van Beusekom

Jos Heuvelman

Linda Sas

01 Ontwikkelingen en de AFM Strategie

Onze speerpunten:

- ✓ Digitalisering
- ✓ Duurzaamheid
- ✓ Pensioenen
- ✓ Internationalisering

Ontwikkelingen

Waar begin 2022 een voorzichtig optimisme heerste over het naderende einde van de coronapandemie en bijbehorende lockdowns, is dit gedurende het jaar omgeslagen naar een gevoel van voortdurende crisis. Bepalend keerpunt was de inval van Rusland in Oekraïne, die er mede voor heeft gezorgd dat energieprijzen naar onvoorstelbare niveaus stegen en de inflatie een recordhoogte bereikte.

Macro-economisch klimaat

De gestegen energieprijzen en prijsstijgingen voor tal van andere goederen en diensten hebben grote impact op huishoudens (koopkrachtverlies) en bedrijven (productiekosten, vervoerskosten). Door ondersteunend overheidsbeleid worden de gevolgen voor de Nederlandse economie gedempt, desondanks loopt de economische groei in de loop van het jaar terug.

Voor centrale banken is de hoge inflatie aanleiding om de beleidsrente met stevige stappen te verhogen. Door de stijging van de rente is een geleidelijke herwaardering van risico's in gang gezet, wat is terug te zien in onder andere de ingezette daling van huizenprijzen en druk op aandelen- en cryptowaarderingen. Daarnaast vermindert de rentestijging op relatief korte termijn de druk op de verdienmodellen van banken en levensverzekeraars en neemt de dekkingsgraad van pensioenfondsen toe.

Voor consumenten lijken de directe gevolgen van de stijgende rente vooralsnog beperkt. Rentes voor hypotheek en consumptief krediet stijgen, maar gezien de lange looptijden en veelal vaste rentepercentages raakt de rentestijging alleen nieuwe verstrekkingen en hypotheek waarvan de rentevaste periode afloopt. Daarentegen zijn de gevolgen van de hoge inflatie – en het daaruit volgende koopkrachtverlies – voor consumenten direct voelbaar. Dit leidt tot risico's op betaalachterstanden van huur, de energierekening of zorgverzekering en mogelijk tot het aangaan van meer kredieten.

Wonen, werken en pensioen

De hoge kosten voor levensonderhoud kunnen kwetsbare situaties tot gevolg hebben. Huishoudens kunnen in betalingsproblemen komen voor bijvoorbeeld hun hypotheek.

Dat risico is voor koopstarters nog groter dan voor andere huishoudens, omdat hun leenbedrag meestal hoger is. In het [rapport 'Maximaal lenen voor de hypotheek?'](#) (pdf; 2 MB) van de AFM staat dat huishoudens die veel lenen voor hun hypotheek ten opzichte van hun inkomen dan ook een verhoogde kans hebben op betalingsproblemen. Er zijn in Nederland traditioneel relatief weinig betalingsachterstanden.

Nadat pensioenen jaren niet konden worden verhoogd, bleek in 2022 indexatie van de tweedepijlerpensioenen veelal wel mogelijk te zijn. Dit kwam door [Algemene maatregel van bestuur over tijdelijke indexatie](#) en de toename van de dekkingsgraden van de pensioenfondsen door de gestegen rente. Voor de pensioensector drukt de voorgenomen transitie naar een nieuw pensioenstelsel een groot stempel op zijn activiteiten. Hierin komen nieuwe waarborgen voor deelnemers en daarmee nieuwe taken voor de AFM. Wij bereiden ons daarom voor op een grotere rol als gedrags-toezichthouder op deze pensioenen en zijn, samen met De Nederlandsche Bank (DNB), veel met de sector in gesprek geweest in 2022. Ook hebben wij de sector al [guidance](#) geboden, waar nodig en gewenst, zoals met [publicatie van de \(voorlopige\) leidraad Keuzebegeleiding](#). Daarnaast hebben wij 7 keer het [Transitiebulletin pensioenen](#) gedeeld met geïnteresseerden.

Digitalisering

Digitalisering en nieuwe technologieën zorgen voor fundamentele veranderingen in de manier waarop financiële producten en diensten worden aangeboden. Hierdoor ontstaat er druk op het verandervermogen en bedrijfsmodel van financiële instellingen. Toetreding van nieuwe innovatieve spelers versterkt deze druk.

Datavergaring en -verwerking vormen in toenemende mate de kern van het bedrijfsproces van financiële ondernemingen. Het toenemende gebruik van data brengt ook risico's met zich mee. Aandachtspunten zijn onder meer het waarborgen van een hoge datakwaliteit en het rechtmatig en zorgvuldig omgaan met persoonsgegevens. Ook de beveiliging van data tegen cyberaanvallen vergt continue aandacht.

Omdat dienstverlening steeds meer digitaal is, neemt de afhankelijkheid van IT-systemen toe. Afhankelijkheid van digitale systemen in combinatie met de trend van uitbesteding van bedrijfsprocessen zorgt voor kwetsbaarheden.

En daarmee ook de kans op verstoringen in deze systemen bij financiële instellingen. In 2022 hebben wij voorbereidingen getroffen voor wat de *Digital Operational Resilience Act* (DORA), die digitale veiligheid moet bevorderen, gaat betekenen voor ons toezicht.

Op de turbulente cryptomarkten is vooralsnog weinig tot geen toezicht. In aanloop naar de aankomende Europese wetgeving, de *Market in Crypto Assets Regulation* (MiCAR) houden wij de ontwikkelingen op de cryptomarkt actief in de gaten. Zo zijn we nationaal en internationaal in gesprek met andere toezichthouders om van elkaar te leren over de verschillende risico's die er op deze markt spelen en hoe deze onder MiCAR geadresseerd kunnen worden. Uit onderzoek bleek dat cryptobezitters goed begrijpen dat crypto's grote risico's met zich meebrengen, we zagen ook dat een kleine groep de risico's juist onderschat.

De Europese Unie wil naar één datamarkt in 2030. Samen met DNB hebben wij [een discussiedocument gepubliceerd](#) met een voorlopige beleidsvisie op datamobiliteit in relatie tot de financiële sector. Meer mogelijkheden om data te delen kan voordelen opleveren, maar moet gelijke tred houden met meer aandacht voor de privacy en belangen van datahouders door gegevensgebruikers

Internationalisering

De kapitaalmarkten zijn wereldwijd en Europees nauw met elkaar verweven. De infrastructuur en het gedrag op de kapitaalmarkten hebben daarmee inherent een internationaal karakter, denk aan handelsplatformen en marktmisbruik. Ook leidt de internationalisering van de kapitaalmarkten tot een toename van financiële producten en marktspelers. De toegenomen digitalisering speelt hierin een belangrijke rol.

Steeds meer financiële instellingen bieden hun dienstverlening in of vanuit het buitenland aan, ook aan Nederlandse klanten. De AFM vindt het belangrijk dat de consumentenbescherming goed is geregeld en de betreffende nationale toezichthouder accuraat reageert wanneer nodig, onafhankelijk waar de financiële instelling is gevestigd.

Daarom maken wij ons sterk voor verdere convergentie van het toezicht binnen de Europese Unie. Dit doen wij onder andere door het voorzitterschap dat AFM-bestuurder Jos Heuvelman vervulde bij het comité van de European Securities and Market Authority (ESMA) dat ging over het internationaal in lijn brengen van het toezicht (convergentie). Ook leidt Jos Heuvelman het Senior Supervisors Forum binnen ESMA, dat zich onder andere richt op het identificeren van de belangrijkste risico's en problemen in het toezicht.

In internationaal verband pleiten wij er ook voor om bij nieuwe regelgeving goed te analyseren waar het nieuwe toezicht het best kan worden belegd. Voor internationale dienstverlening met geharmoniseerde regels, zoals cryptodienstverlening, is een geharmoniseerde Europese aanpak (in de regel) van meerwaarde.

Verduurzaming

Financiële instellingen spelen een belangrijke rol in het mobiliseren van kapitaal voor duurzame investeringen door overheden, ondernemingen en huishoudens en dragen bij aan het verduurzamen van bedrijven door te sturen op duurzaamheidsaspecten in de bedrijfsvoering. Het toenemende belang van duurzaamheid vertaalt zich in het groeiende aanbod van producten met een duurzaamheidskenmerk en groeiend duurzaamheidsbeleid van financiële instellingen.

Een belangrijke uitdaging in de markt voor duurzame financiering is de mate waarin duurzaamheidsrisico's en -prestaties van investeringen inzichtelijk en controleerbaar zijn. Ook worden steeds meer eisen gesteld aan de informatieverstrekking rondom duurzaamheid (onder andere in de *Sustainable Finance Disclosure Regulation* (SFDR)). Daarnaast zet de Europese Commissie met de herziening van de *Non-Financial Reporting Directive* (NFRD) in op verdere aanscherping van de niet-financiële rapportageverplichtingen. Om te voorkomen dat partijen zonder duurzaam en toekomstbestendig bedrijfsmodel überhaupt de markt betreden, wordt ook 'aan de poort' intensief toezicht gehouden. De AFM heeft in 2022 onderzoek gedaan naar de markt voor duurzame retailbeleggingen en de motivatie van duurzame beleggers. Het belangrijkste motief voor beleggers om duurzaam te beleggen is het maken van impact, zo wees [ons onderzoek hiernaar](#) (pdf; 1,4 MB) uit.

Omdat veel gehanteerde duurzame beleggingsstrategieën op basis van uitsluiting en ESG-scores niet vanzelfsprekend impact als doel of gevolg hebben, is er een risico op teleurstelling als beleggingen geen impact hebben gemaakt. Ook zagen wij in dit onderzoek problemen in het keuzeproces van retailbeleggers waardoor zij vaak kiezen voor een fonds met een uitsluitingsstrategie, terwijl ze aangaven juist te willen kiezen voor een impactstrategie.

Bij banken, verzekeraars, pensioenuitvoerders, beleggingsondernemingen en beheerders van beleggingsinstellingen hebben wij in 2022 [onderzoek gedaan naar het naleven van transparantieregels over duurzaamheid](#). Daaruit blijkt dat de duurzaamheidsinformatie wel wordt verstrekt, maar over de hele linie begrijpelijker en concreter kan. Overall hebben kleinere partijen meer moeite om aan de regels te voldoen dan de grotere instellingen.

Integriteit

Na de inval van Rusland in Oekraïne heeft de Europese Unie diverse sancties ingesteld tegen Rusland en Russische personen, onder andere de bevrozing van tegoeden en bezittingen. Uit een AFM-onderzoek naar de naleving van de sanctieregelgeving bleek dat beleggingsondernemingen en beheerders van beleggingsinstellingen voldoende maatregelen treffen in hun bedrijfsvoering om de EU-sancties tegen Rusland te kunnen uitvoeren. Ze lieten een hoog bewustzijn zien en een wil om aan de sancties te voldoen.

Op het gebied van financiële integriteit lijken beleggingsinstellingen en beleggingsondernemingen de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme en de Sanctiewet steeds beter na te leven, zo hebben wij geconcludeerd op basis van de periodieke uitvraag.

AFM Strategie

De doelen die de AFM zich heeft gesteld in de [Agenda 2022](#) en daarbij behorende activiteiten, komen voort uit onze strategie. In de [AFM Strategie 2020-2022](#) hebben we 4 meerjarige toezichtdoelen geformuleerd, één voor elk toezichtgebied. Voor onze gehele organisatie is het prioriteit om een proactieve, datagedreven en invloedrijke toezichthouder te zijn. Een stevig fundament in de vorm van een professionele organisatie is daarbij van groot belang. Naast de missie en strategie is ook de risicoanalyse in [Trendzicht 2022](#) een belangrijke basis voor het bepalen van onze toezichtkeuzes in 2022 geweest.

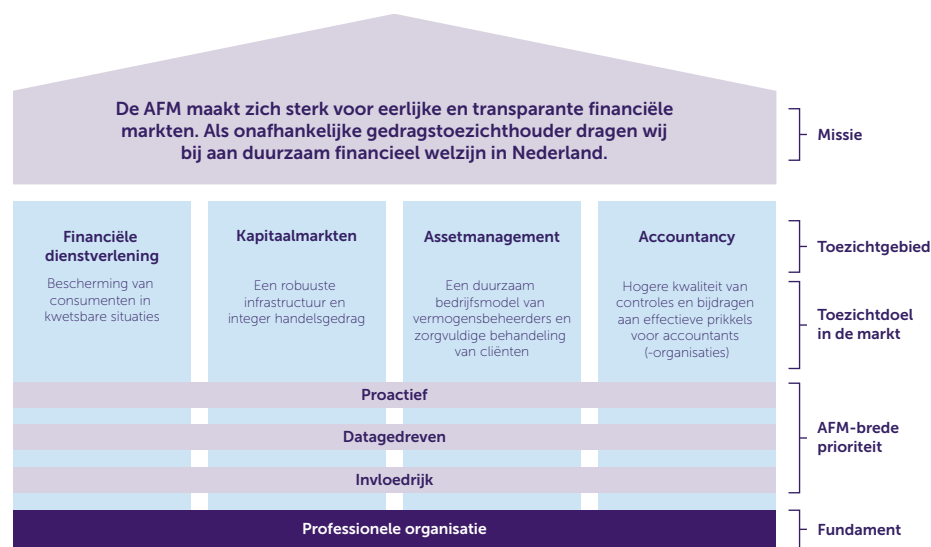
In 2022 hebben wij een nieuwe [AFM Strategie 2023-2026](#) ontwikkeld. Deze strategie is een herijking en doorontwikkeling van de Strategie 2020-2022 en vormt de basis voor de [AFM Agenda 2023](#). Digitalisering, internationalisering en verduurzaming zijn de trends die daarbij bepalend zijn voor de financiële sector en ons toezicht. Deze vormen de rode draad in de nieuwe strategie. De uitwerking is ook concreter gemaakt, waardoor de nieuwe strategie een betere basis vormt voor onze besturingscyclus.

Proactief

Een voorbeeld van proactief handelen van de AFM is de dialoog met stakeholders op gebied van de *Retail investment strategy* (RIS). De RIS is een ambitieus initiatief van de Europese Commissie dat beoogt kapitaalmarkten toegankelijker te maken en tegelijkertijd beleggersbescherming toekomstbestendig te maken. Op basis van een [in 2021 gepubliceerde non-paper](#) (pdf; 100 kB) hebben wij actief deelgenomen aan dialoog en discussie met belanghebbenden om het belang van effectieve beleggersbescherming en toegang tot financiële dienstverlening te onderstrepen. Voorbeelden hiervan zijn productaanbod en -advies in belang van de klant en kostenefficiëntie en digitalisering die werkt voor klanten. In 2022 hebben we gesproken met nationale en Europese toezichthouders, vertegenwoordigers van de sector en beleidsmakers en deelgenomen aan panels op Eurofi.

Figuur 1. Deze figuur verbeeldt de strategie van de AFM 2020-2022. Bovenaan staat de missie: De AFM maakt zich sterk voor eerlijke en transparante financiële markten. Als onafhankelijke gedragstoezichthouder dragen wij bij aan duurzaam financieel welzijn in Nederland. Deze missie geven wij invulling met toezichtdoelen op de 4 toezichtgebieden van de AFM: financiële dienstverlening, kapitaalmarkten, assetmanagement en accountancy. De toezichtdoelen zijn: de bescherming van consumenten in kwetsbare situaties (financiële dienstverlening), een robuuste infrastructuur en integer handelsgedrag (kapitaalmarkten), een duurzaam bedrijfsmodel van vermogensbeheerders en zorgvuldige behandeling van cliënten (assetmanagement) en hogere kwaliteit van controles en bijdragen aan effectieve prikkels voor accountants(organisaties) (accountancy). Die doelen willen wij bereiken door: proactief, datagedreven en invloedrijk te zijn. De professionele organisatie is hiervoor het fundament.

In bredere zin gebruiken wij een publicatie als Trendzicht om belangrijke trends en ontwikkelingen in beeld te brengen waarmee wij vroegtijdig mogelijke problemen kunnen aanpakken. Ook voor een toezichthouder geldt dat voorkomen beter is dan genezen. In [Trendzicht 2023](#) hebben wij ook weer specifieke risicokaarten voor de verschillende toezichtgebieden opgenomen.

Datagedreven

In het verslagjaar hebben wij de werkwijze en de bijbehorende organisatiestructuur van een datagedreven toezichthouder verder doorgevoerd. Verantwoord en compliant datagebruik heeft hiermee een vaste vorm gekregen binnen de AFM-organisatie. De focus is steeds meer verlegd naar een eenduidige manier van werken. Dit komt ook door de introductie van teams per toezichtafdeling die het mogelijk maken om structureel het gebruik van data te faciliteren in het risicogestuurde toezichtproces, zogeheten development-operations teams (DevOps).

In vervolg op de [wetgevingsbrief van de AFM uit 2021](#) werkt het ministerie van Financiën aan een wettelijke grondslag voor datagedreven toezicht op verschillende terreinen. Het is belangrijk dat de wettelijke basis voor het periodiek uitvragen van data in lijn is met het toenemende belang van deze data voor het toezicht. Wij hebben voor het vaststellen van de datapunten input geleverd. Doel is om effectiever zicht en grip te krijgen op risico's en onze capaciteit gericht in te kunnen zetten.

De conclusies die we trekken zijn door datagedreven toezicht beter onderbouwd met feiten en we zien sneller waar mogelijke risico's zich manifesteren in de financiële markten. Hierdoor kunnen wij, maar ook de financiële sector, eerder ingrijpen als de dienstverlening aan consumenten en bedrijven dreigt mis te gaan. Datagedreven toezicht draagt op die manier bij aan een stabiele markt. In 2022 kregen wij door data-analyse scherper inzicht in ontwikkelingen en (mogelijke) risico's bij accountantsorganisaties met een reguliere vergunning. Deze groep van ongeveer 260 ondernemingen staat sinds 2022 direct onder ons uitvoerende toezicht. Met behulp van gerichte data-uitvragen leren we meer over deze accountantsorganisaties en de kwaliteit van hun wettelijke controles. Met die kennis ontwikkelen en prioriteren wij onze toezichtactiviteiten.

Invloedrijk

De politiek deelt de zorgen van de AFM over het concept *buy now, pay later*. Hierbij kunnen consumenten producten kopen die ze pas later betalen. Deze vorm van uitgesteld of achteraf betalen valt niet onder de bestaande wetgeving over kredieten, maar kent wel degelijk risico's, vinden wij. Onze [publicatie 'Buy Now, Pay Later'](#) heeft de discussie over het onderwerp in politiek aangezwengeld.

Regelgeving moet het mogelijk maken om de belangrijkste problemen te kunnen oplossen. We moeten kunnen blijven toetsen of het bestaande raamwerk voldoende handvatten biedt om onze rol goed te kunnen uitvoeren. In de jaarlijkse wetgevingsbrief hebben wij in 2022 bijvoorbeeld gevraagd om de mogelijkheid van tipgeld om het melden van marktmisbruik op de kapitaalmarkten te stimuleren. De minister heeft aangegeven hier positief in te staan en is hierover nog met ons in gesprek. De wetgevingsbrief biedt ons een instrument om aan te geven welke onderwerpen van belang zijn voor het huidige wetgevend kader.

Al eerder hebben wij de effecten van internationalisering aangegeven. Daarom vinden wij deelname aan verschillende internationale werkgroepen en de bilaterale contacten met (inter)nationale collega-toezichthouders belangrijk. We nemen daarom deel aan Europese en mondiale internationale organisaties op alle toezichtsterreinen van de AFM (zoals ESMA, EIOPA, EBA, IOSCO, IAIS, IFIAR).

De AFM kan een rol hebben in het bestuur van een internationale organisatie, maar wordt ook vaak vertegenwoordigd in de onderliggende Standing Committees of werkgroepen. Ook werken we veel samen met andere toezichthouders. Zo hebben we in 2022 samen met de Franse toezichthouder *Autorité des Marchés Financiers* (AMF) een onderzoek gepubliceerd naar het in Frankrijk ingestelde tijdelijke [short sell-verbod voor Franse effecten](#) (pdf; 1,3 MB) tijdens de pandemie in 2020.

In 2022 zijn wij ook weer teruggekeerd in de *board* van IOSCO. Het boardlidmaatschap past binnen onze ambitie om internationaal meer samen te werken om belangrijke problemen te kunnen aanpakken. IOSCO is de mondiale organisatie waarin markt- en gedragstoezichthouders op de kapitaalmarkten met elkaar informatie en ervaringen uitwisselen en gezamenlijke mondiale standaarden en beleidsrichtingen opstellen.

02 Toezicht op financiële dienstverlening

Bescherming deelnemers nieuw pensioenstelsel

- ✓ Wij hebben in de voorbereiding van het **nieuwe pensioenstelsel** diverse leidraden opgesteld voor de sector. Hierin verduidelijken wij onze verwachtingen ten aanzien van de **bescherming van deelnemers**.

Inzicht voor beleggers in rendement, risico en kosten

- ✓ **Correcte en volledige informatie** is voor beleggers van belang. Wij stelden handvatten op om te komen tot **realistische verwachte rendementen** voor vermogensbeheer en beleggingsadvies. Beleggingsondernemingen hebben hun **kosteninformatie** verbeterd.

Stevig toezicht op kredietverlening aan huishoudens

- ✓ We hadden aandacht voor de **kansen en risico's van achteraf betalen**, namen het **acceptatiebeleid bij hypotheekverstrekking** onder de loep en onderzochten de toepassing van **nieuwe leennormen** op consumptief krediet.

Veel instellingen en huishoudens lijken de coronacrisis goed te hebben doorstaan, mede dankzij grootschalige steun vanuit de overheid. Door de oorlog in Oekraïne is echter een nieuwe crisis ontstaan en zijn de prijzen voor grondstoffen en energie in hoog tempo gestegen, met inflatie tot gevolg. Om de economie te laten afkoelen hebben de centrale banken de beleidsrente verhoogd.

Afgezien van de lagere inflatie waren de directe effecten van de stijgende rente vooralsnog beperkt, los van na jaren weer een verhoging van de meeste pensioenen. Rentees voor hypotheek en consumptief krediet stegen, maar gezien de lange looptijden en veelal vaste rentepercentages raakte de rentestijging alleen nieuwe verstrekkingen en een klein deel hypotheek waarvan de rentevaste periode afliep. Huishoudens met relatief hoge schuldniveaus en relatief weinig spaargeld blijven kwetsbaar.

In 2022 hebben wij met diverse onderzoeken het zelfbeleggen onder de loep genomen. Daaruit bleek dat execution-only-beleggers niet altijd goed geïnformeerd waren over (verwachte) kosten door execution-only-brokers en adviseurs. Wij hebben daarbij handvatten aan partijen geboden. Ook hebben wij marktpartijen aangesproken op de wijze waarop zij adverteren voor commissievrij of gratis beleggen. Zo wordt voorkomen dat ten onrechte de indruk bestaat dat beleggen gratis is.

Het steeds populair wordende kopen of afbetaling via *buy now pay later* geeft consumenten een bepaalde vrijheid en flexibiliteit, maar kent risico's. Uit onze verkenning bleek dat bijvoorbeeld aanmaningskosten mogelijk onrechtmatig zijn. En die kosten vormen een belangrijke inkomstenbron voor de aanbieders. Consumenten kunnen gewend raken aan schulden, wat niet wenselijk is.

Resultaten in het kort

- Via gesprekken met de pensioensector en *guidance* hebben wij de sector onze rol en onze verwachtingen in het nieuwe pensioenstelsel duidelijk gemaakt
- Met diverse uitingen hebben wij aan beleggingsondernemingen duidelijk gemaakt hoe zij beleggers voorstelbare teleurstellingen kunnen besparen
- Kredietverstrekkers moeten alert zijn op overkreditering, zeker in tijden van stijgende kosten, kopen op afbetaling kent risico's

Overgang naar een nieuw pensioenstelsel

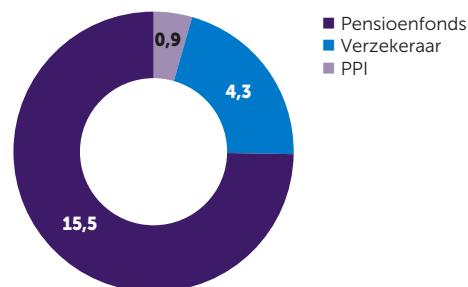
2022 heeft voor de AFM op het gebied van het toezicht op de pensioensector vrijwel geheel in het teken gestaan van het nieuwe pensioenstelsel. Onze focus lag daarbij op de bescherming van deelnemers. Dit deden wij onder andere vanuit onze rol als adviserend lid van het departement in de Stuurgroep Uitwerking Pensioenakkoord.

In mei hebben wij deelgenomen aan een expertsessie in de Tweede Kamer om onze visie voor het voetlicht te brengen. Ook hebben wij gereageerd op de [consultatie van het Besluit toekomst pensioenen](#) (pdf, 335 kB) en hebben [diverse toezichttoetsen](#) uitgevoerd. Wij denken dat de nieuwe pensioenwet bijdraagt aan de hoofddoelstellingen van het Pensioenakkoord van juni 2019, namelijk een persoonlijker en transparanter pensioen. Veel van onze zorgen over de bescherming van deelnemers zijn in het nieuwe stelsel inmiddels door de wetgever geadresseerd.

Figuur 2. Van de bijna 21 miljoen pensioenen in de opbouwfase (opgebouwd door actieve en gewezen deelnemers), wordt ruim drie kwart in 2020 uitgevoerd bij één van de 171 pensioenfondsen. Het is goed om op de merken dat één deelnemer niet hetzelfde is als één uniek persoon, het is mogelijk dat één deelnemer bij meerdere pensioenuitvoerders een pensioen heeft opgebouwd uit verschillende (voormalige) dienstverbanden.

Sector handvatten bieden

In 2022 hebben wij ook op diverse thema's *guidance* opgesteld en gepubliceerd. De sector is druk bezig met voorbereidingen en geeft aan geholpen te zijn met tijdige publicatie. De [Voorlopige leidraad keuzebegeleiding](#) (pdf; 512 kB) die wij in november hebben gepubliceerd, is overwegend positief ontvangen. Voorafgaand aan publicatie hebben wij met de sector de inhoud van nieuwe leidraden besproken. Ook hebben we marktbrede input opgehaald via individuele gesprekken, rondetafels en het AFM Pensioenevent 2022.

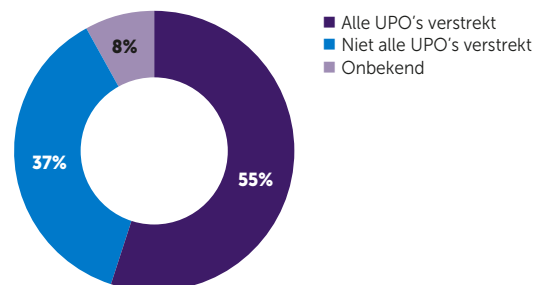
De leidraden over het risicopreferentieonderzoek en het communicatieplan zijn met de sector besproken en zijn gepubliceerd in 2023, net als de actualisatie van de leidraad pensioenadvies.

De bevindingen uit het onderzoek naar het risicopreferentieonderzoek bij fondsen die snel willen overstappen, hebben wij marktbreed teruggekoppeld. Net als het onderzoek naar de communicatie door fondsen die gebruik maken van de versoepelde regels voor indexaties. Dit kan andere partijen helpen in de transitie. Deze onderzoeken zijn in 2022 uitgevoerd met het oog op het nieuwe stelsel.

Correcte administratie nodig voor correcte communicatie

In de transitieperiode naar het nieuwe pensioenstelsel houden wij aandacht voor correcte communicatie-uitingen richting deelnemers en blijven de sector stimuleren om verbeteringen door te voeren. Uit ons rapport van februari 2022 '[Correcte pensioenadministratie geen garantie voor correcte deelnemerscommunicatie](#)' blijkt dat fouten in communicatie aan deelnemers in meer dan de helft van de gevallen wordt veroorzaakt bij de vertaalslag van de administratie naar brieven en andere uitingen. Wij hebben de pensioensector daarom opgeroepen om verbeteringen door te voeren in deze vertaalslag.

Figuur 3. Uit een analyse is gebleken dat in 2019 ten minste 37% van de pensioenuitvoerders niet in staat was om alle actieve deelnemers (inclusief Arbeidsongeschikte deelnemers) een universeel pensioenoverzicht (UPO) te verstrekken. 8% van de pensioenuitvoerders was niet in staat te rapporteren hoeveel UPO's er zijn verstrekt (onbekend). 55% van de pensioenuitvoerders rapporteerde aan de AFM dat alle UPO's zijn verstrekt.

Met DNB onderhouden wij intensief contact over toezicht in de transitie. Ook in 2022 hebben de AFM en DNB met een gezamenlijke monitoringsvragenlijst inzicht gekregen in de voorbereiding, voortgang en risico's van pensioenfondsen bij de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel. Deze inzichten dragen bij aan het signaleren en adresseren van aandachtspunten en komen aan de orde in de dialoog met de sector. In 2023 gaan we door met deze gezamenlijke transitie-uitvraag; dit draagt ook bij aan lagere toezichtdruk.

Een voorgenomen onderzoek naar de afhandeling van klachten is in 2022 niet uitgevoerd. Door uitstel van de nieuwe pensioenwet is de verplichting over een klachtenprocedure te beschikken uitgesteld, naar verwachting tot 1 juli 2023.

Interne toezichtaanpak

In 2022 heeft het pensioenteam meerdere nieuwe collega's verwelkomd. Het toezicht op de transitie hebben we heringericht en vormgegeven, waarbij nu vier clusters worden gehanteerd: sectortoezicht, doorlopend toezicht, datagedreven toezicht en thematisch onderzoek. Ter voorbereiding van de interne organisatie hebben we een toezichtaanpak opgesteld voor geprioriteerde risico's.

Het prioriteren en het vormgeven van onze onderzoeken doen wij onder andere op basis van de data die wij binnenkrijgen op onze uitvragen. Daarmee zien wij waar mogelijke risico's zich voordoen. Zo biedt het [Sectorbeeld pensioenen](#) op basis van de uitvraag ook een overzicht van de stand van zaken en ontwikkelingen in het pensioenlandschap waar het gaat om de tweedepijlerpensioenen. De informatie en inzichten hebben wij de afgelopen jaren met de sector gedeeld.

In aanloop naar de transitie hebben wij het sectortoezicht ingericht. Hiermee houden wij een vinger aan de pols bij de sector en zijn we bereikbaar en benaderbaar voor de onder toezicht staande ondernemingen. Het houden van een open dialoog en het bespreekbaar maken van worstelingen en vraagstukken van pensioenuitvoerders speelt hierbij een grote rol. Zo kunnen we snel communiceren over onze verwachtingen en kunnen we snel vragen over onze guidance en toezicht beantwoorden. Daarnaast vergroot sectortoezicht de kennis binnen de sector via diverse kanalen, waaronder het maandelijks AFM-transitiebulletin, het jaarlijkse AFM Pensioenevent en periodieke presentaties.

Execution-only-beleggen

Het is belangrijk dat een belegger goed inzicht heeft in (verwachte) risico's, rendementen en kosten van een potentiële belegging. De populariteit van beleggen onder consumenten en dan in het bijzonder het zelfbeleggen (*execution only*) maakt het in de ogen van de AFM daarom noodzakelijk dat beleggingsondernemingen beleggingsplatformen ontwerpen die aansluiten bij de beleggingsdienst en de doelgroep.

Beleggers moeten juist geïnformeerd zijn

In dit kader hebben wij een broker die via het execution-only-platform complexe producten als een *Special Purpose Acquisition Company* (SPAC) en opties aanbod, een [last onder dwangsom opgelegd](#). Deze partij beschikte niet over procedures en maatregelen om *misselling* te voorkomen.

Bij het ontwerpen van een platform is het belangrijk dat beleggingsondernemingen ook testen wat het werkelijke effect van hun ontwerp is. Wij hebben dit jaar onderzoeken gedaan om meer inzicht te krijgen in eventuele sturing door aanbieders. Om beter te begrijpen waar prikkels zitten en risico's ontstaan, hebben we een verkennend onderzoek gedaan naar verdienmodellen van neo-brokers en naar sturing in online beleggingsplatformen. Onze observaties bij verschillende binnenlandse en buitenlandse execution-only-aanbieders hebben wij later in een rapport naar buiten gebracht.

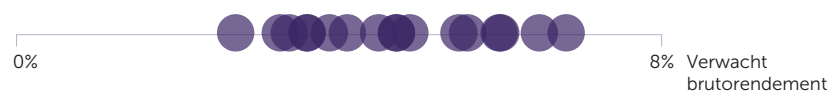
Ondernemingen zijn aan de slag gegaan met [onze bevindingen over correcte en volledige informatieverstrekking](#) over (verwachte) kosten door execution-only-brokers en adviseurs. Wij zagen namelijk meerdere tekortkomingen en hebben daarbij handvatten geboden. Ook hebben wij marktpartijen aangesproken op de wijze waarop zij adverteren voor commissievrij of gratis beleggen. Zo wordt voorkomen dat ten onrechte de indruk bestaat dat beleggen gratis is en execution-only- en adviesbeleggers beter in staat gesteld om kosteninformatie mee te wegen in de beleggingsbeslissing.

Met een [aanvulling op de Leidraad advies- en vermogensbeheerdienstverlening](#) hebben wij beleggingsondernemingen ook handvatten gegeven voor het opstellen van realistische verwachte rendementen. Op basis van [onderzoek onder beleggingsondernemingen](#) concludeerden wij namelijk dat het risico bestaat dat beleggingsondernemingen onrealistische verwachte rendementen hanteren voor hun vermogensbeheer- of adviesdienstverlening. Wanneer de verwachte rendementen niet realistisch zijn, kunnen de beoogde eindkapitalen niet gehaald worden. Dit kan een teleurstelling voor de belegger betekenen die een te hoog eindkapitaal is voorgehouden.

Figuur 4. Spreiding in verwachte brutorendementen bij de onderzochte beleggings-ondernemingen bij een neutrale portefeuille.

Elke stip staat voor één van de 18 onderzochte beleggingsondernemingen.

Dienstverlening in internationaal verband

Omdat beleggingsdienstverlening in toenemende mate over landsgrenzen plaatsvindt, richten wij onze blik ook buiten de grenzen. In deze context heeft de AFM, samen met andere toezichthouders en ESMA, gewerkt aan een [technisch advies over hoe beleggers beter beschermd kunnen worden](#) en aan de *guidelines* voor een betere inrichting van *productgovernance*. De Europese Commissie werkt aan een hernieuwde strategie voor retailbeleggers (de RIS). Daarnaast is een belangrijk voorstel waaraan de Europese Commissie werkt een verbod op *payment for order flow* (PFOF). Wij hebben in 2022 actief bijgedragen aan de discussie en kennis over PFOF met een [onderzoek en publicatie over handelsplatformen die PFOF betalen aan brokers](#), waaruit bleek dat de belegger in de meeste gevallen slechter af is met PFOF.

Malafide ondernemingen aangepakt

Dankzij een samenwerking met de Cypriotische toezichthouder is een aantal malafide beleggingsondernemingen gestopt met het aanbieden van diensten in Nederland. Deze waren in Cyprus gevestigd en werkten via een Europees paspoort. De ondernemingen waren sinds 2019 ook actief in Nederland. Uit signalen die bij ons binnenkwamen bleek dat zij consumenten benadeelden via nepadvertenties en handel in complexe *contract for differences* (CFDs).

Verantwoorde kredietverlening aan huishoudens

Het koopkrachtverlies van huishoudens en een kantelpunt in de woningmarkt maken het nog meer dan anders van groot belang dat hypotheekaanbieders hun klanten betaalbare kredieten bieden. Bij 5 aanbieders is een verkennend onderzoek gedaan naar de opzet van hun acceptatiebeleid van hypotheeklen en dan specifiek naar de criteria bij het toepassen van maatwerk. Wij vinden dat maatwerkhypotheeklen in een belangrijke behoefte voorzien. Tegelijk is onze visie, dat het beleid daaromheen wel duidelijk moet zijn, zonder multi-interpreteerbare termen, zoals ‘moet structureel betaalbaar zijn’. Uit het onderzoek bleek dat de criteria in het beleid niet altijd even helder zijn.

Met [een sectorbrief](#) hebben we onze verwachtingen rond dit beleid duidelijk gemaakt. Hypotheekaanbieders hebben daarop verbeteringen doorgevoerd.

Nalevingsonderzoek nieuwe leennormen consumptief krediet

In 2022 deden wij bij 9 partijen voor het eerst onderzoek naar de naleving van de nieuwe leennormen voor consumptief krediet die op 1 april 2021 in werking zijn getreden. Uit dat onderzoek bleek dat meerdere van de onderzochte partijen deze nieuwe leennormen niet helemaal juist hebben geïmplementeerd, hoewel de partijen zich duidelijk hebben geïmplementeerd aan de nieuwe leennormen. Dit heeft in een aantal gevallen geleid tot overkreditering van klanten. Een veelvoorkomende oorzaak hiervan waren programmeerfouten in gebruikte systemen. De bevindingen uit het onderzoek zijn teruggekoppeld aan de onderzochte partijen, waarbij wij verschillende informele maatregelen, zoals waarschuwingen, hebben opgelegd.

De ondernemingen zijn aan de slag gegaan met aanpassingen om juiste implementatie van nieuwe leennormen te waarborgen en overkreditering van klanten in de toekomst te voorkomen. Wij zijn daarnaast in contact getreden met de Vereniging van Financieringsondernemingen Nederland (VFN) om gezamenlijk verdere verduidelijking van de leennormen te bewerkstelligen.

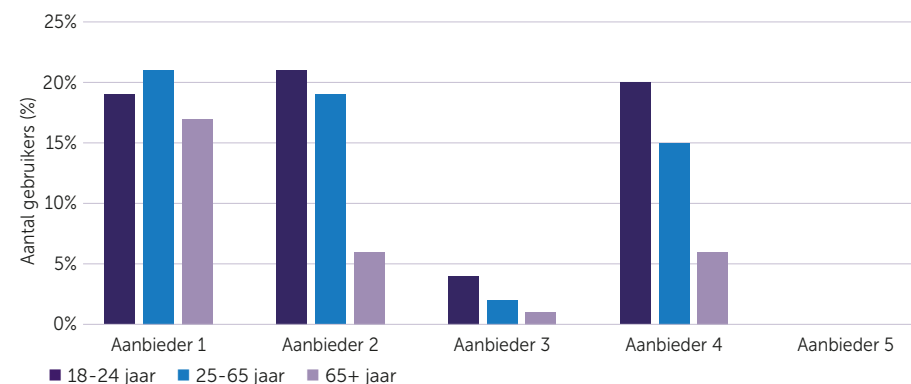
Achteraf betalen populair, maar riskant

Veel aandacht in de media kreeg het onderzoek van de AFM naar de trend van achteraf betalen: *buy now pay later* (BNPL), waarbij klanten in korte tijd gratis of tegen minimale kosten een gekocht product pas later hoeven te betalen. BNPL voorziet in consumentenbehoeften als flexibiliteit, zekerheid en ontzorging. Wij zien ook risico's voor de consument. Het gemak waarmee een consument een bestelling afrondt met BNPL is groot. Zo groot, dat eenvoudig schuldgewenning en schuldenstapeling kunnen ontstaan.

Wij constateren daarnaast dat de kosten voor te laat betalen onduidelijk en mogelijk onrechtmatig zijn. Deze aanmaningskosten vormen een belangrijke inkomstenbron voor de aanbieders. Tussen 20 en 40% van de totale inkomsten van sommige aanbieders van BNPL is afkomstig uit aanmaningskosten.

Wij hebben de bevindingen uit ons [onderzoek naar BNPL](#) teruggekoppeld aan de individuele partijen. In 2023 zullen wij nader onderzoek doen en zetten we daarnaast in op regulering van deze diensten via de herziening van de Richtlijn Consumentenkrediet.

Figuur 5. Uitkomsten van onderzoek onder 5 aanbieders; waaruit blijkt dat tot 20% van de gebruikers onder de 65 jaar te maken krijgt met aanmaningskosten. Deze bedragen gemiddeld rond de 15 euro.

Doorlopend beheer en zorgplicht

Bij het dossier aflossingsvrije hypotheeklen lag in 2022 de focus op het inrichten van maatwerkoplossingen voor kwetsbare klanten en het inrichten van doorlopend beheer zodat klanten met aflossingsvrije hypotheeklen ook in de toekomst adequaat aandacht krijgen. Wij zagen dat aanbieders voortgang boeken op beide onderwerpen en op de doorlopende klantactivatie. Sinds 2018 hebben de hypotheekaanbieders ruim 1,5 miljoen klanten benaderd en bij 340.000 klanten getoetst of de hypotheeklasten in de toekomst betaalbaar zijn. De initiële klantbenadering kwam in het verslagjaar tot een afronding bij alle hypotheekaanbieders en er vond een overgang plaats naar benadering vanuit doorlopend beheer.

Met diverse instanties hebben wij verder gesprekken gevoerd over hoe consumenten periodiek aandacht gaan geven aan hun financiële situatie. Het onderwerp 'financiële gezondheid' krijgt gelukkig steeds meer aandacht bij financiële ondernemingen, beleidsmakers en andere organisaties. Dat blijkt onder andere uit de diverse initiatieven die zijn gestart om consumenten meer bewust te maken van en inzicht te geven in hun financiële welzijn. De praktijk laat tegelijkertijd zien dat het lastig is om mensen te verleiden om aan de slag te gaan met hun financiën.

Bij verzekeraars hebben wij gekeken hoe de dienstverlening is aan klanten met een levensverzekering die in een *closed book*-portefeuille vallen. Hoe stellen verzekeraars het klantbelang centraal bij de directe dienstverlening aan deze klanten en hoe gaan ze om met uitbesteding van activiteiten rondom closed books? Het onderzoek is in het verslagjaar afgerond en in 2023 worden de uitkomsten gepresenteerd.

De AFM heeft in 2022 van diverse innovatieve concepten gecontroleerd of voldaan werd aan de zorgplichtvereisten, onder meer via de InnovationHub en bij vergunningaanvragen. Voorbeelden hiervan zijn nieuwe verzekeringsproducten, nieuwe distributiemodellen en nieuwe software-initiatieven. In de gesprekken verduidelijken we in een tijdig stadium wet- en regelgeving om de zorgplicht ook in een digitale omgeving te borgen.

Onze inzichten over zorgplicht, innovatie en digitalisering hebben we gedeeld via diverse colleges aan de Universiteit van Amsterdam. Daarnaast zijn we Europees en mondiaal actief binnen EIOPA en IAIS; enerzijds om internationaal invloedrijk te zijn, anderzijds om te leren van onze collega-toezichthouders.

In navolging van de publicatie van ons rapport over de gepersonaliseerde beprijzing van verzekeringsproducten, hebben we dit verslagjaar gesprekken gevoerd met verzekeraars en andere toezichthouders. Dit onderwerp zal ook in 2023 onze aandacht hebben.

Andere activiteiten en doorlopend toezicht

Transparantie over duurzaamheid

Met 3 rapporten heeft de AFM bevindingen naar buiten gebracht over de stand van zaken in de financiële sector bij de naleving van Europese duurzaamheidswetgeving, de zogenaamde *Sustainable Finance Disclosure Regulation* (SFDR) en de Taxonomieverordening. De Europese wetgeving beoogt meer transparantie over duurzaamheidsaspecten bij beleggen. Omdat het onderzoeken naar nieuwe wetgeving betrof, hebben wij ervoor gekozen de [bevindingen zo te publiceren](#) dat de hele sector kan profiteren van de verbeterpunten uit de onderzoeken.

De onderzoeken richtten zich op een aantal banken, verzekeraars, pensioen-uitvoerders, beleggingsondernemingen en beheerders van beleggingsinstellingen. Het bleek dat vaak onduidelijk is wat concrete duurzaamheidskenmerken of doelen van beleggingsproducten zijn. Verschillende marktpartijen hebben wij rechtstreeks via een brief gevraagd verbeterpunten door te voeren.

In 2023 treden verdergaande transparantievereisten over duurzaamheid in werking. Wij gaan ervan uit dat marktpartijen de verbeterpunten uit onze onderzoeken meenemen bij de implementatie van deze nieuwe vereisten.

Inzet formele maatregelen bij structurele overtredingen

De AFM heeft diverse middelen tot haar beschikking om het gedrag van ondernemingen te sturen. Een daarvan is handhaving met maatregelen. Zo hebben wij naar aanleiding van signalen over een financiële onderneming de bedrijfsuitvoering van deze partij aan breder onderzoek onderworpen. Wij hebben een groot aantal overtredingen vastgesteld, waarvan het merendeel ging over de verstrekking van onduidelijke, onjuiste en/of misleidende informatie aan klanten. Dit leidde tot het overtreden van de normen over de integere en beheerste bedrijfsvoering. Dit is dermate ernstig en verwijtbaar dat wij ook een boete hebben opgelegd. Wanneer deze onherroepelijk is, volgt publicatie.

Vorbereiding op toezicht op crypto's

2022 is een zeer turbulent jaar geweest voor de cryptomarkt. De AFM waarschuwt regelmatig voor het handelen in crypto's. Zo hebben we op 60 mbo's lessen gegeven over de risico's van handel in crypto's.

De *Market in Crypto Assets Regulation* (MiCAR) moet het toezicht op crypto's in Europees verband regelen. In aanloop naar MiCAR monitoren wij de cryptomarkt actief. Zo zijn we nationaal en internationaal in gesprek met andere toezichthouders om van elkaar te leren over de verschillende risico's die er op deze markt spelen en hoe deze onder MiCAR geadresseerd kunnen worden. Daarnaast monitoren we de markt, onder andere door onderzoek te doen.

Uit ons [consumentenonderzoek onder cryptobezitters](#) bleek dat veel van hen goed begrijpen dat crypto's grote risico's met zich meebrengen, we zagen ook dat een kleine groep de risico's juist onderschat.

Voldoen aan diplomaplicht

Uit onderzoek onder 75 financieel dienstverleners (FD'ers) bleek dat bij 31 van hen de vereiste diploma's voor advisering niet of niet allemaal aanwezig waren. Zij hebben in totaal 46 adviesvergunningen moeten inleveren. Dit is zorgwekkend en moet beter, daarom zullen we in 2023 deze controle op normaleleving voortzetten.

Als een vergunninghouder een bepaalde vergunning heeft voor advisering, dan moet minimaal één adviserende klantmedewerker beschikken over een geldig Wft-diploma. De grootste nalatigheid zat in de afwezigheid van geldige diploma's voor het adviseren over inkomensverzekeringen. Dit was 12 keer het geval. Adviesvergunningen voor schadeverzekeringen zakelijk, zorgverzekeringen en consumptief krediet zijn ieder 5 keer ingetrokken.

Daarnaast zijn 36 vergunningen om te bemiddelen ingeleverd omdat deze vergunninghouders geen activiteiten verrichtten in de betreffende producten. Ook bij bemiddelen had dit vaak betrekking op inkomensverzekeringen.

In 2022 zijn bij ons 12 ontheffingsverzoeken voor de diplomaplicht ingediend. In geen enkel geval is de ontheffing toegekend, ook omdat een aantal financieel dienstverleners alsnog in de gelegenheid was om examens met goed gevolg af te leggen. Ook waren er bij sommige financieel dienstverleners andere werknemers die wel aan de vakbekwaamheidseisen voldeden. Een ontheffing voor deze financieel dienstverleners was daarmee niet nodig.

Publiceren van beloningsbeleid

Met een norminformerende brief heeft de AFM een aanzienlijk deel van de FD'ers ertoe aangezet om hun beloningsbeleid te publiceren. In juni 2022 hebben wij een geautomatiseerde nulmeting verricht. Daaruit bleek dat 19% van de FD'ers voldeed aan de verplichting om het beloningsbeleid te publiceren op hun website. Na de brief met de oproep alsnog te publiceren was in september het aantal FD'ers dat aan de publicatieplicht voldoet iets meer dan verdubbeld: naar 40%. Ook zorgde de

brief voor reacties vanuit de markt over de reikwijdte van de publicatieplicht en de wijze van publicatie. Kantoren waren in de veronderstelling dat zij met het dienstverleningsdocument (DVD) al voldeden aan de publicatieplicht. In het DVD staat echter informatie opgenomen over de vergoeding (onder de noemer beloning) die wordt gevraagd voor de diensten. Dit betreft niet de interne beloning die medewerkers ontvangen.

Dit onderzoek is opgenomen in de [jaarlijkse Marktindrukken](#) waarin wij de markt in algemene zin de uitkomsten van de Marktmonitor adviseurs en bemiddelaars teruggeven, inclusief de bevindingen van enkele onderzoeken.

Beheerst beloningsbeleid en de publicatie van dat beleid heeft in 2023 wederom aandacht in ons toezicht, waaronder naleving van wet- en regelgeving.

Scenarioanalyses om producten blijvend te laten voldoen

Ondernemingen lijken te worstelen met het gebruik van scenarioanalyses om potentiële toekomstige (markt)scenario's in kaart te brengen. In een verkennend onderzoek naar de inrichting van productevaluaties door 8 ondernemingen heeft de AFM extra aandacht besteed aan het gebruik van scenarioanalyses, zodat producten ook in wijzigende omstandigheden blijven voldoen aan de behoeften van de doelgroep. Om het gebruik van scenarioanalyses marktbreed te bevorderen en marktpartijen te ondersteunen, zullen wij in 2023 guidance publiceren.

We zien wel dat alle partijen uitgebreide procedures en maatregelen hebben om productevaluaties uit te voeren. Deze waarborgen nog niet altijd dat producten daadwerkelijk voldoende diepgaand worden geëvalueerd. Zo valt bijvoorbeeld regelmatig op dat wijzigende (markt)omstandigheden of relevante incidenten, denk hierbij aan de overstromingen in Limburg, niet leiden tot een tussentijdse productevaluatie van in dit geval schadeverzekeringen. Ook zien wij dat niet alle partijen structureel klachten over producten of productinformatie gebruiken bij hun productevaluaties. Wij hebben enkele partijen erop gewezen dat ze belangrijke (maatschappelijke) ontwikkelingen en klachten beter moeten monitoren om producten tijdig aan te passen. Ook worden producten niet altijd frequent gereviewd, waarmee klanten het risico lopen dat het product in de tussentijd niet meer voldoet aan hun behoeften. Wij zien dat partijen met onze bevindingen aan de slag zijn gegaan.

Maatregelen tegen onjuiste informatie

In 2022 heeft de AFM ingegrepen als informatie niet correct, duidelijk of misleidend was. Hieronder vallen ook reclame-uitingen. Wij doen dit onder andere door wekelijks reclame-uitingen van financiële marktpartijen te monitoren via een datasysteem waarin uitingen zichtbaar zijn. Hierbij hebben wij ook toezicht gehouden op reclame-uitingen op sociale media.

Wij hebben een onderzoek uitgevoerd naar reclame-uitingen en websites voor turbo's. In 2021 hebben wij [de handel in turbo's](#) beperkt. In het onderzoek hebben wij onder andere gekeken of er geen bonussen werden verstrekt voor het handelen in turbo's en of de risico's van turbo's goed werden weergegeven. Omdat financiële ondernemingen hun producten en diensten vaak ook buiten de eigen landsgrenzen aanbieden, hebben wij met regelmaat contact met andere Europese toezichthouders gehad over (tekortkomingen in) reclame-uitingen van buitenlandse financiële marktpartijen.

Klanten informeren over winstdelende verzekeringen

Wij zien dat verzekeraars stappen hebben gezet bij het [informerende van klanten](#) met een winstdelende verzekering over mogelijk tegenvallende eindresultaten. Na een eerste inventarisatie begin 2022 hebben wij extra handvatten gepubliceerd om alle partijen te stimuleren nauw contact te zoeken met hun klanten. Uit een later onderzoek bleek dat alle onderzochte verzekeraars hun toezeggingen zijn nagekomen. Zo zijn voor klanten met een polis gekoppeld aan de hypotheek of het pensioen, bijvoorbeeld aanvullende acties uitgevoerd.

Crowdfundingplatformen krijgen eerste vergunningen

De AFM heeft aan 6 crowdfundingplatformen een vergunning verleend; zij hebben de strenge toets van de [Europese Crowdfunding Verordening](#) doorstaan. In het verslagjaar hebben 22 partijen een aanvraag ingediend. Daarnaast hebben wij crowdfundingplatformen van informatie voorzien en uitleg gegeven over verschillende normen uit de verordening. Dit deden wij door individueel contact met marktpartijen, ook hebben we de informatie op onze website vernieuwd. Met onze collega- toezichthouders uit andere lidstaten hebben we gewerkt aan Q&A's om de markt meer duidelijkheid te geven en goede internationale dienstverlening te faciliteren. Waar nodig hebben wij signalen opgepakt en de relevante partijen hierop gewezen en zo aangestuurd op compliant gedrag.

Aandacht voor onverzekerbaarheid schade door klimaatrisico

Ons onderzoek naar de impact van klimaatverandering op schadeverzekeringen uit 2021 kwam in 2022 met regelmaat terug op de politieke agenda en in de media. Zo leverden wij een bijdrage aan een [item in Tros Radar](#) en heeft een initiatief van het Verbond van Verzekeraars geleid tot het toevoegen van de standaardcategorie 'overstroming' op het IPID. Ook [heeft de minister van Financiën aangegeven](#) (pdf; 430 kB) met de sector in gesprek te willen over de verzekerbaarheid van schade die aan klimaatverandering te relateren valt.

Vergunningen, toetsingen, meldingen, signalen

Vergunningverlening

In 2022 heeft de AFM 356 vergunningen verleend aan financieel dienstverleners. Daartegenover stonden 436 intrekkingen. De consolidatieslag in de FD-sector was ook in 2022 nog niet ten einde. Dit is onder meer terug te zien in het aantal vergunningintrekkingen en de wijzigingen binnen de actieve vergunningen. Zo is er dit verslagjaar wederom veel gebruik gemaakt van de uitbreiding naar een collectieve vergunning.

Ook de omvang van het aantal aangesloten ondernemingen per collectieve vergunning neemt toe, waarop in veel gevallen de eigen vergunning van de aangesloten onderneming gelijktijdig wordt ingetrokken.

De collectieve vergunning is een nationale vergunningsvorm die verder in Europa niet wordt gebruikt. Uit toezichtgesprekken blijkt regelmatig dat collectievevergunninghouders onvoldoende doordrongen zijn van de verantwoordelijkheid die zij dragen voor de aangesloten ondernemingen. Dit is in combinatie met de groei van het gebruik van deze vergunningsvorm voor ons reden om in 2023 verhoogde aandacht te besteden aan nieuwe collectievevergunningaanvragen en verdere uitbreidingen van de bestaande collectieve vergunningen.

Personentoetsingen

Binnen de FD-sector hebben wij in 2022 1.229 personen getoetst op betrouwbaarheid en/of geschiktheid. Afgelopen jaar hebben wij wederom veel aanmeldingen van personen ontvangen die al eerder door ons zijn getoetst. Een aanzienlijk deel van deze aanmeldingen heeft eveneens te maken met de consolidatieslag binnen de sector.

Voor het eerst in jaren hebben wij een vergunningaanvraag afgewezen omdat er gerede twijfel was over de betrouwbaarheid van de enige dagelijks beleidsbepaler. Doorgaans komt het niet aan op een formele afwijzing, maar wordt in goed overleg de aanvraag ingetrokken of trekt de aanvrager de betreffende persoon zelf terug. Ongeveer 8% van de vergunningaanvragen en toetsingen is niet succesvol, dit heeft veelal te maken met het niet voldoende geschikt zijn van dagelijks beleidsbepalers of lid van het toezichthoudend orgaan, of met relevante antecedenten in de betrouwbaarheid van personen in toetsbare functies. Een overzicht van het aantal personentoetsingen volgt verderop in het jaarverslag.

In de Beleidsregel geschiktheid staat beschreven hoe de AFM en DNB de geschiktheid van beleidsbepalers toetsen. De Beleidsregel geschiktheid 2012 is afgelopen jaar geëvalueerd door de AFM en DNB. Dit heeft geresulteerd in een herziene Beleidsregel geschiktheid 2012.

Tabel 1. Overzicht van aantal signalen, meldingen en incidentmeldingen van marktpartijen binnen financiële dienstverlening in 2021 en 2022. Signalen zijn meldingen die het AFM-toezicht raken, die kunnen afkomstig zijn van consumenten, marktpartijen en AFM-medewerkers. Meldingen zijn verplichte en vrijwillige meldingen uit de sector over mogelijke misstanden of overtredingen van wet- en regelgeving. Incidentmeldingen zijn verplichte meldingen over incidenten binnen de eigen onderneming die van invloed kunnen zijn op de betrouwbaarheid van beleidsbepalers, de integere en beheerste bedrijfsvoering en de continuïteit van de onderneming.

	2022	2021
Signalen	415	628
Meldingen	129	145
Incidentmeldingen	27	34

AFM-brede toezichtprioriteit: tegengaan financieel-economische criminaliteit

Het toezicht op integer gedrag door de financiële sector werd in 2022 voor een deel bepaald door de sancties die de Europese Unie oplegde aan Rusland en Russische personen in verband met de inval in Oekraïne. Uit een onderzoek naar de naleving van de sanctieregelgeving na de uitbraak van de oorlog is gebleken dat beleggingsondernemingen en beheerders van beleggingsinstellingen voldoende maatregelen treffen in hun bedrijfsvoering om de EU-sancties tegen Rusland te kunnen uitvoeren. De AFM ziet bij hen een hoog bewustzijn en een sterke wil om de sanctieregelgeving na te leven. Mogelijke risico's zitten onder andere in uitbesteding van taken en omzeiling van de sancties. In totaal zijn in 2022 bij ons 21 meldingen binnengekomen van instellingen over mogelijke 'hits' waarbij een onderneming heeft geconstateerd dat een relatie op een sanctielijst voorkomt. Het ministerie van Buitenlandse Zaken is bezig met een [modernisering van de Sanctiewet 1977](#). Wij leveren hiervoor onze bijdrage.

Voorkomen van witwassen door toezicht op de poortwachtersfunctie

Beleggingsinstellingen en beleggingsondernemingen leven de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (Wwft) en de Sanctiewet beter na. Dat zien wij terug in de beantwoording van de jaarlijkse uitvraag. Op belangrijke onderdelen van de Wwft, zoals de risicobeoordeling van cliënten, periodieke reviews, transactiemonitoring en opleidingen, stijgen de nalevingspercentages.

In 2022 hebben wij 17 *onsite* en 161 *offsite* onderzoeken uitgevoerd in het kader van de Wwft en Sanctiewet. Als er sprake was van overtredingen hebben we actie ondernomen. We hebben in dit verslagjaar 9 (voornemens tot) formele maatregelen opgelegd. We hebben 4 boetes en 1 aanwijzing gepubliceerd. Daarnaast hebben we 40 waarschuwingsbrieven, 8 normoverdragende brieven en 115 norminformerende brieven verstuurd en 4 norminformerende gesprekken gevoerd (totaal: 167).

Internationale samenwerking en toezicht

Witwassen en terrorismefinanciering kennen geen landsgrenzen. Daarom zijn

wij onder meer actief bij het opzetten van en deelnemen aan zogenoemde *supervisory colleges*. In deze colleges werken de toezichthouders samen en wisselen zij informatie uit met betrekking tot (het toezicht op) de ondernemingen met vestigingen in het buitenland. Wij zijn als *lead supervisor* verantwoordelijk voor 6 colleges en nemen daarnaast deel aan 28 colleges van andere Europese toezichthouders.

Nationale samenwerking

Ook dit jaar heeft de AFM bij het tegengaan van financieel economische criminaliteit, samengewerkt met verschillende ketenpartners, al dan niet via het Financieel Expertise Centrum (FEC) waarvan AFM-voorzitter Laura van Geest voorzitter is. Zo is informatie uitgewisseld met DNB, de politie, het Openbaar Ministerie en het Anti Money Laundering Centre (AMLC) van de FIOD, verwijderden onder andere over beleggingsinstellingen met een registratie.

Internationale evaluatie van aanpak witwassen en financiering van terrorisme

Nederland, inclusief de financiële toezichthouders DNB en AFM, scoort als land goed in een internationale evaluatie van de aanpak van witwassen en financiering van terrorisme, maar er zijn verschillende punten waarop Nederland verbeteringen kan doorvoeren. Dat schreef de *Financial Action Task Force (FATF)* in het verslagjaar na een langdurende analyse. De FATF betitelt de Nederlandse aanpak van witwassen als een robuust systeem en beschouwt de binnenlandse samenwerking en coördinatie op zowel beleids- als operationeel niveau als kernkwaliteiten. In de samenwerking met private partijen en de non-profit sector loopt Nederland voorop. Ook de internationale samenwerking en het intensieve en innovatieve gebruik van data en financiële inlichtingen zijn positieve punten.

Tegelijkertijd constateert de FATF dat Nederland zich nog meer moet inzetten om te voorkomen dat rechtspersonen worden misbruikt voor criminele doeleinden. Zeker bij complexe internationale structuren moeten instellingen aangewezen onder de Wwft meer stappen zetten om vast te stellen wie de uiteindelijke begunstigden zijn.

03 Toezicht op kapitaalmarkten

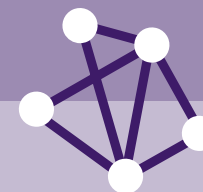
Meer meldingen zorgen voor betere opsporing marktmisbruik

- ✓ De extra aandacht voor het **melden van verdachte transacties** heeft geleid tot meer 'suspicious transaction and order reports' (STORs). Dit heeft een positieve invloed op het **opsporen van marktmisbruik**.

Intensiveren toezicht op de energiemarkten

- ✓ Door de marktontwikkelingen is ons **toezicht op de energiemarkt (carbon en TTF-gas) aangescherpt**. Ondanks de toegenomen volatiliteit en marginverplichtingen bleef er **voldoende liquiditeit** in de markt.

Aandacht voor machine learning in handelsalgoritmes

- ✓ Onderzoek onder Handelaren voor Eigen Rekening laat zien dat er steeds meer gebruik wordt gemaakt van **machine learning in de handelsalgoritmes**. Gezien de risico's van deze algoritmes is ons **toezicht geïntensiveerd**.

Voor de kapitaalmarkten was 2022 een roerig jaar. Bepalend was de inval van Rusland in Oekraïne, die er mede voor heeft gezorgd dat energieprijzen naar onvoorstelbare niveaus stegen. Ook de inflatie bereikte een recordhoogte. In een poging de inflatie omlaag te krijgen, hebben centrale banken de beleidsrentes met stevige stappen en verhoogd en doorgevoerd. Ook via kwantitatieve verkrapping (QT) door centrale banken (de verkoop van de opgekochte leningen onder kwantitatieve verruiming, QE) ontstaat een opwaartse druk onder de rente. Aandelenmarkten anticipeerden op deze renteverhogingen. Dit had lagere aandelenwaarderingen tot gevolg.

De veranderende macro-economische omgeving heeft ook gezorgd voor een verhoogde volatiliteit op de kapitaalmarkten. Dit was vooral zichtbaar in de koersen van technologie-aandelen en aandelen van conjunctuurgevoelige sectoren. Ook op de obligatiemarkten was sprake van een relatief hoge volatiliteit.

Ook de prijzen voor onder meer gas fluctueerden enorm. Hoewel de Nederlandse gastermijnmarkt adequaat is blijven functioneren, leidden de zeer volatiele en historisch hoge energieprijzen voor een grote druk op de energiesector. Desondanks bleven de aandelen- en obligatiemarkten, en de commoditymarkten goed functioneren.

Een belangrijke uitdaging in de markt voor duurzame financiering is de mate waarin duurzaamheidsrisico's en -prestaties van investeringen inzichtelijk en controleerbaar zijn. Het gebrek aan betrouwbare, vergelijkbare informatie voedt het risico op green-washing.

Resultaten in het kort

- De extra aandacht voor het melden van verdachte transacties heeft geleid tot meer *suspicious transaction and order reports* (STORs). Dit heeft een positieve invloed op het opsporen van marktmisbruik.
- In het kader van het toezicht op transactierapportage- en meldingentoezicht zijn verschillende (in)formele maatregelen getroffen of voorbereid bij partijen die onvolledige of onjuiste informatie, en/of te laat informatie hebben aangeleverd.
- Intensivering van het toezicht op de energiemarkten (carbon en TTF-gas) waarbij we de marktontwikkelingen intensief volgen, ook op het gebied van marktmisbruik. Daarnaast hebben we intensief contact onderhouden met collega-toezichthouders, zoals de ACM, betrokken Europese toezichthouders en ESMA. Ook heeft de AFM beleidsmakers van input voorzien in de discussie over eventueel te nemen noodmaatregelen. Daarnaast is er veel contact geweest met betrokken marktpartijen om te monitoren en eraan bij te dragen dat de markt goed bleef functioneren.
- Onderzoek naar het gebruik van machine learning in handelsalgoritmes en de mogelijke risico's in het licht van marktmisbruik heeft belangrijke inzichten opgeleverd. Ons toezicht op het gebruik van algoritmes is geïntensiveerd.
- Publicatie van de [State of the Capital Markets](#) met onze observaties over het functioneren van de kapitaalmarkten. Over de inzichten is daarna gesproken met marktpartijen tijdens de Capital Markets Day op 9 november 2022, zowel in plenaire sessies als in break-outs.

Vorbereitung kapitalmarktpartien op duurzaamheidsregelgeving

Onderzoek handel in CO2-emissierechten

Naar aanleiding van zorgen in 2021 over het functioneren van de handel in CO2-emissierechten (inclusief derivaten) en de bijbehorende prijsvorming heeft de Europese Commissie aan ESMA gevraagd hier onderzoek naar te verrichten. De AFM heeft met toezichthouders uit Duitsland samengewerkt aan [een rapport over emissierechten en bijbehorende derivaten](#). Hierin is een analyse opgenomen van de markt en zijn aanbevelingen gedaan om het toezicht op deze markt te verbeteren. Mede naar aanleiding van dit rapport is de samenwerking met collega-toezichthouders op de energiemarkt in binnen- en buitenland verstevigd.

Benchmarkbeheerders

Beheerders zijn verplicht te rapporteren hoe duurzaamheid (in de vorm van zogeheten ESG-factoren) wordt weerspiegeld in de methodologie en de benchmark-statements. In 2022 lieten onze benchmarksreviews zien dat de meeste benchmark-beheerders op de goede weg zijn als het gaat om ESG-informatieverschaffing. Maar er is ruimte voor verbetering. Zo is er nog een groot verschil tussen de verschillende beheerders. Soms is de ESG-informatie goed zichtbaar, maar bij andere benchmark-beheerders is de informatie verspreid over de hele website. Daarnaast worden de BMR-templates niet altijd gebruikt, waardoor de inhoud en de kwaliteit van de informatie moeilijk te beoordelen is. Het thema is behandeld in de [Market Watch 7](#) (pdf, 357 kB).

Green bonds

In ons toezicht op naleving van de ESG-criteria in prospectussen passen we de aanbevelingen uit het [Position Paper on Green / Social / Sustainable Bonds](#) (pdf, [364 kB](#)) van de AFM en AMF toe. In 2022 hebben we 26 (basis)prospectussen goedgekeurd, waaronder green bonds. In de conceptprospectussen was de duurzaamheidsinformatie vaak niet specifiek genoeg. Aanscherping was nodig om tot goedkeuring te komen.

Transactierapportage- en meldingentoezicht

De AFM heeft het MiFIR-transactierapportagetoezicht aangescherpt. Doel was om relevante datakwaliteitsissues over tijdigheid, compleetheid of juistheid aan te pakken door middel van (in)formele handhaving. Hierdoor ontstaat beter inzicht in de relevante data voor beleggers en toezichthouders. Hierbij is de samenwerking met verschillende buitenlandse NCAs van essentieel belang.

Gelet op het belang voor de belegger van onze publieke meldingenregisters zijn de registers opgeschoond. Onjuiste meldingen en ontbrekende meldingen zijn verwijderd dan wel aangepast. Hiermee is een belangrijke stap gezet in verdere professionalisering van het toezicht op de meldingsverplichtingen (shortposities, transacties leidinggevend, substantiële deelnemingen, openbaarmaking voorwetenschap, geplaatst kapitaal, bestuurders en commissarissen).

Marktmisbruiktoezicht

Er is onderzoek gedaan naar het gebruik van handelsalgoritmes en de mogelijke risico's met het oog op marktmisbruik. Ook is meer aandacht gegeven aan onderzoeken naar cross-product/market marktmanipulatie. Hieruit is een boete voortgekomen. De AFM heeft deze surveillancecapaciteit afgelopen jaar vergroot om ook op de energiemarkt marktmisbruik op te sporen.

In het marktmisbruiktoezicht is extra aandacht gegeven aan de verplichting voor beleggingsondernemingen/platformen om verdachte transacties (handel met voorwetenschap, marktmanipulatie) te melden bij de AFM: *Suspicious transaction and order report* (STOR). Het aantal STORS is enigszins gestegen. Dit draagt bij aan het opsporen van marktmisbruik.

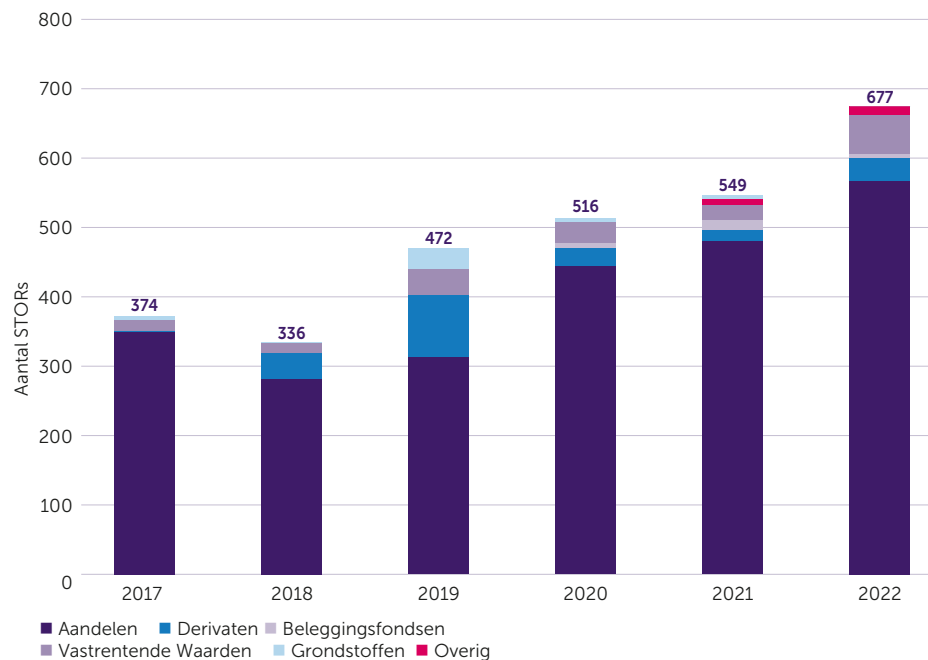
Realtimetoezicht op tijdige bekendmaking van voorwetenschap

De AFM houdt realtimetoezicht op de tijdige bekendmaking van voorwetenschap. In 2022 is regelmatig contact opgenomen met uitgevende instellingen om te benadrukken dat het van groot belang is dat voorwetenschap zo snel mogelijk openbaar wordt gemaakt. Uitgevende instellingen kunnen gebruik maken van 'uitstel van openbaarmaking' als aan bepaalde voorwaarden is voldaan, waaronder het waarborgen van de vertrouwelijkheid. Wij hebben scherp gelet op de toepasselijkheid van deze voorwaarden.

Figuur 6. Overzicht van aantal suspicious transaction and order reports (STORs) door de jaren heen.

Handhaving marktmisbruik

De AFM is in 2022 44 onderzoeken naar marktmisbruik (onderzoeken naar handel met voorwetenschap en marktmanipulatie) gestart en 11 onderzoeken naar het vermoedelijk niet naleven van wettelijke verplichtingen die voortkomen uit de Verordening marktmisbruik, zoals de (tijdige) publicatie van voorwetenschap, opstellen en monitoren van insiderlijsten en op juiste wijze doen van beleggingsaanbevelingen (onderzoeken naar alle andere MAR-bepalingen). De al lopende en in 2022 gestarte onderzoeken hebben 33 keer geleid tot een (in)formele handhavingsmaatregel, waaronder één keer tot een aangifte. 27 onderzoeken zijn nog lopend.

De invloed van digitalisering op kapitaalmarkten

Onderzoek toepassing machine learning in handelsalgoritmes

In 2022 is onder een subgroep van Nederlandse Handelaren voor Eigen Rekening (HER's) onderzoek gedaan naar de toepassing van *machine learning* in hun handelsalgoritmes. Doel van het onderzoek was om vast te stellen welke AI- en machine learning-technieken onder de motorkap van de handelsalgoritmes zitten. Gebleken is dat met name de techniek van 'supervised learning' veelvuldig wordt toegepast. Aangezien er specifieke risico's verbonden zijn aan de toepassing van machine learning is ons toezicht op dit punt aangescherpt. Ook hebben we de resultaten gedeeld met onze Europese collega-toezichthouders. Het rapport naar aanleiding van dit onderzoek wordt begin 2023 gepubliceerd. De sector wordt met het AFM-rapport gewezen op zijn verantwoordelijkheid bij de uitlegbaarheid van algoritmes en de aanwezigheid van goede controles.

Implementatie Digital Operational Resilience Act (DORA)

Met het oog op de implementatie van DORA is onderzoek gedaan naar de mate waarin kapitaalmarktpartijen hun incidentmanagement en informatiebeveiliging hebben ingericht. Van de 14 onderzochte instellingen geven er 11 aan hoge zogeheten inherente ICT-risico's te lopen. De AFM heeft aanbevelingen gedaan aan de sector, waaronder het hebben én onderhouden van een cyber-incidentenplan. De resultaten van deze onderzoeken dienen als input voor ons DORA-toezicht (2023).

State of the Capital Markets

De rol van de Amsterdam op de Europese kapitaalmarkten is na brexit sterk gegroeid. Er is in Nederland meer handel en er zijn meer typen financiële activa. Aandachtspunten op deze markten zijn onder andere SPACs, het gebruik van algoritmes en de volatiliteit op de energiemarkt.

Het afgelopen jaar hebben wij voor het eerst [een grafisch overzicht](#) (pdf; 753 kB) uitgegeven over de stand van zaken op de kapitaalmarkten. Door groeiend gebruik van data krijgen we de kapitaalmarkten steeds scherper in beeld. Betrouwbare data zijn noodzakelijk om ons datagedreven toezicht verder uit te bouwen.

Figuur 7.

Stand van zaken op de kapitaalmarkten 2022

Toezicht op energiemarkt

De AFM houdt toezicht op de energie-termijnmarkt waar energiederivaten worden verhandeld. Momenteel worden in Nederland drie soorten energiecontracten verhandeld die onder ons toezicht vallen: gasderivaten, elektriciteitsderivaten en CO₂-derivaten. Op de Nederlandse energiemarkt wordt onderscheid gemaakt tussen contracten die te koop zijn op de groothandelsmarkt voor directe levering en contracten met levering op termijn. De ACM houdt toezicht op de spotmarkt, toezicht op derivaten (futures) valt onder MiFID II.

De verhandelde contracten op de belangrijkste energiederivatenbeurs in Nederland, ICE Endex, zijn voornamelijk TTF-gastermijncontracten (futures) met een looptijd van een maand tot een jaar.

Een belangrijke functie van het TTF-gastermijncontract is dat het marktpartijen de mogelijkheid biedt om een vaste prijs af te spreken voor toekomstige leveringen van gas dan wel prijsfluctuatierisico af te dekken (hedging). Als borg wordt aan marktpartijen margin in rekening gebracht. De markt ziet het Nederlandse TTF-gascontract sinds 2020 als de referentieprijs voor de Europese gasprijzen.

Gelet op de relevantie van TTF-gascontract is gedegen toezicht op de Nederlandse commoditymarkt door de AFM van groot belang. Marktmanipulatie in het TTF-gascontract leidt niet alleen tot negatieve consequenties voor de Nederlandse gasmarkt, maar voor hele Europese en wellicht zelfs wereldwijde gasmarkt. Dat TTF op dit moment door de markt als een belangrijke referentieprijs wordt gebruikt, heeft tot gevolg dat er een toename is van non-Europese partijen die recent actief zijn geworden op deze markten.

Waar het voorheen de traditionele energiepartijen waren (*utilities*), zijn nu ook financiële partijen marktdelnemer (*financials*), zoals handelaren voor eigen rekening, elektronische market makers en banken. Deze partijen dragen bij aan een hoge mate van liquiditeit van dit contract.

Door de inval in Oekraïne is onrust op de energiemarkt ontstaan en een toegenomen volatiliteit op de TTF-gasmarkt. Dit heeft geleid tot intensivering van het toezicht op de energiemarkten (carbon en TTF-gas), waarbij we de marktontwikkelingen intensief volgen ook op het gebied van marktmisbruik. Daarnaast hebben we intensief contact onderhouden met collega toezichthouders zoals de ACM, betrokken Europese toezichthouders en ESMA. Ook hebben wij beleidsmakers van input voorzien in de discussie over eventueel te nemen noodmaatregelen. Daarnaast is er veel contact geweest met betrokken marktpartijen om te monitoren en eraan bij te dragen dat de markt goed bleef functioneren. Ondanks de toegenomen volatiliteit en marginverplichtingen bleef er voldoende liquiditeit in de markt en bleef de markt (keten) goed functioneren.

Door de onrust en toegenomen volatiliteit liet de gasprijs enige tijd een fikse stijging zien waardoor beleidsmakers noodmaatregelen overwogen. Wij hebben input geleverd aan beleidsmakers over de implicaties van mogelijke noodmaatregelen, onder andere via een hoorzitting in het Europees Parlement. Hierbij hebben wij inzichtelijk gemaakt wat de mogelijke impact is op de gastermijnmarkt van voorgestelde noodmaatregelen, en aandacht gevraagd voor noodzakelijke waarborgen om marktverstoringen en stabiliteitsrisico's te voorkomen.

Andere activiteiten en doorlopend toezicht

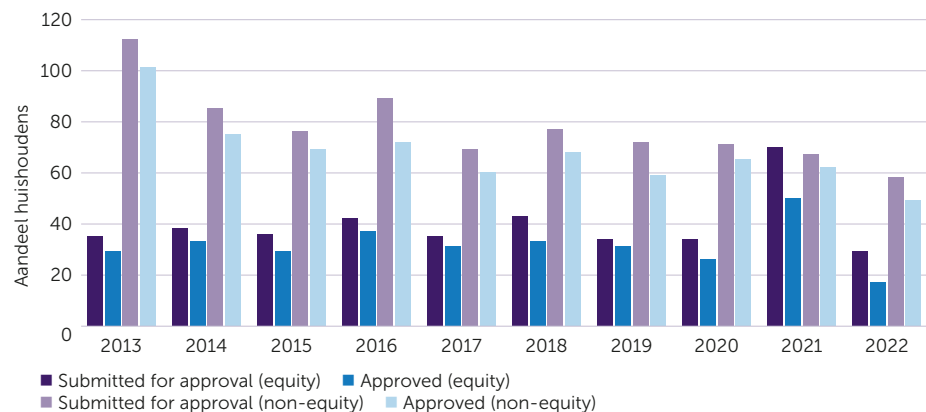
Enmalige verrichtingen

In het doorlopend toezicht is er naast thematisch en instellingsgericht toezicht regelmatig sprake van zogeheten eenmalige verrichtingen. Zo verleent de AFM op aanvraag van handelsplatformen bijvoorbeeld 'verklaringen van geen bezwaar (VVGB's)', waarbij wij toetsen of er bezwaren zijn tegen het houden van een gekwalificeerde deelneming in een marktexploitant. Ook geven wij zogenoemde transparantiewaivers af. Hierbij stemmen wij in met het niet voldoen aan bepaalde pre-trade transparantieplichtingen voor bepaalde transacties. In 2022 zijn 7 waivers verleend. Dit is een flinke afname ten aanzien van de piekjaren 2019-2021.

Tenslotte behandelen wij voor handelsplatformen die in het buitenland onder toezicht staan ook nog verzoeken voor het ontvangen van ontheffingen van de vergunningplicht om een handelsplatform in Nederland te exploiteren. Ontvangers mogen daarmee zonder vergunning in Nederland hun diensten aanbieden aan Nederlandse participanten. Ook het aantal verzoeken voor ontheffingen is toegenomen sinds brexit, waarbij wij er in 2022 twee verleend hebben.

Prospectussen

Figuur 8. Aantal prospectussen, ingediende equity en non-equity en goedgekeurde equity en non-equity van 2013 - 2022.

In 2022 heeft geen enkele traditionele beursgang op Euronext Amsterdam plaatsgevonden. Ook het aantal SPAC-noteringen (slechts 2) was lager dan in 2021 (16 noteringen). In de eerste helft van 2022 zijn er 4 de-SPACs geweest (dat zijn SPACs die een target hebben overgenomen). Bij 2 de-SPACs is een meerderheid van de initiële aandeelhouders uitgestapt (en heeft haar geïnvesteerde inleg teruggekregen, zoals in het prospectus voorzien). Beide SPACs konden de beoogde target toch met aanvullende investering overnemen. Voor de meeste SPACs loopt de termijn in 2023 af. Als gevolg van het zwakke IPO-klimaat hebben wij in 2022 relatief weinig prospectussen met een aandelenkarakter behandeld en goedgekeurd.

Het aantal aanvragen en goedkeuringen van prospectussen met aanbiedingen of noteringen van effecten zonder aandelenkarakter, zoals bijvoorbeeld obligaties, is wel ongeveer gelijk gebleven vergeleken met eerdere jaren. Dit komt doordat dit veelal gaat om basisprospectussen die jaarlijks moeten worden goedgekeurd.

Een trend in de debt-markt is dat het aantal goedgekeurde *asset-backed securities* prospectussen (wederom) is afgenomen in 2022.

Openbare biedingen

In 2022 zijn slechts 3 openbare biedingen aangekondigd ten opzichte van 8 aankondigingen in 2021. De onzekerheid op de kapitaalmarkten is hieraan debet. Omdat er ook nog een openbaar bod doorliep uit 2021 heeft de AFM in 2022 in totaal 4 biedingsberichten goedgekeurd. Daarnaast is vier keer ontheffing verleend van verplichtingen opgenomen in de biedingsregels.

04 Toezicht op assetmanagement

Transparantie over duurzaamheidsclaims

- ✓ Beleggers kiezen vaker voor een **belegging met een duurzame doelstelling**. En hoewel de kwaliteit van de **duurzaamheidsinformatie** wel toeneemt, is er nog steeds ruimte voor verbetering.

Adequate beheersing van liquiditeitsrisico's

- ✓ Door **aandacht voor beheersing van liquiditeitsrisico's bij beleggingsinstellingen** met een open-end karakter dragen wij bij aan versterking van de robuustheid van markten.

Datakwaliteit van de fondsrapportages

- ✓ Samen met ESMA is de **datakwaliteit van de periodieke fondsrapportages** gecontroleerd. We hebben beheerders onder meer aanbevelingen gedaan ten aanzien van de berekening van leverage en Assets under Management.

De aanzienlijke rentefluctuaties en de dalende aandelenkoersen hebben in 2022 behoorlijke impact gehad op het beleggingsbeleid van ondernemingen in de assetmanagementsector.

Ook zien we een verdere consolidatie in de sector, onder meer bij de beheerders. Binnen het toezichtgebied assetmanagement is dan ook aandacht voor de strategische herpositionering van partijen en de uitbesteding van werkzaamheden. Dit beïnvloedt de strategie van assetmanagers en zet mogelijk druk op de integere en beheerste bedrijfsvoering.

Daarnaast hebben we gezien dat, net als in eerdere jaren, technologische ontwikkelingen en digitalisering de bedrijfsvoering van assetmanagers en de vermogensbeheerketen veranderen. Weerbaarheid tegen cybercriminaliteit wordt daarbij een steeds groter aandachtspunt.

Verder is de rol die assetmanagementpartijen spelen in de duurzaamheidstransitie gegroeid, van het financieren van duurzame trajecten tot het investeren in ondernemingen die duurzaam opereren. Het is belangrijk dat assetmanagers duurzaamheid integreren in hun werkwijzen, risico's van de duurzaamheidstransitie beheersen en transparant zijn naar beleggers over hoe zij invulling geven aan duurzaamheid.

De assetmanagementsector is van belang voor de financiële stabiliteit. Het afgelopen jaar zagen we de prijzen op de kapitaalmarkten behoorlijk fluctueren. De oorlog in Oekraïne was hier voor een belangrijk deel debet aan. De hoge volatiliteit zorgde voor extra aandacht voor liquiditeitsrisico's in de assetmanagementsector. Het is belangrijk dat de sector robuust is en wendbaar blijft.

Resultaten in het kort

- Beheerders zijn voorzichtiger geworden met het toewijzen van een duurzaamheidsclassificatie.
- Er is ruimte voor verbetering bij het weergeven van duurzaamheidsinformatie.
- Ondernemingen die al lange tijd actief zijn, beheersen over het algemeen hun liquiditeitsrisico's goed. Nieuwe ondernemingen zijn zich nog niet altijd even goed bewust van hun liquiditeitsrisico's.

Transparantie over duurzaamheid

Beleggers kiezen vaak bewust voor een belegging met een duurzame doelstelling. Het is belangrijk dat zij kunnen vertrouwen op de productinformatie. In veel gevallen rapporteert de sector de juiste informatie. Toch zijn er nog beheerders die te summier informatie geven of onvoldoende concreet zijn over hun beloftes om duurzaam te beleggen.

De AFM heeft in 2022 voor elk nieuw aangeboden beleggingsfonds gecontroleerd of aan beleggers inzichtelijk wordt gemaakt of en in welke mate duurzaamheid wordt meegewogen in de beleggingsstrategie. Wij hebben erop toegezien dat deze informatie is opgenomen, want zonder dergelijke informatie mag het fonds niet worden geïntroduceerd.

Daarnaast is [onderzoek gedaan naar de toepassing van de transparantieregels](#). Daaruit bleek dat beheerders voorzichtiger zijn geworden met duurzaamheidsclassificaties. Meerdere beheerders hebben de classificatie van hun fondsen bijgesteld van artikel 9 naar artikel 8. Het lijkt duidelijker geworden hoe de classificatie moet worden toegepast, mogelijk doordat er meer ervaring is met de eisen en door de gesprekken tussen partijen en toezichthouders. Daarnaast hebben we gesproken met meerdere stakeholders over de impact van de regelgeving en toepassing hiervan.

De impact van ons toezicht is dat - mede door dit onderzoek - wij hebben gezien dat marktpartijen meer aandacht besteden aan de transparantieregels en dat de kwaliteit van de duurzaamheidsinformatie omhoog is gegaan.

Bedrijfsvoering voorbereid op duurzaamheidstransitie

De AFM heeft vervolgonderzoek gedaan onder beheerders van beleggingsinstellingen en instellingen voor collectieve belegging in effecten (icbe) om te zien hoe de vereisten uit de Sustainable Financial Disclosure Regulation (SFDR) en bijbehorende taxonomie zijn geïmplementeerd. De belangrijkste conclusie uit ons vervolgonderzoek is dat in veel gevallen partijen de juiste informatie publiceren. Beleggers krijgen inzicht in de duurzaamheidskenmerken en -doelstellingen van de producten waarin ze (mogelijk) beleggen.

Tegelijkertijd moet de duurzaamheidsinformatie nog concreter worden weergegeven. Tijdens gesprekken met stakeholders is dit aandachtspunt besproken. Verdere verduidelijking door de toezichthouders van deze regelgeving gaat hier naar verwachting ook bij helpen. Zeker bij de inwerkingtreding van SFDR level-2-regelgeving per 1 januari 2023.

Adequate beheersing van liquiditeitsrisico's

Liquiditeitsrisico's ontstaan als een beleggingsinstelling (fonds) niet voldoende geld heeft om participaties van beleggers in te kopen wanneer beleggers hun participaties aan het fonds willen verkopen. In 2022 kwamen liquiditeitsrisico's vooral voor bij fondsen die beleggen in effecten van Russische ondernemingen. Boven de markt hing de angst dat beleggers en masse hun aandelen gingen verkopen, waardoor sommige fondsen in cashproblemen konden komen. Ook de rentestijging zorgde bij sommige typen beleggingsinstellingen voor liquiditeitsdruk, doordat beleggers hun participaties ter inkoop aanboden.

Liquiditeitsrisico's bij nieuwe beleggingsinstellingen met een open-end karakter

Het overgrote deel van deze liquiditeitsrisico's kon adequaat worden beheerd door de liquiditeitsmaatregelen die op voorhand beschikbaar waren bij de beleggingsinstellingen. De AFM heeft in 2022 specifieke aandacht gehad voor liquiditeitsrisico's bij nieuwe beleggingsinstellingen met een open-end karakter. In een aantal gevallen heeft dit geleid tot aanpassing van de liquiditeitsbuffer en/of het uitbreiden van de mogelijkheid om inkoop te beperken. Het gevolg hiervan is geweest dat marktpartijen het liquiditeitsrisico bewuster adresseren, wat de robuustheid van de markten helpt.

Belang van goede waarderingsmethodes

Wij hebben in een brief [het belang van goede waarderingsmethodes benadrukt](#) aan beheerders van commerciële vastgoedfondsen. Uit onderzoek bleek namelijk dat beheerders de wettelijk vereiste onderdelen in de procedures niet altijd goed toelichten. Door het geven van goede handvatten aan de beheerders verwachten wij aanscherping van waarderingsprocedures. De handvatten richten zich onder meer op de frequentie van waarderingsprocedures. De handvatten richten zich onder meer op de frequentie van waarderingsprocedures en een toelichting op de gebruikte modellen. Door het publiceren van deze handvatten heeft de markt meer zicht op de manier die wij verwachten van invulling.

Onderzoek liquiditeitsbeheer bij icbe's

Er is onderzoek gedaan naar het beheer van liquiditeitsrisico's binnen instellingen voor collectieve beleggingen in effecten (icbe's). Het doel van het onderzoek was tweeledig. Enerzijds wilden we inzicht verkrijgen in de liquiditeit binnen icbe's onder bepaalde marktomstandigheden, anderzijds wilden we de risico's in kaart brengen ten aanzien van die liquiditeit vanuit toezichtperspectief om deze risico's vervolgens te beperken. De AFM heeft vastgesteld dat bij het merendeel van de onderzochte beheerders het beheer van liquiditeitsrisico's op de meeste onderwerpen voldoet. Op een aantal punten is ruimte voor verbetering. Zo zijn onder meer een aantal tekortkomingen vastgesteld op het gebied van prognoses en analyse van liquiditeit voorafgaand aan de investering en op het gebied van governance en interne controleprocedures. Wij hebben dit teruggekoppeld in [een sectorbrief aan alle icbe-beheerders](#).

Andere activiteiten en doorlopend toezicht

AIFMD-rapportages

Beheerders van een beleggingsinstelling zijn verplicht om periodiek te rapporteren over hun fondsen en beheeractiviteiten. De AFM vindt het belangrijk dat de rapportages van goede kwaliteit zijn en weinig fouten bevatten. Jaarlijks controleert de AFM samen met ESMA de datakwaliteit van de fondsrapportages in een *Data Quality Engagement Framework* (DQEF-)controle. Deze controles laten inconsistenties binnen de rapportage zien die waarschijnlijk het gevolg zijn van rapportagefouten. Wij hebben [in een sectorbrief aanbevelingen gegeven aan beheerders](#) om de datakwaliteit van de fondsrapportages te verbeteren. Zo zijn aanbevelingen gedaan over de berekening van *leverage* en *Assets under Management*.

Gevolgen van pensioentransitie

De aankomende implementatie van de Wet toekomst pensioenen is een ingrijpende ontwikkeling die zowel doorwerkt op de pensioen- als de vermogensbeheerketen. In het kader van het doorlopend toezicht op individuele instellingen is met assetmanagementpartijen en stakeholders overlegd. Daarbij is gekeken naar de voorbereidingen die assetmanagementpartijen moeten treffen in hun bedrijfsvoering vanwege deze pensioentransitie, en naar hun dienstverlening aan pensioenfondsen. Daarnaast is gesproken over de samenhang en mogelijke knelpunten met andere structurele wijzigingen in het operationeel model van de assetmanagers, bijvoorbeeld als gevolg van andere implementaties van wetgeving, bijvoorbeeld over duurzaamheid.

Toezichtconvergentie: CSA (Common Supervisory Action) over asset valuation

Samen met EU-collega-toezichthouders neemt de AFM deel aan onderzoeken die door verschillende toezichthouders in hun lidstaat worden uitgevoerd, zogeheten *Common Supervisory Actions* (CSA). Dit gebeurt op initiatief van ESMA. In 2022 is een dergelijk onderzoek uitgevoerd bij een aantal beheerders naar waarderingsprocessen. Hieruit bleek dat de waarderingsprocessen in de meeste gevallen in orde zijn. Wij hebben de bevindingen aan ESMA teruggekoppeld.

Meldingen

Beleggingsondernemingen, bewaarders en beheerders van beleggingsinstellingen (zowel icbe's als abi's) zijn wettelijk verplicht om bij de AFM bepaalde meldingen te doen. Naast aanvragen en intrekkingen van vergunningen of registraties gaat het daarbij onder andere om materiële wijzigingen in de bedrijfsvoering (uitbesteding, beloningsbeleid, governance) en incidentmeldingen. Voor beheerders van alternatieve beleggingsinstellingen komen daar nog fondsmeldingen en prospectuswijzigingen bij. In 2022 zijn er 1324 meldingen gedaan. Daarvan waren er 585 fondsmeldingen (525 registraties van nieuwe fondsen en 60 deregistraties) van vergunning- en registratiehouders, tegenover 541 in 2021 (waarvan 489 registraties). Het aantal nieuwe beleggingsinstellingen en icbe's ligt daarmee ruim boven het gemiddelde van de afgelopen jaren. Ook bij het aantal overige meldingen was sprake van een stijging ten opzichte van 2021, van 554 naar 739. Deze stijging werd voornamelijk veroorzaakt door de introductie van de verplichte pre-marketingmelding en door een toename van het aantal gemelde fusies en overnames. Ook werden er meer incidenten aan ons gemeld. Meldingen zijn belangrijk om het gedrag van partijen en de daaruit voortvloeiende risico's in de sector in kaart te brengen. Met de afhandeling van deze meldingen hebben we onder meer tijdig kunnen bijsturen op wijzigingen in de bedrijfsvoering bij instellingen.

Onregelmatigheden in bewaardersrapportage

In 2022 hebben we op basis van bevindingen uit de bewaardersrapportage onregelmatigheden gezien bij beheerders van beleggingsinstellingen. Het ging onder meer om onjuiste berekeningen van de intrinsieke waarde (NAV) en overschrijdingen van de beleggingsrestricties. Daarover is contact opgenomen met de beheerders en de bewaarders om deze onregelmatigheden te adresseren. Voor het toezicht op bewaarders heeft de AFM ook een aantal bewaarders bezocht. Het doel van deze bezoeken was om een beter inzicht te krijgen in de bedrijfsvoering van bewaarders en dan in het bijzonder de taken op het gebied van 'oversight' en 'safekeeping'. We hebben een duidelijk beeld gekregen van hun activiteiten en in het algemeen geen bijzonderheden aangetroffen.

Beheerste bedrijfsvoering

Ook in 2022 heeft de AFM veel contact gehad met instellingen naar aanleiding van signalen over onder meer gebreken in de beheerste bedrijfsvoering. De betreffende instellingen zijn hierover direct geïnformeerd en hebben de gewenste aanpassingen gedaan. Hierdoor was het niet noodzakelijk over te gaan tot formele maatregelen. Daar waar sprake was van ernstige signalen, zoals risico's op het gebied van vermogensscheiding en IT- en informatiebeveiliging, is overgegaan tot nader onderzoek. Verder hebben we de aangeleverde assurancerapportages vermogensscheiding beoordeeld en voor zover nodig individueel teruggekoppeld.

Vergunningverlening

Ook in 2022 is het aantal ondernemingen weer gestegen dat een vergunning heeft aangevraagd bij toezichtafdelingen op assetmanagement. In het segment beleggingsondernemingen ontving de AFM 17 aanvragen voor een nieuwe vergunning (2021: 18). 11 beheerders vroegen een AIFMD-vergunning aan (2021: 8) en verder ontvingen we 1 aanvraag voor een icbe-vergunning (2021: 1) en 3 aanvragen van aanbieders van beleggingsobjecten (2021: 1). Daarnaast konden crowdfundingplatforms in 2022 een aanvraag indienen voor een vergunning onder de nieuwe Europese Crowdfunding Service Providers Verordening. 22 partijen hebben een dergelijke aanvraag ingediend bij de AFM, aan 6 daarvan is in 2022 deze vergunning verleend.

Opvallend is dat het overgrote deel (96%) van de beleggingsondernemingen bestaat uit Nederlandse dochters van een internationale groep. Sinds brexit is Nederland voor dit type ondernemingen duidelijk aantrekkelijker geworden. De fondsbeheerders bestaan overwegend uit partijen die vanwege de groei van hun beheerd vermogen niet langer gebruik kunnen maken van het AIFMD-registratieregime.

In 2022 leverden 11 beleggingsondernemingen en 3 beheerders hun vergunning in (2021: 13 beleggingsondernemingen en 5 beheerders). Daarnaast werd van 1 beheerder de vergunning ingetrokken als gevolg van een formele maatregel.

AFM-brede toezichtprioriteit: financiële stabiliteit

De AFM houdt toezicht op de financiële stabiliteit vanuit kapitaalmarkt- en gedragsperspectief en vult daarmee het stabiliteitstoezicht van DNB aan. De AFM heeft binnen haar toezichtdomein aandacht voor risico's die in potentie de financiële stabiliteit raken. Daarom analyseren wij of sprake is van stabiliteitsrisico's op 3 terreinen die onder ons toezicht vallen, namelijk: kapitaalmarkten, de vermogensbeheersector en risico's die veel klanten van financiële instellingen raken. Daarnaast nemen wij zitting in het Financieel Stabiliteitscomité (FSC). Het FSC heeft tot taak risico's voor de financiële stabiliteit in Nederland te signaleren en kan daarover aanbevelingen doen.

Onderzoek bij vermogensbeheerders naar hefboomfinanciering

Hefboomfinanciering (leverage) bij beleggingsfondsen kan bestaande risico-kanalen, zoals liquiditeitsrisico in portefeuilles in fondsen, versterken en daardoor een oorzaak of katalysator zijn voor financiële instabiliteit.

Samen met DNB is een verkennend onderzoek gedaan naar hefboomfinanciering bij Nederlandse beleggingsfondsen. Risico's van acute liquiditeitsstress als gevolg van onttrekkingen worden bij de meeste fondsen verminderd door bestaande liquiditeitsmanagementtools, waardoor systeemrisico's via dit kanaal beperkt lijken te zijn, al is er voor enkele fondsen ruimte voor verbetering in hun risicobeheer. Daarnaast kan toepassing van een leveragelimit een bijdrage leveren aan de verlaging van de risico's. Uit de analyse van de resultaten bleek ook dat verdere Europese consistentie en coördinatie van dit instrument wenselijk is. Verder moeten de gevolgen van potentiële liquiditeitsdruk en het liquiditeitsbeheer bij beleggingsfondsen voor institutionele beleggers beter in kaart worden gebracht. Waarbij bovendien de samenhang met de rol van onder andere geldmarktfondsen moet worden meegenomen. Daarnaast is een oproep gedaan om scherp te blijven op verborgen hefboomrisico's in de niet-bancaire financiële sector. Ook mag de regelgeving blijven aansluiten bij de actuele ontwikkelingen.

AFM FS-rapport: Opkomst crypto's, huizenmarktontwikkelingen en overige stabiliteitsrisico's

Aan de Tweede Kamer rapporteren wij jaarlijks over mogelijke risico's voor de financiële stabiliteit. In 2022 hebben wij stilgestaan bij de trends en risico's op onze toezichtgebieden, waarbij wij extra aandacht schonken aan duurzaamheid op de financiële markten. Onderdeel van het rapport was onder andere de opkomst van crypto's en de ontwikkelingen op de huizenmarkt. Met betrekking tot crypto's was bijvoorbeeld de conclusie dat het risico voor de financiële stabiliteit voornamelijk beperkt is en schetst de [notitie hoe wij aankijken tegen de nieuwe regelgeving MiCAR](#) (pdf; 588 kB). In het kader van de huizenmarkt geven wij onder meer duidelijk aan dat de leennormen niet moeten worden verruimd.

Verkennend onderzoek naar knelpunten op geldmarkten

Vanwege brexit hebben veel handelsplatformen zich in Nederland gevestigd. Hierdoor is de AFM een belangrijke toezichthouder geworden op verschillende Europese kapitaalmarkten. Er zijn verkennende onderzoeken gedaan naar grote markten en platformen in het kader van systeemrelevantie. Hieruit komt naar voren dat deze partijen in de meeste gevallen niet tot grote systeemkritische risico's leiden. Het FSC bevestigt de bestaande procesafspraken tussen de betrokken partijen om elkaar in het geval van incidenten bij onder toezicht staande ondernemingen goed op de hoogte te houden en samen te werken.

Liquiditeitsstresstest onder Nederlandse vermogensbeheerders

Nederlandse pensioenfondsen en hun uitvoerders kunnen in geval van uitzonderlijke stress op financiële markten met omvangrijke margeverplichtingen worden geconfronteerd. De huidige regelgeving bevat verschillende instrumenten om liquiditeitsontwikkelingen te beheersen. Wij hebben met DNB een onderzoek gestart naar de wenselijkheid van mogelijk aanvullende beleids-opties om liquiditeitsrisico's te beheersen. Dit onderzoek is lopende en zal in 2023 naar verwachting afgerond worden.

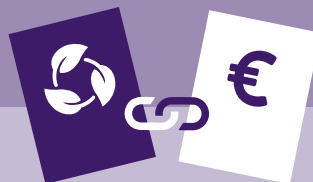

05 Toezicht op kwaliteit accountants-organisaties en verslaggeving

Inzicht in risico's bij accountants-organisaties met een reguliere vergunning

- ✓ We hebben zo'n 60 **accountantsorganisaties met een reguliere vergunning** persoonlijk bezocht. Mede hierdoor kregen we **meer inzicht** in risico's.

Betere verbinding tussen financiële en niet-financiële verslaggeving

- ✓ Wij maken ons hard voor een **goede verbinding tussen de financiële en niet-financiële prestaties** door beursgenoteerde ondernemingen in hun verslaggeving.

Poortwachtersrol bij fraude

- ✓ Wij zagen dat accountantsorganisaties hun **poortwachtersrol in het signaleren en opvolgen van fraude(risico's)** nog beter kunnen oppakken.

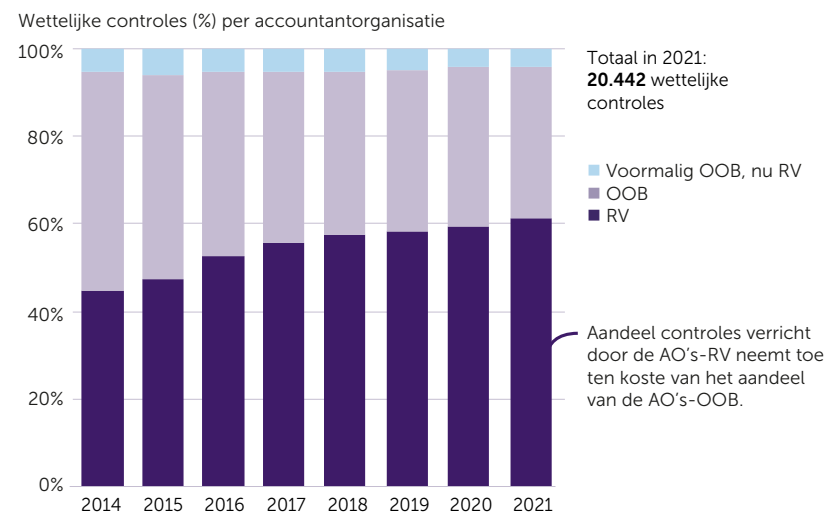

Elk jaar worden er ongeveer 20.000 wettelijke controles uitgevoerd door zo'n 260 accountantsorganisaties. De controleverklaring van de accountant is belangrijk voor het maatschappelijk verkeer – deze biedt een mate van zekerheid over de betrouwbaarheid van verslaggeving, onder meer van beursgenoteerde ondernemingen. Brede ontwikkelingen als verduurzaming en digitalisering zorgen er echter voor dat de aard van ondernemingen verandert. Accountantsorganisaties moeten zich hierop voorbereiden om de kwaliteit van hun wettelijke controles te borgen.

Tegelijkertijd zien we ontwikkelingen in de sector zelf. Zo blijkt uit ons rapport '[Sector in Beeld 2022](#)' dat de uitvoering van wettelijke controles inmiddels in meerderheid wordt gedaan door accountantsorganisaties met een reguliere (Wta-) vergunning. Het marktaandeel van de grotere OOB-accountantsorganisaties (die ook wettelijke controles mogen uitvoeren bij organisaties van openbaar belang, zoals banken en beursgenoteerde ondernemingen) neemt af. Ook zien we een verschuiving van controles voor specifieke bedrijfstakken, zoals de bouwnijverheid en woningcorporaties, van de OOB-accountantsorganisaties naar accountantsorganisaties met een reguliere vergunning.

De kwaliteit van wettelijke controles is daarbij al jarenlang een ontwikkelpunt in de sector – ook internationaal. IFIAR, de organisatie van toezichthouders op accountantsorganisaties, stelde in maart 2022 in haar [jaarlijkse rapport](#) dat wereldwijd 30% van de onderzochte controles minstens één ernstige bevinding had. Ook de Kwartiermakers toekomst accountancysector, die in Nederland belast zijn met het aanjagen van een duurzame kwaliteitsverbetering, stelden in hun [vierde voortgangsrapportage](#) in juni 2022 dat er positieve ontwikkelingen zijn, maar dat het tempo van verandering in de sector een uitdaging blijft.

Figuur 9. Aantal wettelijke controles door accountantsorganisaties met een reguliere vergunning, door OOB-accountantsorganisaties en door de voormalige OOB-accountantsorganisaties.

Tegen deze achtergrond houden wij toezicht op accountantsorganisaties en verslaggeving. Daarbij houden wij vanaf 2022 direct toezicht op de groep accountantsorganisaties met een reguliere vergunning. Dat doen we steeds meer datagedreven. Met de informatie uit onze onderzoeken en data-uitvragen aan de sector identificeren we risico's en prioriteren we onze toezichtactiviteiten. Zo dragen wij bij aan duurzame kwaliteit van wettelijke controles en betrouwbare verslaggeving.

Resultaten in het kort

- We hebben meer inzicht verkregen in de risico's voor de kwaliteit van wettelijke controles van accountantsorganisaties met een reguliere vergunning en gebruiken die inzichten om onze toezichtactiviteiten te prioriteren.
- Wij maakten ons hard voor een goede verbinding tussen de financiële en niet-financiële prestaties door ondernemingen in hun verslaggeving en hebben ons uitgesproken wat wij van hen op dit gebied verwachten.
- In een position paper en op publieke fora maakten wij duidelijk dat accountantsorganisaties hun poortwachtersrol bij fraude(risico's) beter kunnen invullen.

Inzicht in risico's bij accountantsorganisaties met een reguliere vergunning

Vanaf 1 januari 2022 voert de AFM het directe toezicht uit op alle accountantsorganisaties met een reguliere vergunning. Ons toezicht bouwen we tot en met 2024 gefaseerd op. Ons hoofddoel in 2022 was het kennismaken met deze groep accountantsorganisaties en inzicht verkrijgen in de risico's ten aanzien van de kwaliteit van hun wettelijke controles.

Persoonlijke kennismakingen vergroot inzicht in sector en versterkt relatie

De kennismaking en het verkrijgen van inzichten in risico's deden we onder meer door langs te gaan bij zo'n 60 accountantsorganisaties door heel Nederland, nadat we in 2021 en 2022 onlinebijeenkomsten organiseerden. Tijdens onze [bezoeken](#) gaven zij ons inzicht in hun belangrijkste prioriteiten en uitdagingen. Zo richtten veel accountantsorganisaties zich op schaalvergroting en data-analyse. Personeelswerving en -behoud blijken echter grote uitdagingen. Tegelijkertijd zien we veel diversiteit tussen de ondernemingen. Uit een evaluatie bleek dat de accountantsorganisaties de onlinebijeenkomsten en kantoorbezoeken als positief ervaren hebben. Zij waardeerden vooral de persoonlijke, transparante en constructieve dialoog en wijzen op het belang van een blijvende verbinding tussen sector en toezichthouder.

Figuur 10. Overzicht van aantal kantoorbezoeken door het land.

Het directe toezicht op deze accountantsorganisaties werd voorheen uitgevoerd door beroepsorganisaties NBA en SRA. Sommige accountantsorganisaties werden vanwege eerdere onvoldoende toetsingen overgedragen door NBA en SRA aan de AFM. Voor deze accountantsorganisaties bepalen we een individueel vervolgtraject.

Accountantsorganisaties moeten aan de slag met betere cliënt- en opdracht-aanvaarding

Naast de kennismakingen om ons inzicht te vergroten, hebben we onderzoek gedaan naar specifieke thema's. Een daarvan was onderzoek naar de [cliënt- en opdracht-aanvaarding of -continuering](#) (of *client and engagement acceptance or*

continuance, CEAC). De CEAC is een essentiële eerste waarborg voor de kwaliteit van een wettelijke controle. De externe accountant voert dan een beoordeling uit of er risico's of bedreigingen zijn die een betrouwbare controle in de weg staan, zoals belangenverstrengeling of een niet-integere controlecliënt.

Bij 83 onderzochte wettelijke controles voldeed de uitvoering van de CEAC in 71 gevallen echter niet aan de wettelijke voorschriften. Bovendien voldeed het beleid van 18 van de 30 betrokken accountantsorganisaties niet aan de wettelijke regels. Op basis van de uitkomsten concludeerden we dat accountantsorganisaties aan de slag moeten om hun CEAC te verbeteren. Daarvoor hebben wij aandachtspunten geformuleerd en goede voorbeelden gedeeld. Zo moet de externe accountant voor alle non-assurancediensten evalueren of sprake is van een bedreiging van de onafhankelijkheid. Daarvoor identificeert hij dan alle dienstverlening aan de controlecliënt. In januari 2023 hebben wij bijeenkomsten georganiseerd om ons rapport toe te lichten en er met accountantsorganisaties op te reflecteren.

Samenwerking tussen accountantsorganisaties vereist extra kwaliteitswaarborgen

Ook deden we onderzoek naar [samenwerkingen tussen accountantsorganisaties](#). Samenwerking kan voordelen bieden door bijvoorbeeld schaalvergroting en de grotere beschikbaarheid van deskundigheid en specialisaties. De AFM steunt dergelijke initiatieven die gericht zijn op het versterken van de kwaliteit van wettelijke controles. Tegelijkertijd zien we dat dit risico's met zich meebrengt. Zo kan er toch onvoldoende deskundigheid zijn en is het mogelijk dat er geen uniforme toepassing van het stelsel van kwaliteitsbeheersing is. Dat kan impact hebben op de kwaliteit van wettelijke controles en vraagt dan ook om extra kwaliteitswaarborgen. De inzichten uit ons onderzoek zijn relevant voor alle (toekomstige) samenwerkende accountantsorganisaties. Ook hebben we dit thema geagendeerd op bestuurlijke overleggen met NBA en SRA.

Data helpen om toezichtactiviteiten en -risico's te prioriteren

Naast de inzichten uit onze (thema-)onderzoeken zijn we in september 2022 gestart met de uitvraag van gegevens voor elke afgeronde wettelijke controle. Accountantsorganisaties leveren dan specifieke datapunten op, zoals de sector waarin zij een opdracht uitvoeren, geïdentificeerde risico's, urenbesteding en materialiteit. Eind 2022 hadden we gegevens over honderden wettelijke controles (ultimo 2022: 913)

ontvangen. Wij verkrijgen hiermee verder inzicht in activiteiten en klantportefeuilles en identificeren risico's. Wij gebruiken die inzichten om onze toezichtactiviteiten te ontwikkelen en prioriteren. Wij houden accountantsorganisaties daarvan (waar nodig) op de hoogte.

Sturen op beperken risico's en werken aan verbeteringen

In de eerste fase van ons toezicht willen wij vooral het lerend vermogen van de accountantsorganisaties met een reguliere vergunning aanjagen en hen bewust maken van de stappen die er gezet moeten worden. Uit onze [onderzoeken en analyses](#) identificeren we risico's in de sector die van invloed (kunnen) zijn op de kwaliteit van wettelijke controles. Wij zullen nadrukkelijk sturen op het bewustmaken en beperken van die risico's en stimuleren accountantsorganisaties om te werken aan verbeteringen die bijdragen aan het duurzaam borgen van kwaliteit. Bij onverantwoorde risico's treden we handhavend op.

Verduidelijking van verwachtingen bij ernstige incidenten

Het is belangrijk dat accountantsorganisaties passend omgaan met incidenten. Zij geven daarmee invulling aan een integere en beheerste bedrijfsvoering. De wet geeft echter niet exact aan wat een incident is. Uit gesprekken met de sector bleek dan ook dat zij verduidelijking wenste. Wij [consulteerden](#) daarom onze eigen interpretatie en [publiceerden](#) deze in november 2022. Wij verduidelijkten daarbij ook wat wij van accountantsorganisaties verwachten als zich een ernstig incident voordoet.

Een incident kan gaan om verstrengeling van tegenstrijdige belangen, de betrokkenheid bij wetsovertredingen of het hebben van relaties met cliënten die het vertrouwen kunnen schaden. Accountantsorganisaties moeten dan passende maatregelen treffen om de risico's te beheersen en herhaling te voorkomen. Ook moeten zij het incident onverwijld (zonder eerst verder onderzoek af te wachten) melden bij de AFM. In onze interpretatie benadrukken wij dat incidenten vaak complex en onverwacht zijn. Wij vinden het vooral belangrijk dat accountantsorganisaties zélf verantwoordelijkheid nemen en leren van incidenten.

Duurzame kwaliteit wettelijke controles bij OOB-accountantsorganisaties

De AFM wil dat de kwaliteit van de wettelijke controles van alle accountantsorganisaties duurzaam op hoog niveau komt. De zes OOB-accountantsorganisaties werken al sinds 2014 aan de structurele verbetering van de kwaliteit van hun wettelijke controles. Daartoe stimuleren wij hen. Verder doen we onderzoek naar de borging van die kwaliteit en specifieke elementen van hun kwaliteitsslag.

Meer nadruk op risico's en data in toezicht

OOB-accountantsorganisaties hebben daar inmiddels stappen in gezet. In 2022 hebben wij onze risicogestuurde toezichtaanpak verder ontwikkeld en zijn hierover in gesprek gegaan met de OOB-accountantsorganisaties. Het uitgangspunt van deze aanpak is dat we in ons toezicht meer gebruikmaken van data, zowel op het niveau van de accountantsorganisatie als op het niveau van afgeronde wettelijke controles. Zo kunnen we beter risico's zien en begrijpen, sectorbreed en bij individuele accountantsorganisaties. In 2023 zetten wij deze ontwikkeling van ons toezicht en de dialoog met de OOB-accountantsorganisaties voort.

Intensivering van het toezicht op OOB-accountantsorganisaties

Per 1 januari 2023 zijn wij gestart met een intensivering van het toezicht op OOB-accountantsorganisaties. Die intensivering werd in 2021 [in een brief aan de Tweede Kamer aangekondigd](#) en heeft als doel om tot meer inzicht en begrip te komen over het kwaliteitsstelsel en de kwaliteit van wettelijke controles bij OOB-accountantsorganisaties. Dat willen we bereiken door de frequentie en diepgang van onze onderzoeken te vergroten, door onderzoeken naar specifieke thema's uit te voeren en door meer onderzoeken uit te voeren bij de individuele accountantsorganisaties. Het ontwerpbesluit voor het nieuwe kostenkader van de AFM vanwege de intensivering van het accountancytoezicht werd in 2022 [geconsulteerd](#).

Verwachten dat accountantsorganisaties poortwachtersrol bij fraude beter invullen

In mei publiceerden wij ons [position paper](#) waarin wij duidelijk maken wat wij van accountantsorganisaties verwachten ten aanzien van fraude(risico's). Het signaleren en opvolgen van fraude(risico's) is een belangrijke verantwoordelijkheid van de accountant. Fraudes bij ondernemingen hebben immers grote maatschappelijke en financiële impact en door trends als duurzaamheid, digitalisering en internationalisering van het bedrijfsleven neemt dit probleem alleen maar toe. Toch zien wij dat accountantsorganisaties hun poortwachtersrol beter kunnen invullen. Over de hele linie lijkt de sector nog onvoldoende ontwikkeld op dit terrein. Een aantal mogelijke gronddoorzaken daarvoor zijn het kennisniveau, de rolopvatting en de cultuur binnen accountantsorganisaties.

Rond dezelfde periode bracht ook beroepsorganisatie NBA een rapport uit over frauderisicofactoren, waarin zij bovendien oproept tot een kritischere grondhouding tegenover fraude. Beide publicaties hadden een stevig vliegwieleffect in de sector en kregen veel aandacht in de media. Ook op andere publieke fora spraken we hierover. Zo stond AFM-bestuurder Hanzo van Beusekom stil bij dit thema in zijn [toespraak](#) op het congres van de Foundation for Auditing Research (FAR): 'Het wordt tijd dat accountantsorganisaties tijd en energie steken in een effectieve aanpak. Brand voorkomen is beter dan een brand moeten blussen.'

Fraude staat de komende jaren structureel op de toezichtagenda van de AFM. Wij zullen accountantsorganisaties aanjagen en stimuleren hiermee aan de slag te gaan. Wij willen de komende jaren duidelijke signalen zien dat zij meer aandacht besteden aan de detectie en de opvolging van fraude(risico's) in de wettelijke controle.

Betere verbinding tussen niet-financiële en financiële verslaggeving

De noodzaak om transparant te zijn over duurzaamheid neemt toe. Ook voor beursgenoteerde ondernemingen. Beleggers, analisten en andere belanghebbenden willen meer inzicht in de impact van deze ondernemingen op het klimaat, de mens en de maatschappij én hoe deze duurzaamheidsaspecten (de financiële prestaties van) die ondernemingen raken – nu en in de toekomst.

Beursgenoteerde ondernemingen moeten transparant zijn over impact op klimaat en maatschappij

De AFM maakt zich hard voor een goede verbinding tussen de financiële en niet-financiële prestaties door ondernemingen in hun verslaggeving. Begin 2022 gingen we daar tijdens 2 [rondetafelbijeenkomsten](#) over in gesprek met vertegenwoordigers uit het bedrijfsleven, beleggersgroepen, toezichthouders en beleidsmakers. Daarbij hamerden we erop dat ondernemingen hun verantwoordelijkheid moeten nemen, ondanks dat de (Europese) wetgeving op dat gebied nog volop in ontwikkeling is. Tijdens de bijeenkomsten riep AFM-voorzitter Laura van Geest ondernemingen dan ook op daar niet op te wachten, maar zo snel mogelijk stappen te zetten om duidelijke en relevante niet-financiële informatie aan te bieden.

Als toezichthouder zullen wij ondernemingen aanspreken op de relevantie en betrouwbaarheid van hun informatie. Ook kijken wij nadrukkelijk naar de wijze waarop zij zich voorbereiden om vanaf verslaggevingsjaar 2024 de vereiste informatie vanuit de *Corporate Sustainability Reporting Directive* (CSRD) en *European Sustainability Reporting Standards* (ESRS) te kunnen leveren.

Onderzoek en toezicht op specifieke aandachtspunten duurzaamheidsverslaggeving

Wij betrekken duurzaamheidsaspecten nadrukkelijk in ons toezicht op de verslaggeving van beursgenoteerde ondernemingen. Gedurende 2022 voerden we onderzoek uit naar hoe zij invulling geven aan de huidige vereisten over klimaatgerelateerde niet-financiële informatie in hun verslaggeving over 2021 en hoe een accountant daarover *assurance* geeft. Mede op basis van de voorlopige resultaten uit dat onderzoek kondigden we [aandachtspunten](#) aan waar we specifiek op

zullen letten bij ons toezicht op verslaggeving over 2022. Dat zijn onder meer de connectiviteit tussen toelichtingen over niet-financiële informatie en cijfers in jaarrekening, de inhoud van de [niet-financiële verklaring](#) die grote beursgenoteerde ondernemingen moeten opnemen, zoals de informatie over hun *net-zero*-doelstellingen (en hoe ze die bereiken), en de reikwijdte van scope-3-toelichtingen. Met *net-zero*- (of CO₂-neutrale) doelstellingen drukken ondernemingen hun klimaatdoelen uit. Bij deze aandachtspunten verwachten we dat ondernemingen concrete en duidelijke informatie opnemen en een evenwichtig beeld geven, zeker als maatregelen positieve en negatieve effecten hebben.

Urgentie en relevantie gevoeld door accountantsorganisaties

De AFM keek ook naar de *assurance* die momenteel bij niet-financiële informatie wordt verstrekt. Met *assurance* geeft de accountant extra zekerheid aan bepaalde informatie, op basis van evaluatie of toetsing. Daarmee wordt het vertrouwen van beoogde gebruikers van die informatie versterkt. De urgentie om deze *assurance* te verbeteren wordt door de accountancysector gevoeld. Dat bleek uit ons themaonderzoek bij de vier grote OOB-accountantsorganisaties naar hun *assurance*-verklaringen en het feit dat toekomstige regelgeving – zoals de CSRD – meer zekerheid vereist van niet-financiële informatie door ondernemingen. Dat onderstreept de relevantie van dit belangrijke thema.

Uitspreken belang goede niet-financiële verslaggeving op internationaal niveau

In internationaal verband spreken we ons uit voor goede, concrete niet-financiële verslaggeving, gebaseerd op eenduidige en uitvoerbare internationale standaarden voor duurzaamheidsverslaggeving. In 2022 reageerden wij op [consultaties voor nieuwe internationale en Europese standaarden](#) voor duurzaamheidsverslaggeving van de *International Sustainability Standards Board* (ISSB) van de IFRS Foundation en van de *European Financial Reporting Advisory Group* (EFRAG). Wij pleitten ervoor dat de Europese standaarden uitvoerbaar zijn en aansluiten op bestaande internationale standaarden. Ook vroegen we aandacht voor de controleerbaarheid en handhaafbaarheid van de standaarden. Daarnaast stelden we in onze [reactie op de consultatie van de Europese Commissie](#) over het versterken van de verslaggevingsketen voor om besturen van beursgenoteerde ondernemingen direct verantwoordelijk te maken voor duurzaamheidsrapportages.

Doorlopend toezicht (in cijfers)

Tabel 2. Toezicht op accountantsorganisaties in cijfers

Doorlopend toezicht	Aantal
Verleende reguliere vergunningen	4
Ingetrokken reguliere vergunningen	22
Signalen over accountantsorganisaties	234
Waarschuwingen aan accountantsorganisaties	3
Boetes aan accountantsorganisaties	1
Mededelingen aan ondernemingen bij verslaggeving	1
Ingediende tuchtklachten	1
Uitspraken Accountantskamer	3
Uitspraken College van Beroep voor het bedrijfsleven (CBb)	1

Tuchtzaken zowel belangrijk voor betrokken accountant als gehele sector

In 2022 zijn er relatief veel uitspraken geweest over [tuchtzaken](#) die de AFM had ingediend. Daarbij zijn we in alle gevallen (grotendeels) in het gelijk gesteld. Een tuchzaak is niet alleen belangrijk voor de betrokken individuele accountant, maar dient ook vaak als *guidance* voor de hele sector. Dat is inhoudelijk, ten aanzien van een specifieke wet of standaard, en als signaal voor de kwaliteitslat voor wettelijke controles.

06 Persontoetsingen en maatregelen

In 2022 ...

- ✔ Legden wij 48 formele maatregelen op, zoals boetes, vergunningintrekking, en lasten onder dwangsom.
- ✔ Legden wij 193 informele maatregelen op, zoals waarschuwingsbrieven.

Personentoetsingen

Personen die het beleid van een onderneming (mede) bepalen of toezicht houden op dit beleid moeten betrouwbaar en/of geschikt zijn voor de uitoefening van hun functie. Als deze personen aantreden bij een onderneming worden zij door de AFM en/of De Nederlandsche Bank (DNB) getoetst op betrouwbaarheid en/of geschiktheid. Van de jaarlijks 1.500 tot 2.500 aanvangstoetsingen door de AFM, leidt ongeveer 95 procent tot een positief oordeel.

In 2022 hebben wij 1.998 personen getoetst, waaronder adviseurs, bemiddelaars, en ontheffinghouders opvorderbare gelden. Dit aantal betrof zowel de nieuwe aanvangstoetsingen als de personen die al eerder waren getoetst en hertoetsingen. Een hertoetsing vindt plaats als wij feiten en omstandigheden zien die een redelijke aanleiding vormen om een nieuwe beoordeling van de geschiktheid en/of betrouwbaarheid van de persoon te maken. De daling in het totaal ten opzichte van 2021 heeft enerzijds te maken met de omvang van het aantal bulktoetsingen (lagere aantallen van opnieuw te toetsen personen in één aanvraag in 2022) en anderzijds de stijging in het aantal aanvangstoetsingen in 2022. Aanvangstoetsingen kosten in beginsel meer tijd dan het toetsen van personen die DNB of de AFM al eerder hebben getoetst.

De tabel in deze paragraaf toont het totaal aantal AFM-toetsingen, uitgesplitst naar de verschillende categorieën. De zogeheten 'dubbele-poortjes-toetsingen' betreffen toetsingen door zowel de AFM als DNB.

Tabel 3. Overzicht toetsingen

Aantal toetsingen per categorie	2022	2021	2020
Adviseurs/bemiddelaars/kredietaanbieders	1.229	1.577	1.235
Beleggingsondernemingen/beleggingsinstellingen	544	439	448
Beleggingsobjecten en beurs	11	15	24
Accountantsorganisaties*	199	224	85
Dubbele poortjes	8	12	19
Hertoetsing*	7	8	5
Totaal aantal toetsingen	1.998	2.275	1.816

* Gegevens over 2021 aangepast als gevolg van herdefiniëring

Maatregelen

In ons toezicht maken we gebruik van toezichtmaatregelen die een handhavend karakter hebben en interventies die meer zijn gericht op (proactieve) beïnvloeding. De beïnvloeding heeft tot doel om overtredingen te voorkomen. Uitgangspunt is dat een marktpartij zelf verantwoordelijk is en zich uit eigen beweging naar de normen gedraagt, die in de financiële wet- en regelgeving zijn neergelegd. Gebeurt dit niet of gebrekkig, dan kunnen wij verschillende instrumenten inzetten.

Bij de inzet van maatregelen is het gewenste effect bepalend. Dit wordt vaak bereikt door een informele maatregel. En daar waar de overtreding ernstig is, of snel dwingend ingrijpen nodig is, gaan we direct over tot maatregelen met een handhavend karakter.

Het aantal (in)formele maatregelen kan per jaar sterk wisselen. Dat kan komen doordat nieuwe regelgeving van kracht is geworden en nog onduidelijkheid bij de sector bestaat. Verder is de aard van de overtreding en het te behalen gewenste effect bepalend. Een proactieve aanpak in het toezicht vinden wij effectiever dan achteraf problemen corrigeren. Immers, bij herstel achteraf is de schade al geleden voor consumenten, markten, de economie en het vertrouwen in de financiële sector. Hoe onze handhaving werkt, is te lezen in [Handhaving in perspectief](#).

De onderwerpen die in 2022 hebben geleid tot formele handhaving zijn uiteenlopend. Zo zijn we dat jaar doorgegaan met een verscherpt toezicht op ondernemingen die te weinig doen ter voorkoming van witwassen of het voorkomen van marktmisbruik. Ook overtreding van de beheerste bedrijfsvoeringsnormen hebben in 2022 tot formele maatregelen geleid (overkreditering, normen voor het *Product Approval and Review Process* (PARP)).

Formele maatregelen

Boetes

In 2022 heeft de AFM op de financiële markten 11 boetes opgelegd, een aanzienlijke stijging ten opzichte van vorig jaar (2 boetes). Vooral bedrijven die nalatig waren bij het voorkomen van witwassen en die betrokken waren bij marktmanipulatie zijn bestraft. Het aantal opgelegde boetes komt overeen met het gemiddelde van de afgelopen jaren. De trajecten die voorafgaan aan een besluit om al dan niet een boete op te leggen zijn intensief qua voorbereiding, onderzoek en afhandeling. We zetten de boetes gericht in, waarbij het maatschappelijk effect ervan zwaarder weegt dan het aantal opgelegde boetes. Het opgelegde bedrag aan boetes in 2022 was €8,3 miljoen (2021: €2,7 miljoen).

Boetes verantwoordden we pas als opbrengsten in de jaarrekening zodra ze onherroepelijk zijn en we het bedrag daadwerkelijk hebben ontvangen. Hierdoor kan de in de jaarrekening verantwoorde boeteopbrengst afwijken van de totale hoogte van de opgelegde boetes.

Lasten onder dwangsom

De last onder dwangsom wordt vaak ingezet om informatie te verkrijgen van ondernemingen die geen gevolg geven aan onze reguliere verzoeken om informatie maar ook om een overtreding te beëindigen. Het aantal lasten onder dwangsom dat in 2022 is opgelegd bedraagt 4 (2021: 5).

Vergunningintrekking

De vergunningintrekkingen als formele maatregel betreffen onder meer (deel) intrekkingen als gevolg van het niet voldoen aan de vakbekwaamheidseisen, een beheerste bedrijfsvoering of doorlopende vergunningvereisten. In 2022 was er 1 intrekking, in 2021 waren dat er 8.

Informele toezichtmaatregelen

Het totaal aantal informele maatregelen in 2022 bedraagt 195 (2021: 360). De informele maatregelen bestaan uit normoverdragende en waarschuwingsgesprekken/brieven. Normoverdragende brieven kunnen volgen na instelling-specifieke onderzoeken en met name ook na thematische onderzoeken, waarbij vaak een groot aantal ondernemingen betrokken is. Het aantal brieven kan daardoor per jaar fluctueren en is dit jaar lager dan voorgaande jaren.

De informele maatregelen betreffen een veelheid aan issues zoals: niet-correcte informatieverstrekking, overtreding van de meldplicht, het niet invullen van vragenlijsten, gebreken in het cliëntenonderzoek en de vastlegging daarvan, (deel) illegaliteit, benoeming van bestuurders zonder voorafgaande goedkeuring van AFM, niet-gemelde antecedenten of het onordelijk beloningsbeleid.

Tabel 4. Overzicht toezichtmaatregelen

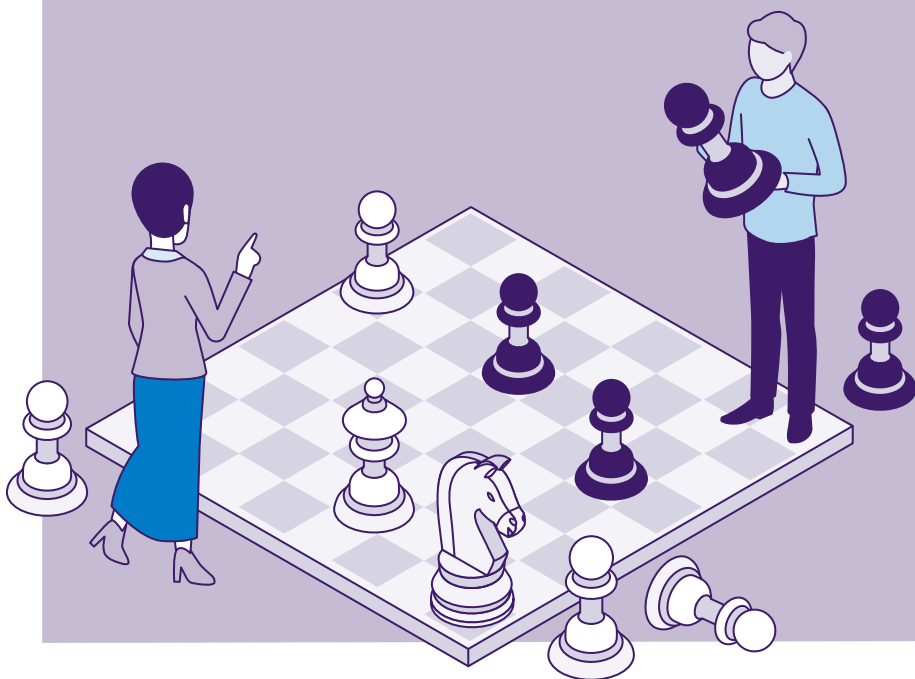
Overzicht maatregelen	2022	2021*	2020
<i>Formele toezichtmaatregelen</i>			
Opgelegde boetes	11	2	13
Opgelegde lasten onder dwangsom	4	5	4
Aangiftes	2	5	-
Vergunning intrekkingen	1	8	3
Aanwijzingen	3	4	3
Openbare waarschuwingen	25	14	17
Mededeling zonder aanbeveling (Wtfv)	1	6	2
Klachten accountantskamer	1	-	2
Totaal aantal formele maatregelen	48	44	44
<i>Informele maatregelen</i>			
Normoverdracht waarschuwingsbrieven	119	105	125
Normoverdracht: normoverdragende brieven	74	255	232
Totaal aantal informele maatregelen**	193	360	357
Totaal aantal formele en informele maatregelen	241	404	401

* Een conversie van het rapportagesysteem en aangescherpt proces heeft geleid tot een kleine correctie op de over 2021 gerapporteerde aantallen formele maatregelen (in totaal +7 stuks) m.b.t. Last onder dwangsom (+1), Aangifte bij OM (+3), Vergunningintrekking (+1), Aanwijzing (+1) en Klachten accountantskamer (+1).

** Vanaf 2022 wordt het aantal norminformerende brieven niet in de tabel met handhavingsmaatregelen opgenomen omdat daarin geen overtreding wordt vastgesteld. Hierdoor wijkt het totaal aantal informele maatregelen voor 2020 en 2021 af van de aantallen die in het jaarverslag 2021 vermeld zijn

07 Stakeholderdialoog

In 2022 ...

- ✓ Hadden wij een continue dialoog met externe stakeholders, bijvoorbeeld door kantoorbezoeken of het organiseren van een event.

In onze toezichtaanpak hebben wij opgenomen dat wij de belangrijkste risico's proberen te identificeren en daar structurele oplossingen voor willen realiseren. Dat vraagt een doorlopende analyse en interpretatie van risico's, ook van nieuwe en veranderende risico's. Het aanpakken daarvan kan een vernieuwing van het toezicht of soms van het wettelijk kader vergen. Daarom is het belangrijk dat wij in continue dialoog met onze externe stakeholders staan, zoals de financiële sector en haar vertegenwoordigers, de ministeries van Financiën en Sociale Zaken en Werkgelegenheid en de Europese instituties.

In het kader van ons 20-jarig bestaan hebben wij in juni een seminar georganiseerd 'On the Future of Financial Services Conduct Supervision' waarin diverse (inter)nationale gasten uit de financiële sector met elkaar en met ons in gesprek gingen over de toekomst van de sector en het toezicht.

Toezicht op financiële dienstverlening

Voor ons toezicht op financiële dienstverlening onderhouden wij met een groot aantal brancheverenigingen en koepelorganisaties nauw contact, zoals de Pensioenfederatie, de Nederlandse Vereniging van Banken, Vereniging van Vermogensbeheerders en Adviseurs (VV&A), het Verbond van Verzekeraars, de Vereniging van Financieringsondernemingen Nederland en Adfiz.

Daarnaast onderhouden we contact met collega-toezichthouders omdat steeds meer dienstverlening over landsgrenzen wordt verleend en regelgeving vaak ook in Europees verband wordt uitgewerkt. In EIOPA, de Europese pensioen- en verzekeringstoezichthouder, zijn wij vertegenwoordigd in de *Committee on Consumer Protection and Financial Innovation* en relevante projectgroepen. Wij trekken binnen EIOPA ook samen op met DNB.

Pensioenevent 2 juni 2022

De 170 aanwezigen uit de pensioensector spraken hun waardering uit over het pensioenevent dat wij op 2 juni hebben gehouden. Naast een algemeen programma waren er 6 inhoudelijke break-out-sessies over risicopreferentieonderzoek, klachten, het communicatieplan, toezicht tijdens de transitie (door DNB), pensioenadministratie en over keuzebegeleiding. De sector was tevreden over de inhoud en het open vizier van de AFM. Vanwege het succes organiseren wij op 1 juni 2023 opnieuw een pensioenevent.

Kantoorbezoeken financieel dienstverleners

In onze ronde door Nederland bezochten we weer veel financieel dienstverleners (FD'ers) ter plaatse. Bij deze kantoorbezoeken stond de toekomstbestendigheid van de FD-sector centraal. Ook bleek uit deze gesprekken dat steeds meer FD'ers een bewuste keuze hebben gemaakt voor een bepaalde doelgroep die ze willen bedienen, een bepaalde productgroep waar ze zich op richten of een bepaalde wijze van communiceren met hun doelgroep. Keuzes kunnen er ook voor zorgen dat kwetsbaarheden in de bedrijfsvoering tot een minimum beperkt worden. Onze ervaring is dat FD'ers de kantoorbezoeken op prijs stellen, ook wij gaan graag in dialoog met de sector. Daarom zullen wij ook in 2023 weer kantoorbezoeken afleggen.

Verder heeft bestuurder Jos Heuvelman een key note speech gehouden op de Beleggersfair. Ook hebben wij op hetzelfde evenement een masterclass finfluencen gegeven om te wijzen op de valkuilen voor finfluencers. Bovendien hebben we een innovatieve webinar gehost over gedrag en cultuur, en digitalisering voor toezichthouders in Europa.

Toezicht op kapitaalmarkten

De AFM heeft zich in 2022 nadrukkelijk gemengd in de discussies over een eventueel prijsplafond op de energiederivatenmarkt. Prijscaps leiden tot marktverstoring en kunnen de stabiliteit van het financiële systeem in gevaar brengen. Wij hebben een bijdrage geleverd aan het debat in Nederland en EU.

Samen met de DNB is de rentebenchmarktransitie nauwgezet gemonitord vanwege de substantiële financiële, operationele en juridische risico's voor marktpartijen en hun klanten. Het onderzoek onder financiële instellingen liet zien dat Nederlandse instellingen goed voorbereid waren.

Ook dragen wij via het Benchmarks Network binnen ESMA actief bij aan de ontwikkeling van beleid, bijvoorbeeld op ESG-gebied, door middel van Q&A's om onduidelijkheden over de regels zoveel mogelijk weg te halen.

Verder hebben we onze eerste Capital Markets Day georganiseerd voor marktpartijen en collega-toezichthouders. Tijdens dit seminar hebben paneldiscussies plaatsgevonden over actuele thema's als liquiditeit op de Europese aandelenmarkt, ontwikkelingen met betrekking tot openbare biedingen, interconnectiviteit van de obligatiemarkt en actuele ontwikkelingen op de energiederivatenmarkt waaronder een mogelijke price cap.

Wij hebben tijdens verschillende nationale en internationale gelegenheden (Eurofi, Trading Amsterdam, Capital Markets Day) het belang van een goede voorbereiding op de DORA-wetgeving benadrukt en haar ambitie als datagedreven toezichthouder toegelicht.

Daarnaast hebben er in 2022 3 vergaderingen van de commissie Kapitaalmarkt van de AFM plaatsgevonden. Deze commissie adviseert de AFM onder meer over casuïstiek, wetgevingsaspecten en interpretaties op het gebied van onder andere openbare biedingen, marktmisbruikvraagstukken, prospectusvraagstukken, financiële infrastructuur en andere aan de financiële markten gerelateerde onderwerpen.

Toezicht op asset management

Voor het toezicht op de assetmanagementsector hebben we veelvuldig contact met de sector en andere stakeholders. Zo is in de assetmanagementsector de SFDR ingrijpende relatief nieuwe regelgeving, waarvoor in het toezicht veel aandacht is geweest, onder meer door het publiceren van een rapport in november 2022. Voorafgaand aan de publicatie is dit met de relevante stakeholders besproken.

In het kader van deze nieuwe regelgeving zijn er enkele door ESMA centraal gecoördineerde consultaties geweest. Hierbij hebben wij de nationale stakeholders geïnformeerd en zijn we met hen de dialoog aangegaan.

Ook zijn rondetafelgesprekken georganiseerd met onder meer DUFAS, VV&A en NVB. Daarnaast hebben we deelgenomen aan het jaarlijkse Morningstar-debat en aan diverse seminars en rondetafels van marktpartijen en non-profitorganisaties. Het is een goede manier om met marktpartijen te praten over de implementatie van nieuwe wetten en regelgeving.

Met verschillende stakeholders en belangenverenigingen is gesproken over de uitkomsten van thema-onderzoeken en sectorbrieven, waaronder die over de waarderingsprocedures bij vastgoedfondsen. Zo horen wij de visie van partijen en kunnen eventueel bijsturen.

Net als in andere jaren hebben we veelvuldig overleg met De Nederlandsche Bank, die het prudentiële toezichtmandaat heeft op de assetmanagementsector, om ons toezicht af te stemmen. Dit geldt onder meer voor nieuwe regelgeving.

Ten slotte is overlegd met collega-toezichthouders in andere landen en in internationale gremia, zoals ESMA, IOSCO en de ESRB. Dit is belangrijk vanwege de internationalisering van de sector. We nemen onder meer zitting in diverse werkgroepen waar we dan het Nederlandse toezichtperspectief naar voren brengen.

Toezicht op accountantsorganisaties en financiële verslaggeving

Een belangrijke ontwikkeling in 2022 betrof de overgang naar de AFM van het directe toezicht op accountantsorganisaties met een reguliere vergunning. In 2021 startten we al met de voorbereidingen daarvan, onder meer door online kennismakingsbijeenkomsten te organiseren. In 2022 intensiverden we dat en zijn we langsgesgaan bij ongeveer 60 accountantsorganisaties door heel Nederland.

Tijdens onze bezoeken boden zij inzicht in hun bedrijfsvoering, prioriteiten en uitdagingen en konden wij toelichten hoe wij toezicht houden en wat wij van hen verwachten. Na afloop vroegen wij ook hoe zij de bezoeken ervaren hadden. Een grote meerderheid was er positief over en wees op het belang van een blijvende, constructieve dialoog tussen sector en toezichthouder.

Het directe toezicht op deze groep accountantsorganisaties werd voorheen uitgevoerd door beroepsorganisaties NBA en SRA. Bij de overgang hadden we veelvuldig overleg. In bestuurlijke overleggen met NBA en SRA agendeerden we bovendien andere belangrijke thema's, zoals ons onderzoek naar samenwerkingen tussen accountantsorganisaties.

Met OOB-accountantsorganisaties zijn we in 2022 in gesprek gegaan over onze risicogestuurde toezichtaanpak om de kwaliteit van hun wettelijk controles duurzaam te verbeteren. Daarbij zullen we meer gebruikmaken van data, waarbij we in 2023 een intensivering van ons toezicht starten.

Een belangrijk speerpunt op onze toezichtagenda is dan fraude. In 2022 droegen we tegenover de sector uit dat wij vinden dat accountantsorganisaties hun poortwachtersrol bij fraude(risico's) beter kunnen invullen. Dat deden we bijvoorbeeld op het congres van de Foundation for Auditing Research (FAR), waar bestuurder Hanzo van Beusekom onze visie op dit thema uiteenzette.

Een ander speerpunt is de verbinding tussen financiële en niet-financiële informatie in de verslaggeving van beursgenoteerde ondernemingen. Wij verwachten dat ondernemingen een duidelijk en eerlijk verhaal vertellen over de impact die zij hebben

op mens, milieu en maatschappij én hoe ontwikkelingen op dat gebied hun bedrijfsvoering en prestaties raken.

In 2022 gingen we daar tijdens rondetafelbijeenkomsten over in gesprek met vertegenwoordigers uit het bedrijfsleven, beleggersgroepen, toezichthouders en beleidsmakers. Daarbij hamerden we erop dat ondernemingen hun verantwoordelijkheid moeten nemen, ondanks dat de (Europese) wetgeving op dat gebied nog volop in ontwikkeling is.

Commissie Financiële Verslaggeving en Accountancy

De AFM heeft een Commissie Financiële Verslaggeving en Accountancy. Deze bestaat uit experts uit de accountancysector, wetenschap en belangenorganisaties en telde 9 leden in 2022. De commissie leverde een belangrijke bijdrage aan de bredere oordeelsvorming over ons toezicht. Zo was zij betrokken bij onze activiteiten rond duurzaamheidsverslaggeving, de *assurance* daarbij en de voorbereidingen op de invoering van de Europese Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD). Ook leverde zij een bijdrage aan ons onderzoek naar de cliënt- en opdrachtaanvaarding of -continuering en ons position paper waarin wij duidelijk maken wat wij van accountantsorganisaties verwachten ten aanzien van fraude(risico's).

Briefings TK

Een goed vormgegeven wettelijk kader is voor toezichthouders belangrijk. Daarom nemen we een actieve positie in ten aanzien van nationale en Europese wetgevers. De AFM draagt actief haar kennis en expertise over aan stakeholders. Op het nationale terrein hebben we nauwe betrekkingen met de ministeries van Financiën en Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW). In de [Wetgevingsbrief 2022](#) hebben wij vanuit onze rol als financiële toezichthouder de gewenste aanpassingen in Nederlandse wetgeving onder de aandacht gebracht. Daarnaast nemen we deel aan technische briefings en rondetafelgesprekken in de Tweede Kamer. In 2022 hebben vertegenwoordigers van de AFM onder meer deelgenomen aan [rondetafelgesprekken over de Wet Toekomst Pensioenen](#), [financiële stabiliteit](#) en de uitvoering van het [Nederlandse sanctiebeleid in internationaal perspectief](#).

Adviserend Panel

De AFM heeft in 2022 twee fysieke bijeenkomsten met het [Adviserend Panel](#) georganiseerd. In dit panel nemen ongeveer 20 externe stakeholders met belang bij ons toezicht plaats. Dit zijn grotendeels brancheorganisaties die onder toezicht staande instellingen vertegenwoordigen.

Tijdens de [eerste bijeenkomst \(pdf, 400 kB\)](#) in april kwamen het jaarverslag 2021, onze internationale inzet en de herijking van de strategie aan bod. Voorafgaand aan het [tweede Adviserend Panel \(pdf, 225 kB\)](#) in november zijn de conceptagenda 2023 en het concept van de herijkte strategie 2023-2026 aan de leden voorgelegd, waarna de input tijdens de bijeenkomst uitvoerig is besproken. Ook zijn in dit overleg de begroting en de opvolging van de aanbevelingen uit de zbo-evaluatie doorgenomen. Tot slot zijn de aanwezige leden uiteengegaan in deelsessies aan de hand van de 4 toezichtgebieden van de AFM, om dieper op de prioriteiten en aandachtspunten voor 2023 in te kunnen gaan.

Samenwerkingsplatform Digitale Toezichthouders

Het Samenwerkingsplatform Digitale Toezichthouders (SDT) is opgericht om het toezicht op digitale en online activiteiten te versterken.

In 2022 is een voorstel geschreven voor een consumentenonderzoek op het gebied van (f)influencers (met input verkregen uit het AFM-finfluencers-onderzoek). In de werkstroom EU-regelgeving zijn de voor het SDT meest relevante Europese regelgevingstrajecten in kaart gebracht. De werkstroom heeft ook EU-wetsvoorstellen geïdentificeerd om kennisessies voor SDT-toezichthouders (en collega's) over te houden, waaronder de aankomende AI-Verordening en de Data Verordening.

Consumentenonderzoek

De AFM heeft enkele onderzoeken gedaan onder consumenten om hun stem ook in ons toezicht mee te laten wegen. In het voorjaar en het najaar hebben we daar-

voor de AFM Consumentenmonitor uitgevoerd. Eén vragenlijst richtte zich breed op een representatieve groep Nederlanders. In de andere onderzoeken richtten we ons specifiek op hypotheeksluiters, hypotheekbezitters en particuliere beleggers. Dat heeft ons geholpen om meer inzicht te krijgen in ontwikkelingen in de markt en mogelijke risico's.

Uit het onderzoek naar hypotheeksluiters bleek dat adviseurs steeds vaker naar studieschulden vragen in de gesprekken met klanten. De vragenlijst over particulier beleggen richtte zich vooral op execution-only-beleggen. Zoals eerder in het jaarverslag gemeld, kiezen steeds meer consumenten voor die vorm. In totaal beleggen bijna 2 miljoen Nederlanders.

Meldpunt en ondernemersloket

Bij ons Meldpunt Financiële Markten en het Ondernemersloket ontvangen wij duizenden vragen en meldingen (signalen).

Tabel 5. Contactsoorten in 2022

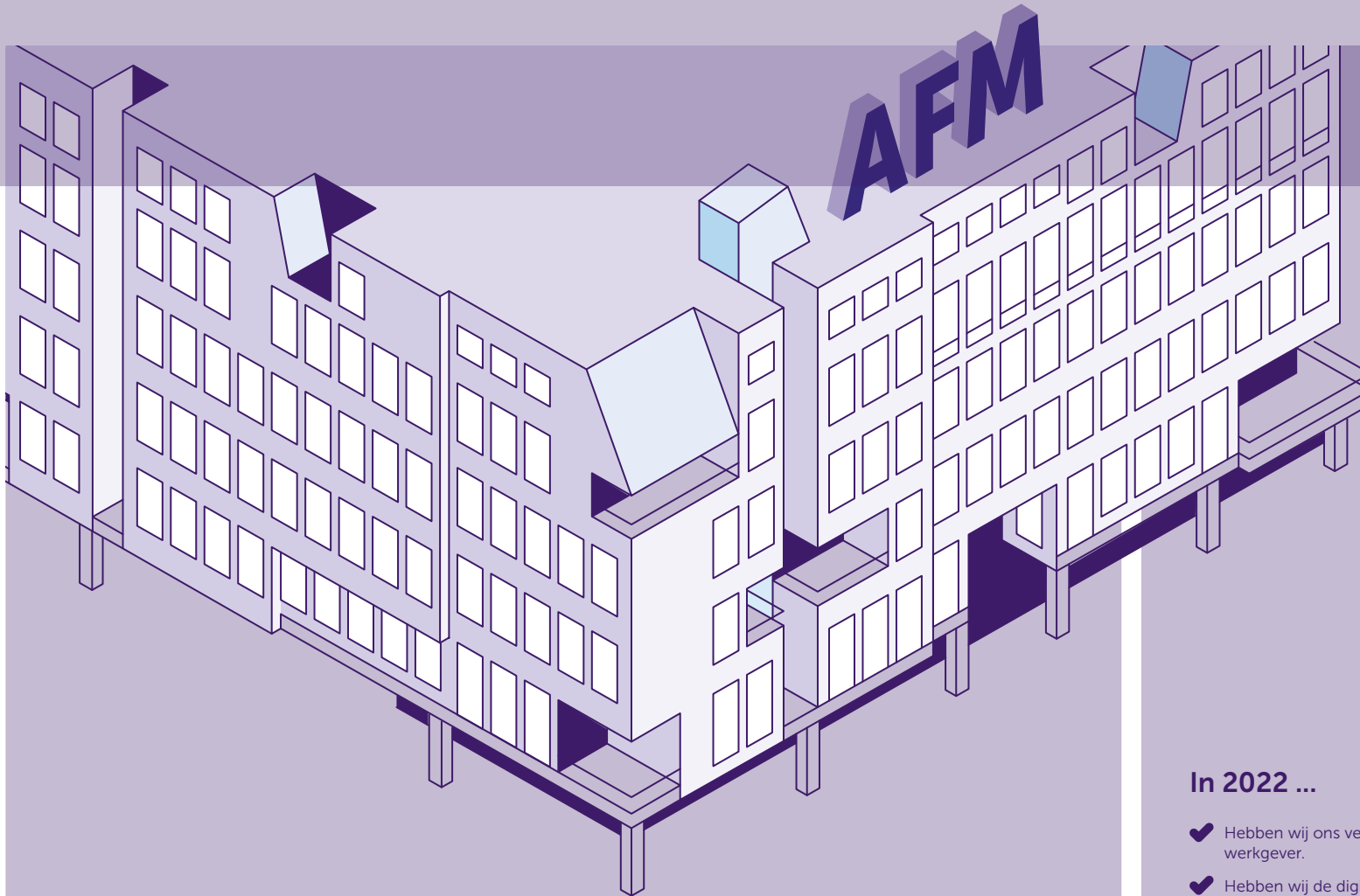
Contactpunt	E-mail	Telefoon
Ondernemersloket	8.068	3.313
Meldpunt financiële markten	8.106	1.180
Totaal	16.174	4.493

Tabel 6. Contactmomenten 2021 en 2022

Contactpunt	2022	2021
Ondernemersloket	11.381	11.670
Meldpunt financiële markten	9.286	9.512
Contactmomenten totaal	20.667	21.182

08 AFM als professionele organisatie

In 2022 ...

- ✓ Hebben wij ons verder geprofileerd als aantrekkelijke werkgever.
- ✓ Hebben wij de digitale fitheid van de organisatie verbeterd.

Ook in 2022 hebben we gebouwd aan onze professionele organisatie. Daarbij stond de verdere vernieuwing en verbetering van onze bedrijfsvoering centraal. Om te zorgen dat we onze taken ook de komende jaren goed kunnen uitvoeren, is het belangrijk dat we een wendbare en lerende organisatie zijn, die effectief wordt aangestuurd, waar gemotiveerde, gekwalificeerde tevreden medewerkers werken en die een goed functionerende IT heeft.

In 2022

In het verslagjaar hadden twee prioriteiten onze speciale aandacht:

- We hebben de AFM verder geprofileerd als aantrekkelijke werkgever. Dit hebben we onder andere gedaan met de introductie van een nieuwe manier van waarderen en belonen. Ook is uit onderzoek gebleken dat bij de AFM geen loonkloof bestaat.
- We hebben de digitale fitheid van de organisatie vergroot door ons IT-huis verder op orde te brengen. Zo is de IT-strategie 2023 – 2026 vastgesteld, die optimaal aansluit bij de beoogde ontwikkeling van de AFM als geheel en de almaar groeiende rol die IT hierbij vervult.

Focus op ontwikkeling en groei van onze medewerkers

Bij de AFM zijn onze mensen ons kapitaal. We willen een aantrekkelijke werkgever zijn die goede mensen aantrekt, ontwikkelt en behoudt. Met een mensgerichte benadering en een veilige en toekomstbestendige werkomgeving faciliteren wij onze medewerkers om het beste uit zichzelf en elkaar te halen. Wij dragen eraan bij dat medewerkers hun talenten kunnen inzetten, stimuleren dat zij zich optimaal kunnen ontwikkelen en streven naar een veilige en inclusieve werkomgeving. Gezien deze ambities is de implementatie van ons nieuwe beleid rondom waarderen en belonen de belangrijkste mijlpaal van 2022.

Waarderen en belonen

In 2022 is instemming bereikt om het huidige traditionele beoordelings- en beloningssysteem in te ruilen voor nieuw beleid waarin waarderen en belonen en de continue dialoog centraal staan. Dit betekent dat wij per 1 januari 2023 stoppen met het geven van beoordelingscores en een directe koppeling naar beloning. Dit past niet langer meer bij de lerende organisatie die wij willen zijn. In deze tijd, waarin de wereld continu en steeds sneller verandert en we steeds meer hybride werken, is behoefte aan gesprekken die motiverend werken, constructief zijn en de blik op de toekomst houden.

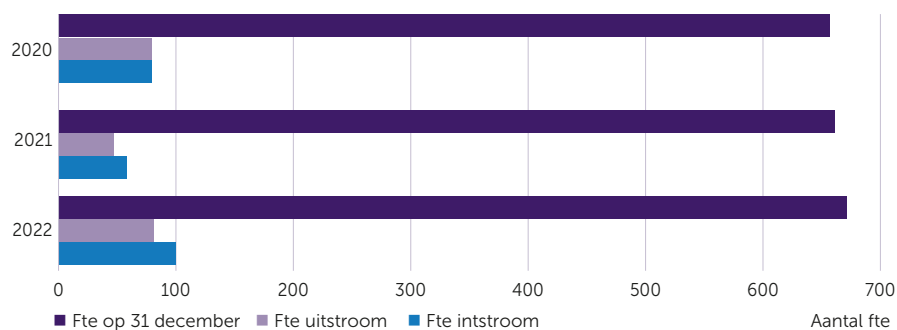
Voor het voeren van dat goede gesprek, waarin prestatie en ontwikkeling centraal staan, is voor alle medewerkers een trainingsaanbod ontwikkeld rondom leiderschap en de continue dialoog. De basis is luisteren en leren van elkaar vanuit gelijkwaardigheid en een externe mindset. Deze trainingen lopen nog door in 2023.

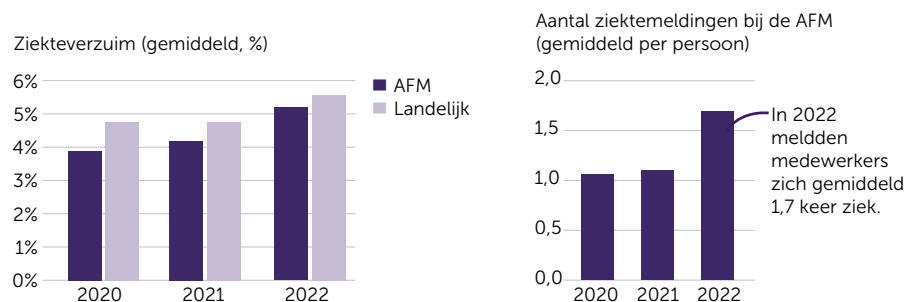
Medewerkers

Op 31 december 2022 had de AFM 673,26 fte in dienst, tegen 662,7 op 1 januari 2022. Het aantal fte is harder gestegen dan in voorgaande jaren. Dit heeft onder andere te maken met een uitbreiding door extra taken. Na een dipje in het tweede coronajaar namen zowel de instroom 14,5% als uitstroom 12% weer toe. Ook het ziekteverzuim loopt iets op. Deze verhoging is gedeeltelijk te verklaren door een nieuwe berekening, waarbij de uren van de openstaande ziektemelding worden meegenomen. Dat was de eerdere jaren niet het geval. Het verhoogde percentage past ook in de landelijke trend, maar ligt daar wel onder.

Figuur 11. Aantal fte in dienst en de instroom en uitstroom

Figuur 12. Ziekteverzuim

Als maatschappelijke organisatie erkent de AFM dat diversiteit en inclusie leiden tot beter presteren van de organisatie. Daarom zijn we uitgesproken in ons beleid. Dat doen we door te sturen op gevarieerde teams qua ervaring, achtergrond en expertise, met de gemeenschappelijke motivatie om onze maatschappelijke taak zo goed mogelijk uit te voeren. Hoe uit zich dat bij in onze personele samenstelling?

Onze man-vrouwverhouding ligt al jaren rond de 50/50, ook aan de top. Op managementniveau zien we een kleine afname in het aantal vrouwen.

Figuur 13. Man-vrouwverhouding overall en bij leidinggevenden in de afgelopen 3 jaar.

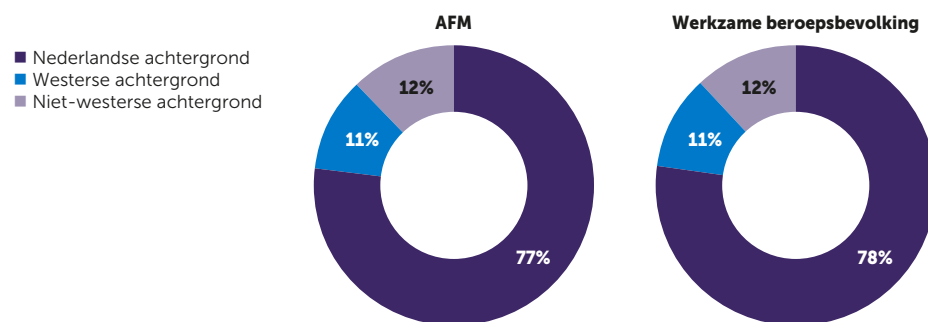

Uit onderzoek van Erasmus Q-Intelligence blijkt bovendien dat er bij de AFM geen statistisch significante loonkloof bestaat. Een vrouwelijke en een mannelijke AFM'er met vergelijkbare karakteristieken ontvangen in dezelfde functie een gelijk salaris. Erasmus Q-Intelligence heeft de AFM daarvoor het hoogst haalbare label excellent toegekend.

Uit eerder onderzoek is af te leiden dat we qua migratieachtergrond een afspiegeling zijn van Nederlandse beroepsbevolking. Toch is diversiteit en inclusie nooit 'af'. Wij blijven ons daarom inspannen om een omgeving te bieden waar divers talent maximaal wordt benut. Dit geldt ook voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.

Figuur 14. Diversiteit bij de AFM uitgesplitst naar een Nederlandse, westerse en niet-westerse achtergrond.

Werken@AFM

Net als het jaar ervoor stonden we in 2022 voor de opgave om een nieuw ritme te vinden tussen thuiswerken en op kantoor. Dit heeft verder vorm gekregen in Werken@afm, een breed project waarin een flink aantal oplossingen samenkomen die anticiperen op de nieuwe werkelijkheid. Werken@AFM gaat over de juiste balans tussen op kantoor en thuiswerken en de faciliteiten en voorwaarden die dat op een goede manier mogelijk maken. Van thuis een goede werkplek en een thuiswerkvergoeding tot op kantoor een nieuw huisvestingplan, verbeterde vergaderfaciliteiten en flexibele catering. Maar ook een aangepast mobiliteitsplan, sessies rondom medewerkerswelzijn en richtlijnen over minimale aanwezigheid en wel of niet vanuit het buitenland werken.

Andere activiteiten

Leiderschapsontwikkeling

Het vierde *Future Leadership Programma* (FLP) is, na een vertraging door corona, in 2022 met 8 deelnemers succesvol afgerond. Dit programma is voor AFM'ers met leiderschapspotentieel, zodat zij beter zijn voorbereid bij een benoeming op een managementpositie. In 2022 is ook het vergelijkbare Zij-instroom Leadership Programma, ZLP, met 7 deelnemers afgerond. Dit programma is voor managers die net benoemd zijn, maar geen FLP hebben gedaan en is meer op de praktijk gericht.

Pensioenregeling

In het verslagjaar is de AFM-pensioenregeling tussen sociale partners geëvalueerd en is een akkoord bereikt over de pensioenregeling voor de komende jaren tot uiterlijk het moment van overstap naar het nieuwe pensioenstelsel in januari 2027 (afgeleid van de concept WtP). Het bestuur van de Nationale APF heeft vervolgens ingestemd met het verzoek van sociale partners om de huidige CDC-regeling per 2023 te continueren met een gelijkblijvende opbouwambitie van 1,875% en een overstap naar een zuivere kostendekkende premie.

De overstap naar een zuivere kostendekkende premie en de stijgende rente, blijken voldoende om de opbouwambitie van 1,875% te kunnen continueren.

Sociaal jaarverslag 2022

Voor het eerst publiceert de AFM een [sociaal jaarverslag](#). Daarin gaan we dieper in op onze rol als werkgever in een veranderende samenleving en laten we aan de hand van onze activiteiten in 2022 zien hoe we onze organisatie daarop inrichten. Hoe bereiden we ons bijvoorbeeld voor op het nieuwe pensioenstelsel? Ook vertellen we meer over onze stappen op het gebied van maatschappelijk verantwoord ondernemen. Zo kregen 60 mbo-classes in 2022 een gastdocent van de AFM op bezoek om het verschil te leren tussen beleggen en speculeren. Daarnaast bliken we terug op het 20-jarig bestaan van de AFM, dat we in 2022 uitvoerig hebben gevierd.

Vitaliteitsweek

Begin oktober 2022 heeft onze jaarlijkse vitaliteitsweek plaatsgevonden, met workshops en masterclasses gericht op thema's zoals 'je brein en slaap', 'mentale kracht' en 'navigeren in de VUCA-wereld (*volatile, uncertain, complex and ambiguous*)'. Vitaliteit van onze medewerkers is een voortdurende thema, ook naast deze week. Een veilige en vitale werkomgeving draagt eraan bij dat eenieder zijn talent kan inzetten en zich kan ontwikkelen.

Strategie 2023-2026

In 2022 is de nieuwe AFM Strategie 2023-2026 opgesteld en daarin hebben strategische personeelsplanning, multidisciplinair samenwerken en leren en reflecteren een prominente plek gekregen. Belangrijker dan ooit zijn ontwikkeling, vitaliteit en duurzame inzetbaarheid van onze mensen. Dit betekent dat we de AFM nader profileren als aantrekkelijke werkgever, kennis en vaardigheden voor de toekomst ontwikkelen en de lerende en wendbare organisatie versterken.

Naar een toekomstbestendige IT-organisatie

De samenleving en de financiële sector digitaliseren in een rap tempo. Tegelijkertijd wordt ieder jaar nieuwe regelgeving geïntroduceerd waarop de AFM moet gaan toezien. We moeten wendbaar zijn om al deze veranderingen te kunnen opvangen of op te kunnen anticiperen en dat geldt ook voor onze IT.

De laatste jaren hebben we belangrijke stappen gezet om onze IT-ondersteuning te verbeteren. Onder het mom van 'het huis op orde' is sprake geweest van een gestage groei in volwassenheid. Zo zijn bepaalde legacy-applicaties opgeruimd, is CRM doorontwikkeld, de standaard IT uitbesteed en een regieafdeling neergezet. Tegelijkertijd blijkt het uitdagend om de gewenste flexibiliteit tegen acceptabele kosten te realiseren en we zijn nog onvoldoende in staat om tot optimalisatie van onze toezichtactiviteiten te komen met inzet van IT.

In het eerste kwartaal van het verslagjaar zijn nog een aantal restpunten van de uitbesteding van een groot deel van onze IT-diensten aan Cegeka afgerond. Dit betrof vooral acties die betrekking hadden op een aantal van de nieuwe, digitale werkplekken. Met het afronden van de transitie is een belangrijke doelstelling gerealiseerd, namelijk: continuïteit.

Met het afronden van de uitbesteding en het bereiken van de beoogde *Future Mode of Operation* is ook de fase bereikt waarin de AFM vooral regie voert over alle IT-diensten. Nu wordt ervaren of de praktijk overeenkomt met de verwachtingen vooraf. Hier gaat natuurlijk ook een zekere leercurve mee gepaard. Mede daarom heeft de AFM de transitie en de interne regieorganisatie geëvalueerd met behulp van een externe organisatieadviespartij. Deze heeft onder andere aanbevelingen gedaan rondom het maken van duidelijke keuzes over de gewenste relatie met een IT-leverancier, namelijk partnership versus arm's length, en de invulling hiervan. Ook heeft de partij een blik geworpen op de interne regieorganisatie en geadviseerd over potentiële verbeteringen op dit vlak. We herkennen de uitkomsten van de evaluatie en waar nodig zetten we die om in acties.

IT-strategie 2023-2026

In 2022 is ook de nieuwe AFM IT-strategie 2023-2026 vastgesteld. Door deze integrale aanpak sluit de strategie optimaal aan bij de beoogde ontwikkeling van de AFM als geheel en de almaar groeiende rol die IT hierbij vervult. *Fit for the future!* is het beoogde resultaat. Hierbij is zowel aandacht voor het (technisch) fundament als voor het vermogen om toezichtprocessen te blijven verbeteren en vernieuwen. Nieuwe toezichtprocessen moeten zo bovendien in de toekomst ook nog eenvoudiger toegevoegd kunnen worden.

Afgeronde projecten in 2022

Nieuwe hardware

Om onze medewerkers optimaal te ondersteunen om plaatsonafhankelijk te kunnen werken, is in 2022 de hardware vernieuwd. In de tweede helft van het jaar hebben alle medewerkers een nieuwe laptop en smartphone ontvangen. Het resultaat: positieve reacties van medewerkers die voor hun werkzaamheden dagelijks gebruikmaken van deze IT-middelen en steeds meer behoefte hadden aan betere prestaties op dit vlak. Toezichhouders beschikken nu weer over een up-to-date werkplek die het mogelijk maakt om overal en op een soepele manier digitaal te kunnen samenwerken en zo hun toezichtstaken zo goed mogelijk kunnen uitvoeren.

Datacollectie via AFM Portaal

In de eerste helft van 2022 is het project afgerond waarbij data-uitvragen aan de sector tot één kanaal zijn teruggebracht: het AFM Portaal. Daardoor is het nu mogelijk om naast gevalideerde datacollectiestromen, zoals de AIFM-rapportagestroom of het indienen van jaarverslagen in ESEF-formaat, ook andere uitvragen te verzorgen. Bijvoorbeeld de klachtenuitvraag voor verzekeraars, uitvraag pensioenen en het rapporteren van jaarverslagen van beleggingsondernemingen en beleggingsinstellingen. Voor de AFM betekent dit ook dat alle informatie direct in CRM belandt, en dat de status van deze processen nu nog beter te volgen zijn.

Koppeling CRM met DNB-register

In het CRM van de AFM staan ook veel ondernemingen die hun vergunning hebben verkregen van DNB. De informatie (of: stamdata) van die ondernemingen was echter vaak inconsistent en vergde hierdoor veel handmatig werk. Eind 2022 is daarom een directe koppeling gerealiseerd met het DNB-register, zodat relevante gegevens van ondernemingen automatisch worden gesynchroniseerd. Een nieuwe onderneming in het DNB-register wordt zo ook automatisch toegevoegd aan het CRM van de AFM. Dit is een nieuwe stap naar structureel betere datakwaliteit.

Nieuwe website

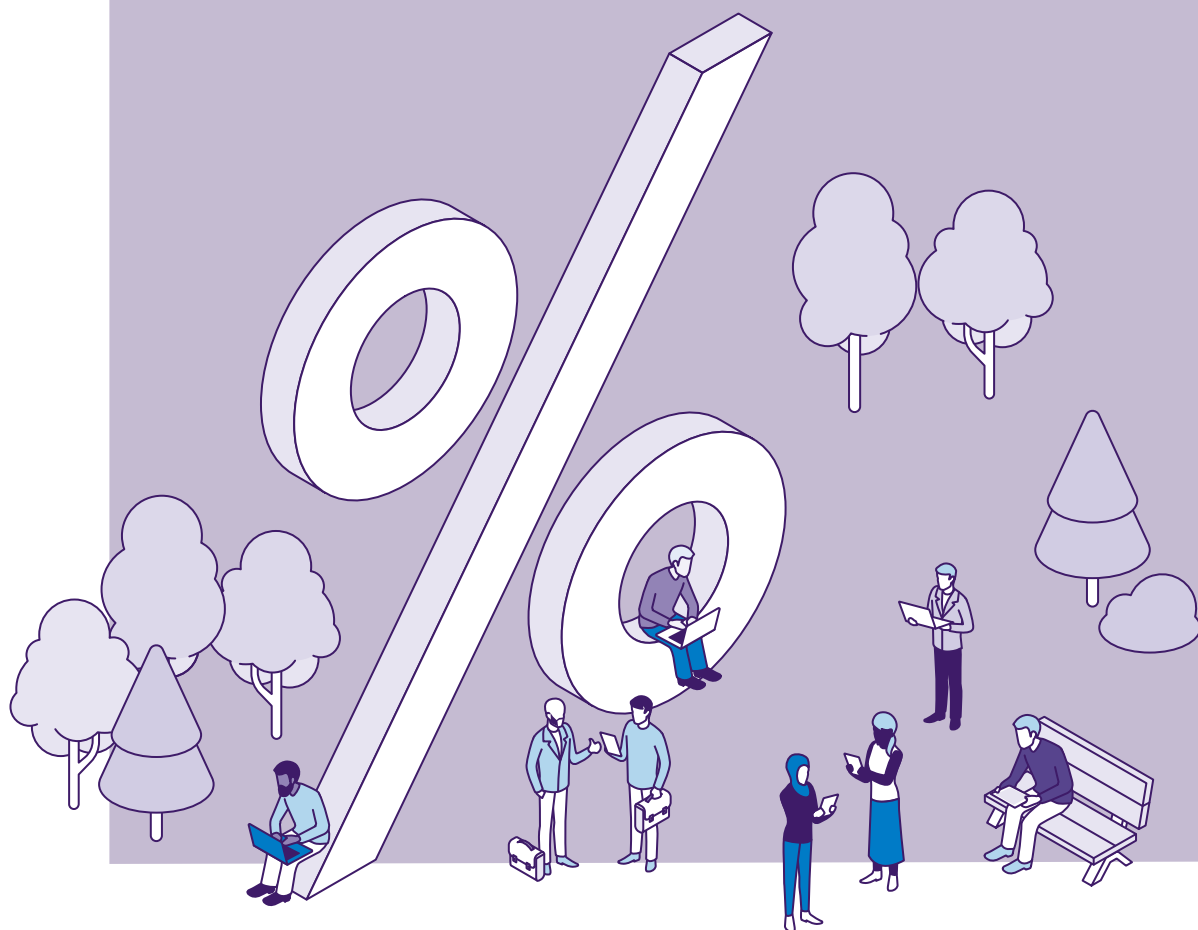
Eind 2022 is afm.nl zowel technisch als functioneel compleet vernieuwd. Bezoekers van de website kunnen nu op een logische manier, sneller bij de gezochte informatie terecht komen. De verbeterde zoekmachine draagt hier ook aan bij, net als de geactualiseerde inhoud van de website.

Wet open overheid (Woo)

Op 1 mei 2022 is de Wet open overheid (Woo) in werking getreden. De AFM heeft tijdig haar processen zodanig ingericht dat zij doorlopend aan de verplichtingen van de Woo voldoet. Wij handelen verzoeken om openbaarmaking zorgvuldig en tijdig af, met inachtneming van het toepasselijke wettelijke kader en de geheimhoudingsplicht die op ons rust. Wij maken geen informatie openbaar als de geheimhouding of een andere uitzonderingsgrond uit de Woo op de gevraagde informatie van toepassing is. In 2022 heeft de AFM 9 Woo-verzoeken ontvangen. In 1 geval is een dag later dan de uiterlijke beslistermijn een besluit genomen.

09 Organisatie en besturing

In 2022 ...

- ✔ Stonden wij stil bij het 20-jarig jubileum van de AFM, met aandacht voor de toekomst van toezicht.
- ✔ Ontwikkelden wij de AFM Strategie 2023-2026, met centraal de drie thema's digitalisering, verduurzaming en internationalisering.
- ✔ Zetten wij onze ontwikkeling naar datagedreven toezicht-houder onverminderd door.

De AFM is een zelfstandig bestuursorgaan (zbo) met wettelijke bevoegdheden voor het gedragstoezicht op de financiële markten. Volgens de Kaderwet zelfstandige bestuursorganen is een zbo een bestuursorgaan van de centrale overheid dat bij of krachtens de wet met openbaar gezag is bekleed en niet hiërarchisch ondergeschikt is aan de minister. De AFM is een stichting (rechtspersoon) met een bestuur en een raad van toezicht.

De raad van toezicht ziet toe op de wijze waarop het bestuur van de AFM zijn taken verricht. De minister van Financiën benoemt het bestuur en de leden van de raad van toezicht. De raad van toezicht kan voor deze benoemingen een niet-bindende voordracht doen.

De Wet op het financieel toezicht (Wft) bevat diverse bepalingen over de governance van de AFM, waaronder regels voor de benoeming en beloning van de leden van het bestuur en de raad van toezicht. De Wft omschrijft ook onze taken. In onze statuten en reglementen zijn de governance en deze bepalingen verder uitgewerkt.

Corporate Governance Code

De AFM voldoet – waar mogelijk en relevant – aan dezelfde governance-eisen als die worden gesteld aan de onder haar toezicht staande beursgenoteerde vennootschappen. Wij conformeren ons daarom vrijwillig aan de Nederlandse 'Corporate Governance Code' (de code).

Nederlandse beursvennootschappen worden geacht in 2023 te rapporteren over de naleving van de code over 2022. Om analoog te rapporteren over de naleving van de code over 2022 hebben wij een overzicht opgesteld van alle bepalingen uit de code die worden toegepast binnen de organisatie. Dit overzicht, de Corporate Governance Code-matrix, laat ook zien welke bepalingen deels worden toegepast of niet van toepassing zijn, bijvoorbeeld omdat de AFM een zelfstandig bestuursorgaan (zbo) is in de vorm van een stichting. Zo is ervoor gekozen bepalingen in de code die gaan over de raad van commissarissen, voor de toepassing op de AFM te vertalen naar de raad van toezicht. De matrix is via onze website openbaar gemaakt.

In best practice-bepaling 2.1.6 van de code staat dat in de corporate governance verklaring verslag wordt gedaan over de uitvoering van het diversiteitsbeleid. Onze visie op diversiteit is het hebben van een inclusieve cultuur. Doelstellingen die zijn geformuleerd, zijn:

1. het samenstellen van een divers bestuur en rvt;
2. het stimuleren van een inclusieve cultuur;
3. het vergroten van de externe bestuurlijke exposure op het gebied van inclusiviteit.

Het streefcijfer op gebied van genderdiversiteit is 40%. Voor zowel het bestuur (inclusief BIB) als de raad is dit percentage gehaald in 2022. Verder hebben wij een visie op het gebied van diversiteit en inclusiviteit opgesteld. In deze visie is onder meer in kaart gebracht waar deze onderwerpen ons toezichtwerk raken. Ook gaat de visie in op werkgeverschap (bijvoorbeeld instroom en je thuis voelen bij de AFM ('onboarding')) en besluitvorming (meervoudig kijken).

Verslag raad van toezicht

2022 was een onrustig jaar: het maakte weer duidelijk dat de geopolitieke en economische turbulentie impact hebben op de financiële markten en daarmee ook op het toezicht van de AFM.

Eigenlijk is dat al 20 jaar het geval, de periode dat de AFM inmiddels bestaat. In deze 2 decennia hebben de financiële sector en het toezicht van de AFM een flinke ontwikkeling doorgemaakt.

Op verschillende manieren, zowel intern als extern, is bij dit 20-jarig jubileum stilgestaan. In juni werd het seminar *On the future of Financial Services Conduct Supervision* gehouden, met aandacht voor de toekomst van het toezicht. Ook de AFM heeft zelf stilgestaan bij de nabije toekomst, met de herijking van haar strategie voor de periode 2023-2026. De komende jaren vragen digitalisering, verduurzaming en internationalisering de bijzondere aandacht van de AFM.

De raad bedankt het bestuur en alle medewerkers voor de wijze waarop zij zich ook dit jaar met veel gedrevenheid en enthousiasme hebben ingezet voor de missie van de AFM. Het jaar 2023 zal nieuwe uitdagingen, onzekerheden en verrassingen kennen. Wij zien het nieuwe jaar met vertrouwen tegemoet in de overtuiging dat het bestuur en de medewerkers dit voortvarend zullen oppakken.

Werkzaamheden

Werkwijze

Ieder jaar wordt een top 10 van prioriteiten vastgesteld. Via het bestuursbericht informeert het bestuur ons over de voortgang van deze prioriteiten. Niet alleen wordt een inhoudelijke voortgang gegeven, maar ook worden juist de dilemma's, risico's of zorgpunten besproken. Op deze manier zijn wij in staat om onze klankbordrol goed te vervullen, maar ook om de wijze waarop het bestuur de strategie uitvoert, te beoordelen. Voor iedere vergadering worden ook specifiek strategische (toezicht) onderwerpen geagendeerd met als doel een discussie te voeren over de belangrijke vraagstukken die spelen.

Prioriteiten en strategische onderwerpen

Wij zijn intensief betrokken geweest bij de totstandkoming van de herijkte strategie 2023-2026. Wij hebben aan de start van het strategietraject met het bestuur van gedachten gewisseld over hoe de AFM haar maatschappelijke impact kan vergroten en het gezag kan verstevigen. Deze inzichten zijn meegenomen bij de totstandkoming van de strategie. Het bestuur heeft een aantal 'deep dives' uitgevoerd met input van externe stakeholders. Dit heeft geresulteerd in een aantal ontwikkelingen, zoals digitalisering, verduurzaming en internationalisering, die verhoogde aandacht van de AFM vragen. Wij herkennen deze ontwikkelingen en hechten groot belang aan het verankeren hiervan in de strategie. Ook de extra aandacht voor de professionele organisatie wordt van harte ondersteund. Wij hebben het belang benadrukt om de hele organisatie te betrekken bij het uitrollen van de nieuwe strategie.

De ontwikkeling van de AFM naar datagedreven toezichthouder gaat onverminderd voort. Met veel waardering hebben wij kennisgenomen van een aantal succesvolle projecten waarin de AFM op een datagedreven manier het toezicht heeft vormgegeven. In de raad is besproken op welke wijze datagedreven toezicht het beste organisatorisch kan worden ingebed. Verder heeft het bestuur ons uitgebreid geïnformeerd over de ontwikkelingen op het gebied van digitalisering en welke impact dit heeft op het werk van de AFM en wat dit betekent voor de (inter)nationale samenwerking met andere toezichtinstellingen. Wij zijn ons ervan bewust dat toekomstige ontwikkelingen zullen verlangen dat de AFM zich continu doorontwikkelt. Zowel op beleidsmatig als organisatorisch gebied. Voor 2023 zullen wij met het bestuur als vervolg op de besprekingen een strategische sessie organiseren over de impact van digitalisering op de AFM.

Het pensioentoezicht is uitgebreid besproken in de raad. Naar verwachting zal de nieuwe pensioenwet per 1 juli 2023 in werking treden. De AFM voert diverse werkzaamheden uit om zowel de sector als de interne organisatie voor te bereiden op de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel. In de raad is onder andere gesproken over de bekostiging, de samenwerking met DNB en de structurele fase na de transitie.

Dit jaar is een aantal onderwerpen uit het retailtoezicht aan de orde gekomen. Zo zijn wij bijgepraat over de aanpak voor het retailbeleggen, en de rol van datagedreven toezicht hierin. Ook is het toezicht op intermediairs behandeld en zijn wij als raad geïnformeerd over de laatste ontwikkelingen, kansen en risico's binnen dit toezicht. Belangrijke ontwikkelingen zijn bijvoorbeeld digitalisering en consolidatie. Het bestuur beoordeelt of het toezicht op deze sector moet worden herijkt. Verder is het voorstel besproken om een periodiek financieel onderhoud in te richten en is een update gegeven van het toezicht op witwassen.

Vanaf 1 januari 2022 voert de AFM het uitvoerend toezicht op accountantsorganisaties met een reguliere vergunning uit. Eind 2022 zijn wij geïnformeerd over de voortgang en de toezichtmethodologie die is ontwikkeld. Wij waarderen de wijze waarop de AFM kennis heeft gemaakt met de nieuwe toezichtpopulatie en op welke wijze de verkregen inzichten worden meegenomen.

Voor iedere vergadering wordt een actueel thema geagendeerd. In het verslagjaar zijn wij bijvoorbeeld geïnformeerd over het onderzoek dat de AFM naar influencers heeft uitgevoerd. In dit onderzoek zijn innovatieve manieren door de AFM toegepast en dit heeft tot veel (internationale) aandacht geleid. Verder heeft het bestuur ons meegenomen in de impact voor de AFM van de oorlog in Oekraïne, zoals onder meer de aanpak van het sanctiebeleid en de ontwikkelingen op de gasderivatenmarkt. Ook heeft het bestuur ons als klankbord gebruikt om van gedachten te wisselen of de AFM meer taken op het gebied van Corporate Governance zou moeten ambiëren.

Tijdens de jaarlijkse off-site met het bestuur hebben wij het onderwerp regeldruk geagendeerd en nodigden een onder toezicht staande onderneming uit om een toelichting te geven hoe toezicht wordt ervaren. Vervolgens werden wij geïnformeerd over op welke wijze de AFM het risicogestuurde toezicht vormgeeft. Deze sessie leverde leerzame en waardevolle inzichten op. Ook spraken we over de samenwerking van de AFM met DNB en overige toezichthouders en werd een uitgebreide presentatie over het onderwerp consumentengedrag gegeven. De raad is tevreden over de stappen die zijn gezet op het gebied van de samenwerking tussen AFM en DNB.

Naast bovengenoemde onderwerpen zijn wij in 2022 ook geïnformeerd over de follow up van de KWINK-evaluatie en de juridische rapportage.

Bedrijfsvoering

In 2022 hebben wij ook de periodieke financiële rapportages beoordeeld. Verder hebben wij goedkeuring verleend aan de 'Agenda 2023' (inclusief begroting). Ook hebben we de opdrachtverstrekking aan de externe accountant getekend. Op het gebied van bedrijfsvoering zijn wij ook met regelmaat geïnformeerd over de voortgang van het verbetertraject van de heffingen, een update over maatschappelijk verantwoord ondernemen, de bekostiging van toezichttaken, de IT-dienstverlening en IT-strategie.

Governance en compliance

In het verslagjaar hebben wij goedkeuring verleend aan de geactualiseerde mandaatregeling. Alle actuele regelingen en reglementen zijn op de website van de AFM te vinden.

Tijdens elke vergadering hebben wij in aanwezigheid van de compliance officer het register nevenfuncties behandeld. Ook hebben wij verschillende nevenfuncties conform het daarvoor geldende toetsingskader beoordeeld. Verder zijn de periodieke rapportages van Compliance & Integriteit besproken.

Vertrek en benoemingen bestuurders en leden raad van toezicht

De samenstelling van het statutair bestuur en de raad van toezicht is in 2021 ongewijzigd gebleven. Op voordracht van de raad van toezicht zijn Hanzo van Beusekom en Jos Heuvelman herbenoemd als bestuurslid van de AFM. Wij zijn blij met de herbenoemingen. Afgelopen periode heeft de AFM geprofiteerd van de flinke dosis ervaring en vernieuwing die beide bestuurders meebrengen. Ook dragen de herbenoemingen bij aan bestuurlijke stabiliteit.

Benoemingen- en remuneratiecommissie

De benoemingen- en remuneratiecommissie heeft de voordrachten voor herbenoeming voor de bestuurders Van Beusekom en Heuvelman voorbereid. Verder is de commissie geïnformeerd over de voortgang van de wijziging in het 'waarderen en belonen'-systeem van de AFM en vervulde hierbij de rol van klankbord. De commissie adviseerde om alleen over te gaan tot invoering van het nieuwe systeem wanneer er voldoende kritische massa is.

Het besluit tot invoering van het nieuwe systeem is door het bestuur genomen en begin 2023 zal het nieuwe systeem in werking treden. Verder is de opvolgingsplanning besproken en is er een evaluatie uitgevoerd van het proces van beoordelingen van het bestuur en waar mogelijk wordt dit geoptimaliseerd.

Auditcommissie

De auditcommissie heeft dit jaar het onderwerp heffingen intensief besproken. Zo is de auditcommissie tijdens de jaarafsluiting over 2021 geïnformeerd over de totstandkoming van de stelpost heffingen en de onzekerheden en risico's die daarbij spelen. Ook heeft de auditcommissie kennisgenomen van de voortgang van het verbetertraject heffingen, inclusief datakwaliteit. Het realiseren van een nieuwe heffingenapplicatie heeft vertraging opgelopen; de auditcommissie heeft kennisgenomen van de alternatieve werkwijze die hiervoor is opgesteld. Dit onderwerp blijft verhoogde aandacht houden en de auditcommissie benadrukt het belang van dit verbetertraject.

Het bestuur heeft de auditcommissie uitgebreid geïnformeerd over de nieuwe IT-strategie. Ook werd periodiek gerapporteerd over de voortgang op het gebied van de IT-dienstverlening, inclusief voorgestelde verbeteracties. De auditcommissie ondersteunt de nieuwe IT-strategie. Een belangrijk element van de IT-strategie is het overgaan naar de cloud en het verstevigen van de regiefunctie. De auditcommissie benadrukt het belang om realistisch te zijn en om eerst te zorgen dat het IT-fundament stevig staat.

Dit jaar is een nieuwe vorm van risicorapportage opgeleverd waarin de voortgang van alle uitvoeringsrisico's is opgenomen, inclusief de verbeteracties van Compliance & Integriteit. De auditcommissie is tevreden over deze integrale vorm van rapportage. Voor 2023 zal gewerkt worden aan een *'risk appetite statement'*. De Interne Audit Dienst (IAD) heeft diverse auditrapporten geagendeerd en de auditcommissie heeft goedkeuring verleend aan het jaarplan van de IAD.

De capaciteit van de IAD was in 2022 door personeelsverloop beperkt. Het bestuur heeft een onderzoek uitgevoerd naar de wijze waarop de *'three lines of defense'* het beste kunnen worden geoperationaliseerd binnen de AFM. De auditcommissie heeft hiervoor input aangeleverd en kennisgenomen van dit onderzoek. Vanwege het vertrek van het hoofd IAD heeft de auditcommissie dit jaar geen individueel gesprek gevoerd, maar wel met de senior auditors. Wij hebben separaat overlegd met de externe accountant, zonder aanwezigheid van het bestuur. De auditcommissie heeft dit gesprek voorbereid. De onderwerpen die hier zijn besproken, waren heffingen, ervaringen met de uitvoering van de externe audit en een aantal specifieke auditbevindingen.

Permanente educatie en informatievoorziening

De sessies voor permanente educatie hebben wij dit jaar ingevuld met verschillende onderdelen en daarbij was het speerpunt vooral om ons te laten voeden door wat er leeft in de interne organisatie. Wij hebben gesprekken gevoerd met de afdelingshoofden om nader met elkaar kennis te maken en zicht te krijgen op de belangrijkste (toekomstige) uitdagingen en ontwikkelingen die er spelen. Ook is met een afvaardiging van het 'future leader program' gesproken over de resultaten van hun onderzoek over diversiteit en inclusiviteit bij de AFM. Wij hebben ook een drijfverenanalyse uitgevoerd en deze met elkaar besproken. De kleurenprofielen die uit deze analyse

kwamen, leverden waardevolle inzichten op, onder meer in de leiderschapstijl. Het bestuur heeft deze analyse ook uitgevoerd en in 2023 zal een gezamenlijk vervolg hierop plaatsvinden.

Leden van de raad van toezicht zijn twee keer per jaar aanwezig bij overlegvergaderingen met de ondernemingsraad. Verder spreken wij twee keer per jaar met het ministerie van Financiën op basis van een vaste overlegstructuur. Dit jaar hebben we als raad ook met het ministerie van Financiën en DNB gesproken over het onderwerp digitalisering. En tot slot hebben wij gesproken met de raad van commissarissen van DNB, waar onder andere de samenwerking tussen de AFM en DNB is besproken.

Evaluatie raad van toezicht en bestuur

Begin 2022 heeft de raad de evaluatie van zowel de individuele bestuurders als van het bestuur als collectief uitgevoerd. Hiervoor hebben wij input opgehaald bij onder meer afdelingshoofden en collega-bestuurders en zelf input geleverd. Vervolgens hebben we in individuele gesprekken met bestuurders gesproken. Hierbij zijn ook ontwikkelpunten en scholingsbehoeften aan de orde gekomen. Wij zijn van mening dat het bestuur goed functioneert en zijn taken naar behoren uitvoert. Voor 2023 zullen wij ook een gesprek met het bestuur als collectief voeren om het collectieve functioneren te bespreken.

Ook houden wij een jaarlijkse zelfevaluatie. Als follow up van de zelfevaluatie in 2021 hebben wij dit jaar meerdere gesprekken gevoerd met de interne organisatie en dit loopt nog door in 2023. Het is voor ons waardevol om ons naast externe stakeholders ook te laten voeden door wat er intern leeft in de organisatie. Ook hebben wij dit jaar een aantal onderwerpen zelf geagendeerd en met het bestuur besproken, zoals het onderwerp maatschappelijke impact AFM.

Eind 2022 hebben wij de zelfevaluatie over dit jaar uitgevoerd. Aan de hand van vooraf ingevulde vragenlijsten door ons en het bestuur, hebben wij de resultaten in een aparte evaluatiesessie besproken. Begin 2023 worden de uitkomsten met het bestuur besproken. Het overall-beeld dat naar voren komt is positief. De verschillende rollen van de raad worden adequaat ingevuld en wij zijn een goed functionerend en complementair team. Wij hebben een aantal kritische en strategische onderwerpen voor 2023 geïdentificeerd die dit jaar met prioriteit worden geagendeerd. Wij zullen

onze kritische doorvraagrol in 2023 verder ontwikkelen. Om de relatie tussen de raad en het bestuur goed te houden, worden in 2023 ook informele ontmoetingen buiten de reguliere vergaderingen om gefaciliteerd.

Bijeenkomsten raad van toezicht en commissies en aanwezigheid commissarissen

In het verslagjaar hebben wij 7 keer regulier vergaderd, waarvan 1 keer buiten aanwezigheid van het bestuur. Verder was er een extra vergadering die specifiek ging over de nieuwe strategie 2023 – 2026, een jaarlijkse offsite en 2 bijeenkomsten in het kader van Permanente Educatie.

De vergaderingen hebben voor het grootste deel fysiek plaatsgevonden. Rvt-leden Voetelink en De Jong zijn bij 2 reguliere vergaderingen afwezig geweest en rvt-lid Van Dolen bij 1 vergadering. Daarmee komt hun aanwezigheidspercentage op 72% respectievelijk 86%.

De auditcommissie heeft in 2022 3 keer regulier vergaderd en 1 keer extra in verband met de jaarafsluiting 2021. Alle commissieleden waren bij de vergaderingen aanwezig. De vergaderingen hebben zowel in digitale als fysieke vorm plaatsgevonden. De vergaderingen vonden plaats in aanwezigheid van de bestuursvoorzitter, bestuurder intern bedrijf (BIB), hoofd Planning, Control en Financiën en afvaardiging van de Interne Audit Dienst. De externe accountant van de Auditdienst Rijk (ADR) is aanwezig geweest bij de vergaderingen waar de jaarrekening, begroting, managementletter en opdrachtbevestiging ADR zijn besproken.

De benoemingen- en remuneratiecommissie heeft in 2022 2 keer regulier vergaderd en heeft daarnaast waar nodig buiten de vergaderingen om (digitaal) overleg gevoerd. De vergaderingen hebben zowel in digitale als fysieke vorm plaatsgevonden. Alle commissieleden waren bij de reguliere vergaderingen aanwezig. Zij vonden plaats in aanwezigheid van de bestuursvoorzitter en het hoofd Human Resources & Facilitair Bedrijf.

Onafhankelijkheid en tegenstrijdige belangen

In de statuten is opgenomen dat leden van de raad van toezicht hun werkzaamheden verrichten zonder last of ruggenspraak. Bij de vervulling van hun taak richten zij zich op het belang van de stichting en hebben zij oog voor de reputatie van de stichting en haar wettelijke en maatschappelijke taken en doelstellingen. Elke vorm van belangenverstremgeling wordt vermeden. In de regeling belangenverstremgeling is dit nader uitgewerkt. Als een lid van de raad van toezicht een mogelijk direct of indirect persoonlijk belang heeft dat tegenstrijdig is met het belang van de AFM, is hij niet aanwezig bij de beraadslaging en de besluitvorming ter zake. In 2022 is dit 1 keer voorgekomen.

Over dit verslag

De raad heeft goedkeuring verleend aan het jaarverslag en de jaarrekening over 2022. Bij de behandeling van de jaarrekening was de externe accountant van de AFM aanwezig.

Amsterdam, 6 maart 2023

Raad van toezicht AFM

Samenstelling raad van toezicht en bestuur

Raad van toezicht

In 2022 bestond de raad van toezicht uit:

Voorzitter
Martin van Rijn

1956, Nederlandse nationaliteit, eerste benoeming als voorzitter per 24 mei 2019, lopende termijn tot 24 mei 2023, eerste benoeming als lid per 15 februari 2018, geëindigd op 23 mei 2019

Lid benoemingen en remuneratiecommissie

Vicevoorzitter:
Willemijn van Dolen

1972, Nederlandse nationaliteit, eerste benoeming als lid per 1 september 2016, herbenoemd per 1 september 2020, lopende termijn tot 1 september 2024

Lid
Wendy de Jong

1966, Nederlandse en Canadese nationaliteit, eerste benoeming als lid per 15 februari 2019, lopende termijn tot 15 februari 2023

Voorzitter auditcommissie

Lid
Rob Langezaal

1958, Nederlandse nationaliteit, eerste benoeming als lid per 1 september 2019, lopende termijn termijn tot 1 september 2023

Voorzitter benoemingen- en remuneratiecommissie

Lid
David Voetelink

1953, Nederlandse nationaliteit, eerste benoeming als lid per 15 juli 2019, lopende termijn tot 15 juli 2023

Lid auditcommissie

Bestuur

In 2022 bestond het bestuur uit:

Voorzitter
Laura van Geest

1962, Nederlandse nationaliteit, eerste benoemingsdatum 1 februari 2020, lopende termijn tot 1 februari 2024

Lid
Jos Heuvelman

1962, Nederlandse nationaliteit, eerste benoemingsdatum 1 september 2018, herbenoemd per 1 september 2022, lopende termijn tot 1 september 2026

Lid
Hanzo van Beusekom

1972, Nederlandse nationaliteit, eerste benoemingsdatum 1 juni 2018, herbenoemd per 1 juni 2022, lopende termijn tot 1 juni 2026

BIB
Linda Sas

1972, Nederlandse nationaliteit, datum in dienst 1 mei 2021

De portefeuillevreiding van het bestuur is weergegeven in het [organogram op de website van AFM](#).

De overige functies van leden raad van toezicht en bestuur, evenals de profielschets raad van toezicht en bestuur zijn opgenomen op de website van de AFM.

Governance bij de AFM

Ondernemingsraad

Een van de belangrijkste onderwerpen in 2022 was het instemmingstraject voor het nieuwe beleid rondom Waarderen & Belonen, waarin de continue dialoog centraal staat. In dit langerlopende traject heeft de OR steun uitgesproken voor de beoogde beloningssystematiek waarin de beloning is losgekoppeld van de beoordeling. De OR heeft onder andere bijzondere aandacht gevraagd voor de wijze waarop het nieuwe waarden van de medewerkers wordt vormgegeven, het formuleren van succesfactoren en het monitoren van de voortgang van de gedragsverandering door medewerkers en leidinggevenden die met het nieuwe waarden wordt beoogd. In aanloop naar het nieuwe Waarderen & Belonen heeft de OR goedbezochte sessies georganiseerd om feedback van AFM'ers op te halen. Verder heeft de OR door het jaar heen inloopmomenten georganiseerd voor alle collega's. Daarnaast geeft de OR alle AFM'ers een terugkoppeling van de besproken punten in de tweewekelijkse OR-vergadering. De grotere zichtbaarheid heeft ertoe bijgedragen dat vacante OR-posities snel konden worden ingevuld met nieuwe enthousiaste leden.

De OR en het bestuur van de AFM hebben in 2022 de onderlinge verbinding versterkt. Signalen van medewerkers worden hierdoor makkelijker gedeeld met het bestuur. De OR heeft onder andere signalen gedeeld over de IT-faciliteiten. De OR is erg positief over de verbeteringen die op dat gebied zijn doorgevoerd. In 2023 zet de OR met het bestuur in op het verder versterken van de samenwerking. Ook de implementatie en evaluatie van de trajecten die in 2022 zijn gestart krijgen expliciet onze aandacht zodat de beoogde doelen daadwerkelijk worden behaald. In 2022 heeft de OR 8 advies- en instemmingsaanvragen afgerond:

- Instemming Waarderen & Belonen
- Instemming Wijzigingen DC kring
- Instemming netto pensioenregeling naar Aegon Capital
- Instemming verlaging minimale premiedekkingsgraad
- Advies Datagedreven toezicht
- Advies Inrichting afdeling Communicatie
- Advies Herinrichting Pensioentoezicht
- Instemming rookbeleid

De AFM en DNB hebben 15 meldingen ontvangen over dubbelingen in de uitvragen die de beide toezichthouders gedaan hebben. In juli 2022 hebben de AFM en DNB alle ondernemingen onder hun toezicht gevraagd om concrete voorbeelden van overlap in de uitvragen van de AFM en DNB te melden. Aanleiding voor deze inventarisatie waren aanbevelingen in de zbo-kaderwetevaluaties van AFM en DNB. We willen de meldende instellingen bedanken voor hun bijdrage.

Minder dubbeling, minder lasten

De AFM heeft samen met DNB geïnventariseerd waar ondernemingen overlap ervaren in de informatieverzoeken die wij beiden doen. Dit was als aandachtspunt naar voren gekomen in de zbo-evaluatie in 2021. Doel van het onderzoek was om dubbelingen in de toekomst zoveel mogelijk te beperken en daarmee de rapportagelasten voor de sector terug te dringen. Op deze vraag kwamen 15 meldingen met voorbeelden binnen. Onder de respondenten waren beleggingsondernemingen/beleggingsinstellingen, banken, verzekeraars en pensioenuitvoerders. Van de voorbeelden gingen 11 over terugkerende uitvragen van de AFM en DNB. De andere 4 meldingen gingen over eenmalige uitvragen. Bij 3 van de voorbeelden van overlapping schatte de melder in dat een hoge lastenbesparing te halen zou zijn als de dubbeling zou kunnen worden opgelost. Bij de overige 12 was dat midden tot laag volgens de melder.

Op basis van de ontvangen input maken DNB en de AFM nadere afspraken om de ervaren overlap te verminderen. We gaan vooral op themaniveau kijken welke mogelijkheden er zijn voor gezamenlijke uitvragen.

Corporate governance code

Compliance en integriteit

Compliance en integriteit staan bij de AFM hoog in het vaandel. Het vertrouwen in de AFM wordt geschaad als haar medewerkers (on)bewust betrokken zijn bij niet-integer gedrag. Gelet op onze rol als toezichthouder op de financiële markten hebben AFM-medewerkers een voorbeeldfunctie als het gaat om integriteit.

Ook van de organisatie als geheel wordt hierin een voorbeeldrol verwacht. De positie en de reputatie van de AFM als toezichthouder kunnen alleen gegarandeerd zijn als wij zelf vooraanstaand zijn op het gebied van integriteit en integriteitsbeleid.

Activiteiten 2022

Een belangrijk deel van de activiteiten van de compliancefunctie is regulier van aard. De activiteiten bestonden onder meer uit het bewustmaken van medewerkers, het bestuur en de raad van toezicht door bijvoorbeeld trainingen op het gebied van integriteit en gedrag, het informeren van de medewerkers via intranetberichten en het aangaan van de dialoog tijdens speciaal georganiseerde (telefonische) spreekuren. Daarnaast zien de complianceofficers actief toe op onder andere privébeleggingstransacties, nevenactiviteiten, uitnodigingen en geschenken. Ook is de raad van toezicht over nevenfuncties en -werkzaamheden van (kandidaat) leden van de raad van toezicht en het bestuur geadviseerd. Naast het behandelen van individuele nevenactiviteiten is in de vergadering van de raad van toezicht regelmatig aandacht geweest voor het compliance- en integriteitsbeleid in bredere zin.

Naast deze reguliere activiteiten zijn de inspanningen gericht geweest op het creëren van awareness ten aanzien van de gedragscode en de bijbehorende regelingen van de AFM. Een aantal belangrijke onderwerpen zoals het handelen in cryptocurrencies, privébeleggingstransacties en nevenwerkzaamheden zijn onder de aandacht gebracht door publicaties op intranet en de AFM-website. Dit heeft geleid tot vragen en meldingen op het gebied van compliance en integriteitsonderwerpen.

Er is extra aandacht geweest voor het onderwerp (ongewenste) omgangsvormen. Zowel het bestuur als leidinggevenden hebben dit onderwerp binnen eigen afdelingen besproken. De medewerkers zijn onder andere via berichten op intranet gewezen op het gewenste gedrag binnen de AFM en geïnformeerd over hoe grensoverschrijdend gedrag gemeld kan worden.

De AFM stimuleert een open foutencultuur, waarin alle medewerkers zich veilig voelen om twijfels, dilemma's en mogelijke overtredingen bespreekbaar te maken. Ook hier is aandacht aan besteed door middel van berichten op intranet en trainingen.

Meldingen en signalen over eigen personeel

De complianceofficers onderzoeken integriteitssignalen conform de regelingen 'melden (vermoeden van) misstanden en integriteitsschendingen' en 'Integriteitsonderzoek en sancties'.

Ieder relevant signaal leidt in principe tot een feitenonderzoek. Afhankelijk van de uitkomst van dit onderzoek vindt al dan niet handhaving plaats. In 2022 zijn 25 meldingen binnengekomen, waarvan 22 door eigen medewerkers. 7 van de 25 meldingen hebben geleid tot opleggen van een maatregel. In 5 gevallen is een aantekening in het dossier van betrokkene opgenomen (betreft een lichte sanctie). In 2 gevallen is een schriftelijke waarschuwing gegeven. De overige onderzochte meldingen hebben niet geleid tot het opleggen van een sanctie.

Een groot deel van de meldingen die tot een onderzoek hebben geleid gingen over de naleving van de regeling privébeleggingen, die voor alle AFM-medewerkers geldt ter voorkoming van (de schijn van) handelen met voorwetenschap. Het ging voornamelijk om administratieve fouten zoals het te laat aanmelden van beleggingsrekening en/of het verrichten van privébeleggingstransacties zonder voorafgaande toestemming van de complianceofficer.

Risicobeheersing

Bestuur en management zijn verantwoordelijk voor opzet, bestaan en werking van een risicomangementraamwerk. Onderdeel van dit stelsel is een risicomangementproces waarin risico's worden geïnventariseerd in relatie tot de te bereiken doelen. Indien nodig worden beheersmaatregelen getroffen en de ontwikkeling van het risico wordt gemonitord. Wij hebben de risicobeheersing geïntegreerd en verankerd in de besturingscyclus. Zo maakt deze deel uit van de prestatiedialoog die het bestuur voert met de afdelingshoofden. De opzet van de risicobeheersing is afgestemd met de raad van toezicht en de externe accountant.

Wij maken onderscheid tussen de risico's die in de markt optreden (marktrisico's) en de risico's die wij als organisatie ondervinden (operationele risico's). De operationele risico's die een financiële impact hebben op de jaarrekening worden eveneens gemonitord door een stelsel van in-control-verklaringen.

Marktrisico's

Het is de wettelijke en maatschappelijke taak van de AFM om toe te zien op het gedrag op de financiële markten. Wij onderzoeken gestructureerd welk gedrag als ongewenst kan worden gezien en waar en op welke manier de toezichtcapaciteit kan worden ingezet. In afstemming met de stakeholders wordt bepaald wat de belangrijkste risico's zijn. Deze 'toezichtprioriteiten' maken deel uit van de Agenda 2022.

Gedurende het jaar is actief gestuurd op het behalen van de in de Agenda gedefinieerde resultaten. Ook worden nieuwe ontwikkelingen op de financiële markten gemonitord en wordt bepaald of bijstelling en/of aanvulling van de strategische doelstellingen gepast is. Over de specifieke beheersing van de belangrijkste marktrisico's, wordt in de eerste hoofdstukken van dit jaarverslag gerapporteerd.

Operationele risico's

De operationele risico's (of uitvoeringsrisico's) omvatten alle mogelijke gebeurtenissen die impact kunnen hebben op onze waarden of op het bereiken van onze doelstellingen.

In 2022 is het operationele risicomanagementraamwerk verder ontwikkeld in de organisatie. De voornaamste aanvulling is dat er een afwegingskader voor de operationele risico's is opgesteld. Vanaf 2023 wordt dit kader toegepast in het risicomanagementproces. Dit zorgt er onder meer voor dat de verschillende operationele risico's beter ten opzichte van elkaar gewogen kunnen worden.

De centrale riskfunctie heeft de afdelingen op verzoek ondersteund bij het aanscherpen van de risk selfassessments. Het resultaat van de risk assessments zijn risicobeelden per portefeuille/bestuurder én een risicobeeld voor de organisatie als geheel. De risicobeelden zorgden ervoor dat het heersende risicobeeld werd bevestigd en verder geconcretiseerd. De risicotypen die voor de AFM de hoogste netto score hebben worden elders in dit jaarverslag nader toegelicht.

Op basis van de risicobeelden uit de selfassessment is gekeken of aanpassingen nodig waren op de afdelingsdoelen voor 2022 om de risico's te verkleinen. In de Operational Risk Board wordt door eerste-, tweede- en derde lijn periodiek overlegd

over en gestuurd op risico's die van invloed kunnen zijn op het bereiken van de doelstellingen van de AFM.

Operationele risico's en beheersmaatregelen

Het beheersen van operationele risico's in ons toezicht en bedrijfsvoering is fundamenteel voor de kwaliteit van onze activiteiten. De AFM beheerst risico's als vast onderdeel van de besturingscyclus en projectmethodiek om de doelen van de organisatie te bereiken en om de waarden van de organisatie, gelegen in mensen, informatie, kapitaal en imago te beschermen.

Alle afdelingen voeren periodiek een risicobeoordeling uit om risico's te identificeren en bestaande beheersmaatregelen te evalueren. De uitkomsten worden geconsolideerd en 3 keer per jaar wordt over de operationele risico's gerapporteerd aan het bestuur en de auditcommissie van de raad van toezicht. Hieruit zijn in 2022 een aantal risico's geïdentificeerd die organisatiebreed extra aandacht vragen.

1. Inzicht in keten- en procesafhankelijkheden

Om de beschikbare middelen zo efficiënt mogelijk in te zetten en ongewenste effecten van aanpassingen in de organisatie te voorkomen, is er in 2021 met een aantal processen een pilot gestart om organisatiebreed inzicht in afhankelijkheden te verbeteren. Deze pilot heeft in 2022 geleid tot een project om alle (nieuwe) AFM brede processen en ketenafhankelijkheden vast te leggen en te optimaliseren. De belangrijkste processen worden hiervoor geïdentificeerd en de gerelateerde beheersmaatregelen geactualiseerd. In 2022 is gestart met het heffingenproces. De verantwoordelijkheden voor dit proces zijn duidelijk belegd. Het project loopt door in 2023.

2. Realiseren van taken en wettelijke ambities

Door de (oplopende) spanningen op de arbeidsmarkt en de uitbreiding van onze toezichttaken is de vraag om voldoende en kwalitatief hoogwaardige werknemers in 2022 onder de aandacht gebleven. Het evalueren van recruitmentprocessen, het opstellen van een nieuwe HR-strategie en het optimaliseren van de HR-datapositie hebben bijgedragen aan het optimaliseren van het wervingsproces. Hiermee zijn wij beter in staat om onze taken en wettelijke ambities te realiseren. In 2023 worden verbeteracties geïmplementeerd als onderdeel van de nieuwe IT-strategie voor het automatiseren van werkzaamheden om handmatig werk te beperken.

3. Informatiebeveiliging

Het beheersen van cyber risico blijft onverminderd belangrijk voor de AFM. Informatiebeveiliging is daarom periodiek getoetst ten opzichte van het gewenste volwassenheidsniveau dat de AFM nastreeft. Aanvullend zijn er meerdere tests uitgevoerd door onafhankelijke security experts op de beveiligingsmaatregelen van de AFM. Het toetsen van de informatiebeveiliging is een continu proces en de uitkomsten hebben geleid tot diverse verbeteracties. In samenwerking met onze IT-leveranciers is er ook hernieuwde aandacht geweest voor het opruimen van legacy-systemen en het borgen van bedrijfscontinuïteit.

4. Privacy

De AFM heeft de ambitie datagedreven toezichthouder te worden en verwerkt zowel voor haar toezichtstaken als voor haar bedrijfsvoering persoonsgegevens. Verantwoord datagebruik en AVG compliance zijn dan ook onderwerpen die binnen de AFM doorlopend aandacht krijgen. Om blijvende bewustwording en aandacht te borgen zijn in 2022 verschillende initiatieven gestart die bijdragen aan goede verankering van het geldende wettelijke kader in de interne bedrijfsvoering en bij de uitvoering van het toezicht van de AFM.

In 2022 zijn 15 incidenten met betrekking tot persoonsgegevens onderzocht. Geen van de incidenten was meldenswaardig voor de AP.

5. Business continuity management

De overheid schaalde de maatregelen ter bestrijding van de coronapandemie in 2022 af. Hierdoor konden wij weer op kantoor werken. Veilig werken zonder dat de continuïteit van de bedrijfsvoering werd verstoord bleef prioriteit. De pandemie crisisplannen zijn geactualiseerd en kunnen snel worden geactiveerd.

Nieuwe deelnemers van de crisisorganisatie zijn in 2022 getraind en verschillende oefeningen hebben plaatsgevonden. De evaluaties worden gebruikt bij oefeningen in 2023. In 2022 is het Business Continuity Management beleid geactualiseerd. Met het uitvragen van de AFM-brede processen en het identificeren van de voor AFM belangrijkste processen kunnen de gerelateerde beheersmaatregelen worden geëvalueerd en waar nodig worden verbeterd. Dit bevordert de algehele bedrijfscontinuïteit.

De in-control-verklaring

De 'in-control-verklaring' is een van de instrumenten waarmee het bestuur verantwoording aflegt over de kwaliteit van de beheersing van de interne bedrijfsprocessen. De in-control-verklaring is in het bijzonder gericht op de kwaliteit en betrouwbaarheid van de externe verslaggeving. Om tot een positief (gefundeerd) oordeel te komen zijn de processen, de risico's die daarmee gepaard gaan en de ingestelde beheersmaatregelen beschreven. Door de in-control-verklaring te ondertekenen verklaren de proceseigenaren dat zowel de opzet van de risicobeheersmaatregelen als de werking hiervan op orde zijn. Op basis van het onderliggende stelsel van in-control-verklaringen is de AFM van oordeel dat de systemen van interne risicobeheersing en controle van de bedrijfsprocessen naar behoren hebben gefunctioneerd en een grote mate van zekerheid geven dat de financiële verslaggeving geen onjuistheden van materieel belang bevat.

Juridische procedures

De AFM en onze medewerkers moeten anderen op een correcte manier behandelen. Als een persoon van mening is dat dit niet het geval is geweest, kan die een klacht indienen bij de General Counsel van de AFM. Klachten worden zorgvuldig en in overeenstemming met het klachtenreglement en de Algemene wet bestuursrecht (Awb) afgehandeld.

In 2022 heeft de General Counsel 3 klachten ontvangen. Één klacht is niet inhoudelijk in behandeling genomen, één klacht is ongegrond verklaard en voor een deel niet in behandeling genomen en één klacht is op dit moment nog in behandeling. Wij hebben namens de General Counsel vragen en algemene klachten over het beleid van de AFM van een reactie voorzien. Klachten over onder toezicht staande ondernemingen zijn intern gesignaleerd ter ondersteuning van de uitoefening van het toezicht.

Bezwaar en beroep

In 2022 hebben wij 81 bezwaren ontvangen, ruim de helft minder dan in het voorgaande jaar (2021: 172). Het merendeel van de bezwaren (61) richtte zich tegen de heffingen die zijn opgelegd op grond van de [Wet bekostiging financieel toezicht](#) (Wbft). Deze bezwaren hadden betrekking op heffingen voor eenmalige toezicht-handelingen en heffingen voor het doorlopend toezicht.

De overige 20 bezwaren richtten zich tegen diverse besluiten. Onder andere tegen het besluit tot oplegging van een boete (4), het geven van een aanwijzing (4) en een opgelegde last onder dwangsom (1).

In 2022 hebben wij in totaal 143 bezwaren afgehandeld. Daarvan zijn er 117 ingetrokken, 15 achtten wij niet-ontvankelijk, 3 (gedeeltelijk) gegrond, 7 ongegrond en 1 is deels toegewezen. In ruim 95% van de gevallen hebben wij een beslissing op bezwaar genomen binnen de daarvoor geldende wettelijke termijnen.

Gerechtelijke procedures

Het aantal gerechtelijke procedures dat is aangespannen, is in 2022 iets gestegen ten opzichte van 2021 (29 in 2022 tegenover 27 in 2021). In 2022 is in 25 gerechtelijke procedures – voorlopige voorzieningen, beroep en hoger beroep – uitspraak gedaan. Een aantal procedures is mede rechtsvormend en principieel van aard. In het verslagjaar waren 16 uitspraken gunstig, 5 deels gunstig en 4 niet gunstig voor ons. In 84% van de procedures was de uitkomst dus (overwegend) positief voor ons. Daarvan is bijvoorbeeld sprake als een door wederpartij gevraagde voorziening wordt afgewezen, beroep of hoger beroep van wederpartij ongegrond wordt verklaard, of ons oordeel voor het overgrote deel in stand is gebleven.

Hoorcommissie

Voordat wij op een bezwaar beslissen, stellen wij belanghebbenden in de gelegenheid om de bezwaren mondeling toe te lichten bij de hoorcommissie. In 2022 vonden 9 hoorzittingen plaats. Alleen als er redelijkerwijs geen twijfel mogelijk is over de te nemen beslissing op bezwaar, wordt hiervan afgezien. Wanneer belanghebbenden hebben verklaard geen gebruik te willen maken van het recht om te worden gehoord, wordt geen hoorzitting gehouden.

De hoorcommissie van de AFM, niet zijnde een adviescommissie in de zin van artikel 7:13 van de Algemene wet bestuursrecht, bestaat uit een externe voorzitter, een jurist van de afdeling Juridische Zaken en (soms) een vertegenwoordiger van de afdeling die het primaire besluit heeft voorbereid waartegen bezwaar wordt gemaakt. De hoorcommissie had in 2022 twee externe voorzitters: de heer mr. drs. C.O.W. Dubbelman en de heer mr. drs. J.A.F. Peters.

Besturingscyclus

Voor de interne sturing en de externe verantwoording maakt de AFM gebruik van een besturingscyclus. In deze cyclus vindt binnen de financiële randvoorwaarden het proces plaats van (strategische) planning, uitvoering, (bij)sturing en verantwoording. Aan de hand van tussentijdse meetmomenten wordt beoordeeld of wij 'op koers' liggen. Zo nodig wordt bijgestuurd. Externe belanghebbenden krijgen informatie over de voortgang. In het jaarverslag leggen wij verantwoording af over de resultaten en effecten van onze inspanningen.

Verantwoording rechtmatig financieel beheer

In 2022 hebben we opnieuw vooruitgang geboekt in de verdere professionalisering van Inkoop. Zo hebben wij een realtime automatische koppeling tussen het inkoopstelsel en het financiële stelsel gerealiseerd. Verder benutten wij de mogelijkheden van het inkoopstelsel nog beter. Hierdoor kan het inkoopproces nog meer digitaal plaatsvinden.

Het inkoopproces voor de Europese aanbestedingen verloopt op een uniforme en beheerste wijze.

In 2022 zijn wij binnen de rijksbrede tolerantiegrens voor onrechtmatige inkopen van 2% van de gerealiseerde lasten gebleven. Voor 2022 zijn geen onrechtmatigheden vastgesteld. De ingezette professionalisering heeft zijn vruchten afgeworpen en zal ook de komende jaren worden doorgezet.

Accountantscontrole

Een externe accountant controleert de jaarrekening van de AFM. Deze accountant valt conform artikel 7 lid 2 van de Wet bekostiging financieel toezicht niet onder het toezicht van de AFM.

Gekozen is voor de Auditdienst Rijk (ADR), die de interne auditfunctie verzorgt bij diverse ministeries.

Omdat de ADR, net als de AFM, onder het ministerie van Financiën valt, heeft het ministerie voor de controleopdracht bij de AFM specifieke maatregelen getroffen om de onafhankelijkheid te waarborgen. De controle is belegd bij een accountant die vanuit zijn functie bij de ADR of vanuit zijn verantwoordelijkheid voor werkzaamheden van de ADR bij andere opdrachtgevers niet betrokken wordt bij vraagstukken die op enigerlei wijze verband houden met de AFM.

Bekostiging AFM

Financiële ondernemingen die onder toezicht staan betalen voor de kosten daarvan, zoals is geregeld in de Wet bekostiging financieel toezicht (Wbft).

In het Besluit bekostiging financieel toezicht (Bbft) is onder meer geregeld hoe de begrote kosten van het toezicht worden verdeeld over 16 onderscheiden categorieën. Het procentuele aandeel per categorie wordt in beginsel eens per 5 jaar vastgesteld door de ministers van Financiën en Sociale Zaken en Werkgelegenheid. De procentuele aandelen worden bepaald op basis van geregistreerde uren in toezicht(ondersteuning) op toezichtcodes. Deze geschreven uren worden jaarlijks toegewezen aan de verschillende categorieën. Voor het bepalen van de procentuele aandelen wordt het gemiddelde genomen van 3 voorgaande jaarlagen en een inschatting van wijzigingen in toezichtinspanningen voor de komende 2 jaar. De door te belasten kosten voor doorlopend toezicht in enig jaar worden bepaald door de begroting van dat jaar vermeerderd of vermindert met het exploitatiesaldo van voorgaand jaar en met aftrek van de begrote opbrengsten voor eenmalige verrichtingen. Eenmalige verrichtingen worden kostendekkend afgerekend.

De kosten voor doorlopend toezicht worden volgens de vastgestelde procentuele aandelen verdeeld over de 16 categorieën. Mede afhankelijk van de omvang van de populatie ondernemingen per categorie en de maatstafwaarden per onderneming, bepalen de ministers van Financiën en Sociale Zaken en Werkgelegenheid de jaarlijkse tarieven in de [Regeling bekostiging financieel toezicht](#).

Kostenontwikkeling toezicht

De AFM begroot per kostensoort en naar toezichtgebieden. Het toezicht van de AFM is risicogestuurd en vindt veelal plaats door middel van thematisch onderzoek. Verschillende disciplines dragen bij aan dit toezicht, meestal vanuit verschillende afdelingen. Vandaar dat toezichthouders en ondersteuners uren schrijven op basis waarvan wij de procentuele aandelen in de kosten uiteindelijk bepalen.

De ontwikkeling van de kosten van de AFM wordt meerjarig bepaald in een kostenkader dat de ministers van Financiën en Sociale Zaken en Werkgelegenheid vaststellen. Het huidige kostenkader loopt van 2021 tot en met 2024 en ziet er als volgt uit.

	2020	2021	2022	2023	2024*
<i>Basisbedrag (uitgangspunt begroting 2020)</i>	106,2	105,9	105,9	105,9	105,9
Bekende uitbreiding takenpakket		3,0	5,2	12,0	14,1
Versterking datagedreven toezicht		3,5	3,5	3,5	3,0
Besparingen		1,7-	3,1-	3,4-	3,7-
Nieuw basisbedrag	106,2	110,7	111,5	118,0	119,3
Taakstelling		0,4-	0,8-	1,2-	1,6-
Loonbijstelling		0,8	2,1	4,6	7,1
Prijsbijstelling		0,6	1,3	4,3	5,2
Begroting	106,2	111,7	114,1	125,7	130,0
Post onvoorzien		1,5	2,0	3,0	4,0
Meerjarenkader	106,2	113,2	116,1	128,7	134,0

* voor de loon- en prijsbijstelling 2024 is een aanname gedaan van 3,2%

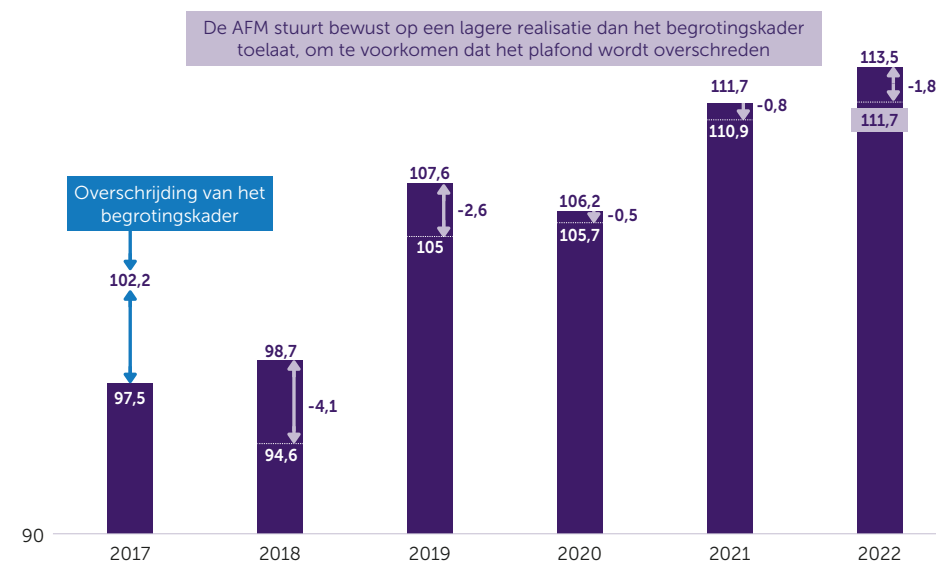
Het basisbedrag in het kostenkader 2021-2024 is de begroting 2020, geënt op het wettelijke takenpakket van de AFM. De toename van de toezichtkosten in het lopende kostenkader is gerelateerd aan bekende uitbreidingen van het takenpakket voor met name het accountantstoezicht en het toezicht op kapitaalmarkten, pensioenen en financieel-economische criminaliteit. Deze taken worden de AFM toebedeeld door de overheid en vloeien mede voort uit Europese wet- en regelgeving. Daarnaast is investeringsruimte bepaald voor de versterking van datagedreven toezicht. Voor 2022-2024 is het kostenkader aangepast voor de uitbreiding van het accountantstoezicht (OOB-toezicht). Daarnaast is het kostenkader voor de jaren 2023 en 2024 verder verhoogd voor uitbreiding van het toezicht op pensioenen.

Tegenover de toename van toezichtkosten staan besparingen en een opgelegde taakstelling. Deze worden gedurende de loop van het kostenkader ingevuld door middel van prioritering in de uitvoering van het bestaande takenpakket en een efficiëntere bedrijfsvoering.

Jaarlijks wordt op basis van prijsindices van het CBS en CPB de loon- en prijsbijstelling bepaald. Hierbij merken wij op dat er in de huidig gekozen systematiek met betrekking tot de aanpassing van de prijsbijstelling (conform spelregels kostenkader 2021-2024) een vertraging zit. Voor de prijsbijstelling gebruiken wij de 'jaarmutatie CPI', zoals het CBS deze publiceert in de maand juni van het jaar dat voorafgaat aan het jaar waarop de toezichtbegroting betrekking heeft. Zo is in de begroting 2022 een prijsbijstelling van 2% gehanteerd.

Tot slot is een post onvoorzien opgenomen voor onvoorziene ontwikkelingen. Deze is in 2022 niet gebruikt en kunnen wij ook alleen aanspreken op basis van een onderbouwd bestuursvoorstel met instemming van de raad van toezicht en medeweten van het ministerie van Financiën.

Figuur 15. Meerjarentrend van de realisatie van toezichtkosten, afgezet tegen het afgesproken kostenkader voor die jaren. De begroting heeft de afgelopen jaren op hetzelfde niveau gezeten als het kostenkader. De forse stijging van de begroting in 2019 is te verklaren uit de verhoging van het kostenkader met €7,7 miljoen om ons voor te bereiden op de uitbreiding van het kapitaalmarkttoezicht in het kader van brexit. Inclusief aanpassing voor loon- en prijsbijstelling kwam het begrotingskader voor 2022 uit op €113,5 miljoen.

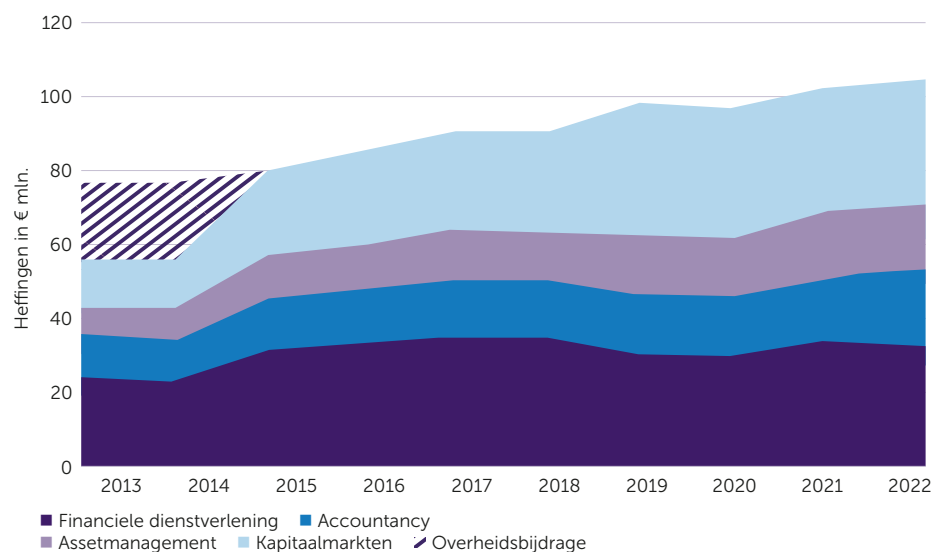
Uit de figuur kan worden opgemaakt dat de AFM sinds 2018 steeds binnen de begroting en het kostenkader is gebleven.

Doorbelasting van kosten in heffingen doorlopend toezicht

In het onderstaande grafiek zijn de doorbelaste kosten aan de onder toezicht staande ondernemingen verdeeld naar de onderscheiden toezichtgebieden. Onder deze gebieden liggen de 16 heffingscategorieën. Voor sommige categorieën is er geen sprake van een zuivere indeling in een toezichtgebied. Er is dus sprake van een grove indeling, maar die geeft wel een goed beeld van de algemene ontwikkeling per toezichtgebied.

Figuur 16. Overzicht van de groei van de heffing per toezichtgebied.

In het algemeen is sprake van een sterke toename in de heffingen in 2015. Dit wordt veroorzaakt door het wegvallen van de overheidsbijdrage van circa €20 miljoen. Overigens hoeft een toename van kosten niet per definitie te leiden tot een verhoging van de heffingen per onderneming. Dit hangt af van de categorie waarin de kosten landen, de ontwikkeling van de populatie daarbinnen, de jaarlijks vastgestelde tarieven en de maatstafwaarden.

Financiële dienstverlening

De heffingen voor financieel dienstverleners zijn min of meer stabiel gebleven, waarbij er vanaf 2019 sprake is van een lichte daling. Het toezicht volgend op de financiële crisis is aangescherpt en daarna gestabiliseerd. De komende jaren zullen de kosten stijgen vanwege de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel waartoe het kabinet heeft besloten. Het kostenkader voor de jaren 2023 en 2024 is hiervoor aangepast met respectievelijk €4,1 miljoen en €4,6 miljoen.

Kapitaalmarkten

Op het gebied van kapitaalmarkten hebben ingrijpende ontwikkelingen plaatsgevonden, waaronder de financiële crisis, *Capital Markets Union* en *brexit*. Naar aanleiding van de financiële crisis en het besluit om over te gaan tot een gezamenlijke kapitaalmarkt in Europa, is er veel nieuwe wetgeving opgesteld (zoals EMIR, MIFID II). Tevens heeft *brexit* vanaf 2019 gezorgd voor een forse stijging van de toezichtkosten.

Assetmanagement

De stijging van de heffingen op het gebied van het toezicht op assetmanagement, is te verklaren door nieuwe wetgevingspakketten, waaronder AIFMD.

Accountantsorganisaties en verslaggeving

Er is bij voor accountantsorganisaties sprake van een lichte stijging van de heffingen. Dit heeft te maken met de kwaliteitsverbetering in de sector die aanvankelijk onvoldoende van de grond kwam, waardoor een intensivering van het toezicht nodig was. De komende jaren zullen de kosten stijgen vanwege de uitbreiding en intensivering van het toezicht. Het huidige kostenkader is hiervoor aangepast oplopend tot €2,4 miljoen in 2024.

10 Jaarrekening AFM

Staat van baten en lasten	73
Balans	74
Kasstroomoverzicht	75
Toelichting	76
Toelichting op de staat van baten en lasten	79
Toelichting op de balans	87
Realisatie 2022, begroting 2022 en 2023	98

Staat van baten en lasten

voor de jaren eindigend op 31 december

(Bedragen in duizenden euro's)		2022	Begroting 2022	2021
Baten				
Heffingen	a.	103.632	112.923	117.266
Boetes	b.	3.045	-	1.222
Lasten onder dwangsom	b.	20	-	7
Overheidsbijdragen	c.	552	583	445
Totale baten		107.250	113.506	118.940
Lasten				
Personeelslasten	d.	84.458	87.925	84.163
Afschrijvingslasten vaste activa	e.	1.205	1.577	1.262
Overige bedrijfslasten	f.	26.018	24.024	25.528
Totale lasten		111.681	113.526	110.954
Financiële baten en lasten	g.	- 15	- 20	- 17
Som der lasten	h.	111.666	113.506	110.936
Exploitatiesaldo	p.	- 4.417	-	8.004

Balans

per 31 december (na resultaatbestemming)

Activa		2022	2021
Vaste Activa			
<i>Materiële vaste activa</i>	i.		
Verbouwingen		1.854	2.029
Inventaris		659	679
Computerapparatuur & software		1.458	369
Totaal Materiële vaste activa		3.971	3.077
<i>Financiële vaste activa</i>			
Huurwaarborgrekening	o.	688	688
Totaal Financiële vaste activa		688	688
Totaal Vaste Activa		4.659	3.765
Vlottende activa			
<i>Vorderingen</i>			
Debiteuren	j.	22.820	14.893
Kortlopende vorderingen en overlopende activa	k.	12.998	5.584
Totaal Vorderingen		35.818	20.476
<i>Liquide middelen</i>			
Liquide middelen	l.	27	3.583
Totaal liquide middelen		27	3.583
Totaal Vlottende Activa		35.845	24.059
Totaal		40.504	27.824

Passiva		2022	2021
Heffingsreserve	m.	3065	-
Vorzieningen	n.	1.939	3.877
Kortlopende schulden (ten hoogste 1 jaar)			
Rekening-courant Ministerie van Financiën	o.	19.643	-
Nog (terug) te betalen aan Ministerie van Financiën	o.	31	135
Te verrekenen exploitatiesaldo	p.	1.295	8.777
Crediteuren		3.388	2.889
Belastingen en premies sociale verzekeringen		4.957	4.310
Overige schulden en overlopende passiva	q.	6.185	7.835
Totaal Kortlopende schulden (ten hoogste 1 jaar)		35.500	23.947
Totaal		40.504	27.824

(Bedragen in duizenden euro's)

Kasstroomoverzicht

voor de jaren eindigend op 31 december

Kasstroomoverzicht		2022	2021
Kasstroom uit operationele activiteiten			
Exploitatiesaldo		- 4.417	8.004
Aanpassingen voor:			
Afschrijvingslasten materiële vaste activa	e, i.	1.205	1.262
Desinvesteringen materiële vaste activa	i.	8	65
Mutatie van de voorzieningen	n.	- 1.938	3
Totaal aanpassingen		- 725	1.330
Toename (-/-) / afname in het werkkapitaal:			
Kortlopende vorderingen		- 15.342	11.942
Kortlopende schulden		19.035	- 14.677
Totaal Toename (-/-) / afname in het werkkapitaal		3.692	- 2.734
Afdracht boetes en lasten onder dwangsom toekomend aan de Staat conform art. 11 Wbft		-	- 2.396
Kasstroom uit operationele activiteiten		- 1.449	4.204
Kasstroom uit investeringsactiviteiten			
Investeringsactiviteiten in materiële vaste activa	i.	- 2.107	- 739
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		- 2.107	- 739
Netto-kasstroom		- 3.556	3.466
Eindsaldo 31 december	l.	27	3.583
Af: beginsaldo 1 januari	l.	3.583	117
Mutatie liquide middelen		- 3.556	3.466

(Bedragen in duizenden euro's)

Toelichting

Algemeen

De Autoriteit Financiële Markten (AFM) is een stichting die statutair is gevestigd in Amsterdam en staat ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 41207759.

Zoals voorgeschreven in de Kaderwet zelfstandige bestuursorganen is de jaarrekening van de AFM zoveel mogelijk ingericht met overeenkomstige toepassing van Titel 9 Boek 2 BW. Daar waar van Titel 9 Boek 2 BW wordt afgeweken, wordt dat expliciet aangegeven. Tevens moet de jaarrekening van de AFM voldoen aan de Wet bekostiging financieel toezicht (Wbft) en de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT). De bedragen in deze jaarrekening zijn weergegeven in duizenden euro's, tenzij anders is vermeld. De in de tabellen opgenomen getallen zijn afgeronde bedragen. Hierdoor kunnen zich afrondingsverschillen voordoen.

Grondslagen voor resultaatbepaling

De baten en lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop zij betrekking hebben. De lasten van de AFM worden hoofdzakelijk gedekt door baten uit jaarlijkse heffingen die worden opgelegd aan de ondertoezichtstaande ondernemingen. Verder bestaan de baten uit vaste bijdragen die zijn gekoppeld aan de behandeling van aanvragen en registraties (eenmalige verrichtingen) en uit overheidsbijdragen voor het BES-toezicht. Daarnaast heeft de AFM de mogelijkheid om boetes en lasten onder dwangsom op te leggen.

Als een bezwaar, beroep of hoger beroep tegen een opgelegde heffing gegrond wordt verklaard, wordt het te restitueren bedrag in mindering gebracht op de baten uit heffingen. Conform artikel 8, lid 2 van de Wbft worden de opbrengsten van boetes en lasten onder dwangsom als baten verantwoord zodra is voldaan aan de volgende twee feiten: (a) zij staan onherroepelijk vast en (b) de AFM heeft de opgelegde bedragen daadwerkelijk ontvangen. Hierdoor is voor de verantwoording van boetes en lasten onder dwangsom sprake van het kasstelsel en wijkt de AFM hiermee af van Titel 9 Boek 2 BW.

Met ingang van 2022 is in artikel 8 van de Wet bekostiging financieel toezicht (Wbft) opgenomen dat opbrengsten van boetes en lasten onder dwangsom boven een gezamenlijk jaartotaal van €4,5 miljoen toekomen aan de Staat. In voorgaande jaren was deze grens €2,5 miljoen. Gerealiseerde baten tot €4,5 miljoen kunnen met ingang van 2022 op grond van artikel 8 en 8a van de Wbft worden toegerekend aan de heffingsreserve of in het daaropvolgende jaar worden verrekend met de heffing voor het doorlopend toezicht. In voorgaande jaren werden de gerealiseerde baten tot €2,5 miljoen in het daaropvolgende jaar verrekend met de heffing voor het doorlopend toezicht. Zie de toelichting bij letter p. 'te verrekenen exploitatiesaldo'. In artikel 8a lid 1 Wbft is een maximum opgenomen voor de heffingsreserve. Deze wordt nader ingevuld in het Bbft per 2023 waarin deze is gemaximeerd op €5 miljoen.

De AFM is voor de uitvoering van haar wettelijke taken vrijgesteld van omzetbelasting. De AFM is niet automatisch van vennootschapsbelasting (VPB) vrijgesteld. De AFM heeft een analyse van haar activiteiten in 2022 uitgevoerd. Uit deze analyse is gebleken dat net als voorgaande jaren veruit het grootste gedeelte van haar activiteiten niet VPB-plichtig is. De AFM heeft bij de Belastingdienst op basis van deze analyse het verzoek ingediend om voor boekjaar 2022 géén VPB-aangiftebiljet uit te reiken. Dat verzoek heeft de Belastingdienst gehonoreerd.

Schattingswijziging heffingen

Conform door het bestuur van de AFM vastgestelde interne naheffingsbeleid is er sprake van een schattingswijziging in de post nog te factureren heffingen. Onderdeel van het nieuwe naheffingsbeleid, ingaande per 2022, is dat nieuwe issues tot 3 jaar terug worden gecorrigeerd in plaats van voorheen 5 jaar. Daarnaast wordt er een ondergrens gehanteerd van €5.000 per heffingsjaar. Een issue vertegenwoordigt een heffing welke als gevolg van onvolkomenheden in de administratie van de AFM de afgelopen jaren niet geheven is, dan wel dat er destijds bewust gekozen is om niet te heffen. Vervolgens is er sprake van een schattingswijziging op basis van verjaring, waarbij eerdere ontstane issues vier jaar worden nageheven in plaats van voorheen 5 jaar.

Deze schattingswijzigingen tezamen hebben de volgende financiële effecten op de post nog te factureren heffingen:

- €120.000 is afgeboekt wegens verjaring van eerdere issues, waar jaarlaag 2017 is vervallen;
- €403.000 is afgeboekt wegens bestuursbesluiten die zijn genomen op een aantal toezichtcategorieën als nadere invulling van het naheffingsbeleid.

Waarderingsgrondslagen voor de balans

De activa en verplichtingen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde tenzij anders vermeld.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs en worden lineair over de verwachte economische levensduur afgeschreven.

In de regel worden de volgende afschrijvingstermijnen gehanteerd

- vijf jaar voor inventaris;
- drie jaar voor computerapparatuur en software (uitgezonderd laptops);
- vier jaar voor laptops (zie schattingswijziging);
- verbouwingen: de resterende looptijd van het huurcontract.

Schattingswijziging afschrijving laptops

De AFM heeft in 2022 de laptops vernieuwd. Voor de nieuwe laptops is in 2022 het afschrijvingspercentage verlaagd van 33,33% naar 25% per jaar. Hierdoor is deze in lijn met de verwachte economische levensduur. In onderstaande tabel wordt het effect van de schattingswijziging op de afschrijvingslasten in de jaren 2022-2026 uiteengezet.

	2022	2023	2024	2025	2026	Totaal
Afschrijvingslasten na schattingswijziging	78	280	280	280	201	1.120
Afschrijvingslijsten voor schattingswijziging	104	373	373	269	-	1.120
Vershil	- 26	- 93	- 93	11	201	-

Plottende activa

Bij de waardering van de post 'debiteuren' wordt rekening gehouden met het risico van oninbaarheid.

Voor heffingen wordt de post 'voorzien vanwege risico oninbaarheid' statisch bepaald. Het percentage heffingen waarop binnen 12 maanden geen betaling wordt ontvangen, is in 2022 gelijk gebleven op 0,225%.

Zoals vermeld onder 'grondslagen voor resultaatbepaling' worden de opbrengsten van boetes en lasten onder dwangsom als baten verantwoord zodra is voldaan aan de volgende twee feiten: (a) zij staan onherroepelijk vast en (b) de AFM heeft de opgelegde bedragen daadwerkelijk ontvangen. Als gevolg hiervan worden de opgelegde en onherroepelijke bedragen vermeld onder 'voorzien vanwege risico oninbaarheid' totdat de AFM de bedragen daadwerkelijk heeft ontvangen.

Voorzieningen

Voorzieningen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde, behalve de voorziening overgangsregelingen medewerkers. Deze laatste is gewaardeerd tegen contante waarde. In overeenstemming met RJ 271 treft de AFM voorzieningen voor verplichtingen die samenhangen met overgangsregelingen betreffende arbeidsvoorwaarden.

Pensioenregeling

De AFM heeft de pensioenregeling per 1 januari 2018 ondergebracht bij pensioen-uitvoerder 'De Nationale APF' (DNA). De opgebouwde pensioenaanspraken van de deelnemers zijn ondergebracht in een eigen (afgescheiden) kring.

De belangrijkste kenmerken van de pensioenregeling en de uitvoeringsovereenkomst zijn als volgt:

- Pensioenregeling op basis van Collective Defined Contribution regeling (CDC-regeling).
- De opbouw van het pensioen vindt plaats volgens een voorwaardelijk middel-loonstelsel (nagestreefde pensioenopbouw) en de pensioenaanspraken worden (voorwaardelijk) geïndexeerd als deze indexatie uit de beleggingsrendementen en het premie- en indexatiedepot van de kring AFM kan worden gefinancierd.
- Jaarlijks wordt aan de AFM de pensioenpremie in rekening gebracht die gelijk is aan 25% van de ongemaximeerde loonsom (vastgestelde pensioenpremie).
- 'De Nationale APF' berekent jaarlijks een kostendeekkende pensioenpremie. Het positieve verschil tussen de vastgestelde pensioenpremie en de kostendeekkende pensioenpremie benodigd voor de nagestreefde pensioenopbouw wordt gestort in een premie- en indexatiedepot van de kring AFM. Deze heeft zowel een indexatie- als een premie-egalisatiedoel. Als de kostendeekkende pensioenpremie hoger is dan de vastgestelde pensioenpremie, dan wordt de geambieerde pensioenopbouw in het betreffende jaar zodanig verlaagd dat de kostendeekkende pensioenpremie gelijk is aan de vastgestelde pensioenpremie.
- Voor actieve deelnemers in dienst op 31-12-2015 wordt bij wijze van overgangsmaatregel een koopsom van 2016 tot en met 2025 in rekening gebracht voor de onvoorwaardelijke indexatie van hun pensioenaanspraken. Deze onvoorwaardelijke indexatie is beperkt tot de jaarlijkse loonindex met een maximum van 1,5%.

Disconteringsvoet voorziening overgangsregelingen medewerkers:

- 3,26% (gebaseerd op een gemiddelde looptijd van 1 jaar en op de 'Nominale rentetermijnstructuur pensioenfondsen (zero coupon)' van De Nederlandsche Bank (DNB).

Looninflatie (alleen voor de berekening van de voorziening overgangsregelingen medewerkers):

- 1,50%

Ten behoeve van de voorziening Pensioenarrest gelden de volgende grondslagen:

- Aantal actieve deelnemers op 31/12/2015: 612.
- Gemiddeld verlooppercentage 2016-2021: 10,5%.
- Verlooppercentage 2022: 8,9%.
- Overlevingstafel: Actuarieel Genootschap (AG) 2022.

De indexatie grondslagen van Kring AFM bij pensioenuitvoerder 'De Nationale APF'.

Pensioenleeftijd:

- De pensioenrichtleeftijd is 68 jaar.

Grondslagen kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode.

Toelichting op de staat van baten en lasten

(bedragen in duizenden euro's, tenzij anders aangegeven)

Algemeen

Het exploitatietekort 2022 bedraagt €4,4 miljoen en is het saldo van lagere lasten (-€1,8 miljoen) en lagere baten (€6,3 miljoen) dan begroot. De lagere lasten vloeien voort uit lagere personeelslasten (-€3,5 miljoen), lagere afschrijvingslasten (-€0,4 miljoen) en hogere overige bedrijfslasten (+€2,0 miljoen).

De totale baten zijn lager dan begroot als gevolg van het saldo van lagere baten uit heffingen (-€9,3 miljoen) en niet begrote opbrengsten uit boetes en lasten onder dwangsom (+€3,1 miljoen). Deze lagere baten uit heffingen ad -€9,3 miljoen, worden grotendeels verklaard door het te verrekenen exploitatiesaldo uit voorgaand jaar van €8,8 miljoen. Conform de bestemming van het exploitatiesaldo zoals aangegeven in de jaarrekening 2021 is dit exploitatiesaldo geheel betrokken bij de berekening van het aan de markt in rekening te brengen bedrag voor 2022.

a. Heffingen

De heffingsopbrengsten zijn als volgt te specificeren:

Bij het merendeel van de toezichtactiviteiten zijn de werkzaamheden gekoppeld aan het doorlopend toezicht. De lasten hiervan worden gedekt door jaarlijkse heffingen aan alle ondertoezichtstaande ondernemingen in een bepaalde toezichtcategorie. De heffing in enig jaar is gebaseerd op twee componenten: 1) het te heffen bedrag uit de begroting van dat jaar (kolom A), en 2) het te verrekenen bedrag uit het voorafgaande jaar (kolom B). Daarom is voor een goede vergelijking niet alleen de begroting opgenomen maar ook het te verrekenen bedrag uit 2021.

Het totaal te heffen bedrag wordt met een wettelijk vastgelegde sleutel verdeeld over categorieën van ondertoezichtstaande ondernemingen. De AFM slaat binnen de betreffende toezichtcategorie het te heffen bedrag om via een vast bedrag per onderneming en/of een variabel tarief dat is gebaseerd op een heffingsmaatstaf. Deze heffingsmaatstaf verschilt per toezichtcategorie en is vaak gerelateerd aan de grootte van een individuele onderneming. Voorbeelden van heffingsmaatstaven zijn: aantallen fte, balanstotaal en gemiddelde marktkapitalisatie. Deze heffingsmaatstaven, ook wel bandbreedtes en tarieven, worden jaarlijks door de ministers vastgesteld (zoals bedoeld in artikel 13, negende lid, van de Wet bekostiging financieel toezicht) en jaarlijks gepubliceerd in de Regeling bekostiging financieel toezicht.

	Gerealiseerd 2022	Te heffen 2022 A Begroting 2022	Te heffen 2022 B Te verrekenen uit 2021 in 2022	Te heffen 2022 C=A+B Totaal te heffen 2022	Gerealiseerd 2021
<i>Heffingen Wbft</i>					
Heffingen doorlopend toezicht Wbft	96.398	104.046	- 8.777	95.269	106.665
Heffingen eenmalige verrichtingen Wbft	7.225	8.862	-	8.862	10.590
Totaal Wbft	103.623	112.908	- 8.777	104.131	117.254
<i>Heffingen BES</i>					
Totaal BES	9	16	-	16	12
Totaal heffingen	103.632	112.923	- 8.777	104.146	117.266

In 2022 is €103,6 miljoen aan heffingsopbrengsten gerealiseerd. Dat is €0,5 miljoen lager dan het te heffen bedrag van €104,1 miljoen. De lagere baten bestaan uit €1,1 miljoen hogere baten bij doorlopend toezicht en €1,6 miljoen lagere baten bij de eenmalige verrichtingen. Verschillen tussen de te heffen bedragen en realisaties op toezichtcategorieën hangen normaliter samen met onvoorziene mutaties in het aantal ondertoezichtstaande ondernemingen en met het feit dat heffingsmaatstaven kunnen afwijken van de waarden waarmee rekening werd gehouden bij het berekenen van de tarieven. Wat daarnaast meespeelt is het verbeterprogramma heffingen.

In 2022 heeft de AFM het verbeterprogramma heffingen doorlopend toezicht voortgezet. Het doel hiervan is dat heffingen juist, tijdig en volledig worden opgelegd en dat hiervan een duidelijke audittrail aanwezig is. In dit verband hebben analyses plaatsgevonden en zijn data geschoond waarop heffingen worden gebaseerd. Waar administratieve tekortkomingen in de registratie zijn geconstateerd heeft dit geleid tot correcties in opgelegde heffingen voor doorlopend toezicht over de afgelopen jaren (2017 - 2021), zowel aan debet- als creditzijde. Daarnaast heeft het bestuur van de AFM een naheffingsbeleid vastgesteld voor issues die zich in 2022 hebben voorgedaan. In 2022 zijn per saldo extra baten gerealiseerd ter grootte van €47.000. Deze volgt uit enerzijds het verschil tussen de schatting nog te heffen bedragen voortkomend uit het verbeterprogramma zoals opgenomen in de jaarrekening 2021 en de werkelijke afloop daarvan in 2022 (-€308.000) en anderzijds de nieuw gevonden issues die gefactureerd gaan worden in het volgende jaar (€355.000). Deze extra baten zijn onderdeel van het exploitatiesaldo en worden in overeenstemming met de bekostigingssystematiek het jaar erop met de sector verrekend.

De €1,1 miljoen hogere baten bij het doorlopend toezicht worden grotendeels veroorzaakt door een combinatie van onvoorziene mutaties in de gehanteerde populatie en maatstafwaarden.

In de gevallen waarin de AFM eenmalige toezichthandelingen verricht voor ondertoezichtstaande ondernemingen worden daarvoor waar mogelijk afzonderlijke bedragen in rekening gebracht. Voorbeelden hiervan zijn de behandeling van aanvragen voor vergunningen, registraties, ontheffingen, bestuurderstoetsingen en beoordelingen van openbare biedingen of emissieprospectussen. Deze heffingstarieven zijn in

beginsel kostendekkend en worden vastgesteld door de minister van Financiën en de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. De €1,6 miljoen lagere baten bij de eenmalige verrichtingen worden grotendeels veroorzaakt door lagere baten uit het prospectustoezicht en minder vergunningaanvragen.

In 2022 zijn de baten uit eenmalige verrichtingen €3,4 miljoen lager dan de realisatie in 2021. Dat wordt voornamelijk veroorzaakt door lagere baten uit het prospectustoezicht.

b. Boetes en lasten onder dwangsom

De baten uit boetes en lasten onder dwangsom worden conform art. 8 en 8a van de Wbft als volgt verdeeld:

	2022	Begroting 2022	2021
Baten toe te voegen aan heffingsreserve	3.065	-	-
Baten uit boetes en dwangsommen te verrekenen met de marktpartijen	-	-	1.229
Totaal boetes en lasten onder dwangsom	3.065	-	1.229

Met ingang van boekjaar 2022 is in artikel 8 van de Wet bekostiging financieel toezicht (Wbft) opgenomen dat opbrengsten van boetes en lasten onder dwangsom boven een gezamenlijk jaartotaal van €4,5 miljoen toekomen aan de Staat. In voorgaande jaren was deze grens €2,5 miljoen). In 2022 blijven deze baten echter onder deze grens van €4,5 miljoen. Gerealiseerde baten tot €4,5 miljoen kunnen met ingang van 2022 op grond van artikel 8 en 8a van de Wbft worden toegerekend aan de heffingsreserve. Er zijn in 2022 €3,1 miljoen baten uit boetes en lasten onder dwangsom gerealiseerd. Deze gerealiseerde baten van €3,1 miljoen worden volledig toegerekend aan de heffingsreserve. In voorgaande jaren werden de gerealiseerde baten tot €2,5 miljoen in het daaropvolgende jaar verrekend met de heffing voor het doorlopend toezicht. In 2021 waren deze gezamenlijke opbrengsten uit boetes en lasten onder dwangsom €1,2 miljoen. Zie letter m. voor de heffingsreserve en letter p. voor het te verrekenen exploitatiesaldo.

c. Overheidsbijdragen

De overheidsbijdragen zijn als volgt te specificeren:

	2022	Begroting 2022	2021
Totaal BES	552	583	445
Totaal overheidsbijdragen	552	583	445

De overheid vergoedt de lasten van het BES-toezicht (Caribisch Nederland, ofwel Bonaire, Sint Eustatius en Saba) voor zover de heffingsopbrengsten niet toereikend is. De overheidsbijdrage voor het BES-toezicht is in 2022 beperkt lager dan begroot.

d. Personeelslasten

De personeelslasten zijn als volgt te specificeren:

	2022	Begroting 2022	2021
Salarissen	60.118	59.914	58.495
Sociale lasten	7.461	7.875	6.816
Pensioenlasten*	10.725	12.781	13.257
Inhuur tijdelijke arbeidskrachten	3.629	3.630	3.448
Overige personeelslasten	2.524	3.725	2.147
Totaal personeelslasten	84.458	87.925	84.163

* De pensioenlasten betreffen de aan 'De Nationale APF' betaalde pensioenpremie minus de eigen pensioenbijdrage van de medewerkers van de AFM (netto-pensioenpremie) plus de dotatie aan de 'voorziening Pensioenarrest'. De beleidsdekkingsgraad per 31 december 2022 van 'De Nationale APF', kring AFM is voorlopig vastgesteld op 110,4%. De beleidsdekkingsgraad per 31 december 2021 was 103,2%.

De personeelslasten zijn €3,5 miljoen lager dan begroot. Dat is voornamelijk het gevolg van lagere pensioenlasten (-€2,1 miljoen) en lagere overige personeelslasten (-€1,2 miljoen). De lagere pensioenlasten worden vooral veroorzaakt door een gedeeltelijke vrijval van de voorziening Pensioenarrest als gevolg van een hogere rekenrente en een lagere dotatie van de jaarlaag 2022 dan begroot. De overige personeelslasten zijn €1,2 miljoen lager dan begroot. Dat is voornamelijk het gevolg van lagere lasten voor woon-werkverkeer, werving & selectie en de vrijval van de 'voormalige-Wabb-reserve'.

De salarislasten zijn nagenoeg conform begroting uitgekomen ondanks dat het gemiddeld aantal fte's in dienst (660 fte's) lager is dan begroot (674 fte's). Dit wordt grotendeels verklaard door een eenmalige werknemersvergoeding in het kader van de overgang naar een nieuwe waardering- en beloningssystematiek. De lasten voor tijdelijke inhuur zijn conform begroting uitgekomen.

Ten opzichte van 2021 zijn de personeelslasten €0,3 miljoen hoger als gevolg van lagere salaris- en sociale en pensioenlasten (-€0,3 miljoen), hogere lasten voor tijdelijke inhuur (+€0,2 miljoen) en hogere overige personeelslasten (+€0,3 miljoen).

De salaris-, sociale-, en pensioenlasten zijn per saldo €0,3 miljoen lager dan in 2021 voornamelijk door enerzijds lagere pensioenlasten als gevolg van een vrijval van de voorziening Pensioenarrest en een lagere toeslagverlening (indexatie pensioen) en anderzijds hogere gemiddelde salarislasten per fte. De overige personeelslasten zijn €0,3 miljoen hoger voornamelijk als gevolg van hogere lasten voor woon-werkverkeer. Deze lasten waren relatief laag in 2021 als gevolg van de coronacrisis.

In onderstaande tabel is het gemiddeld aantal fte opgesplitst naar de verschillende (toezicht)gebieden. Binnen het Toezicht is het aantal fte's inclusief inhuur ongeveer gelijk aan de begroting. Per toezichtgebied zijn er wel verschillen. Bij Accountancy is het gemiddeld aantal fte's lager dan begroot, doordat de gewenste uitbreiding pas gedurende het jaar heeft plaatsgevonden. Bij de directe toezichtondersteuning is het aantal fte's lager dan begroot onder meer als gevolg van openstaande vacatures op het gebied van data gedreven toezicht. Ook bij de overige afdelingen was sprake van een beperkte onderbezetting.

	Inclusief inhuur			Exclusief inhuur		
	Realisatie 2022	Begroting 2022	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Begroting 2022	Realisatie 2021
Financiële dienstverlening	180	178	181	179	174	180
Kapitaalmarkten	82	79	86	82	78	86
Assetmanagement	41	42	39	40	40	38
Accountancy	59	65	53	58	61	52
Subtotaal Toezicht	362	363	359	359	354	356
Directe toezichtondersteuning	178	188	174	173	183	169
Overige afdelingen	140	147	146	128	137	132
Totaal gemiddeld aantal werknemers op fte-basis	680	698	680	660	674	657

Bezoldigingen bestuur en raad van toezicht

De AFM is als zelfstandig bestuursorgaan uit hoofde van de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) verplicht de bezoldigingen van bestuurders en in een voorkomend geval van niet-topfunctionarissen te rapporteren. Conform artikel 4.2 WNT heeft de AFM ervoor gekozen om de BW-verantwoording achterwege te laten.

Voor 2022 bedraagt het WNT-bezoldigings-maximum €216.000.

De bestuurders Van Geest, Van Beusekom en Heuvelman, ontvangen een bezoldiging ter hoogte van het huidige WNT-bezoldigingsmaximum.

De rapportage luidt als volgt: (bedragen in euro's)

2022 Topfunctionarissen	Functie	Dagen in Dienst	Omvang dienst- verband (in fte)	Beloning	Doorsnee pensioen-premie- lasten en overige beloningen betaalbaar op termijn (*)	Totale bezol- diging volgens WNT
L.B.J. van Geest	Voorzitter	365	1	190.941	25.059	216.000
H.L. van Beusekom	Bestuurslid	365	1	193.065	22.935	216.000
J.R. Heuvelman	Bestuurslid	365	1	190.941	25.059	216.000
L.E. Sas	Bestuurslid Intern Bedrijf	365	1	173.294	24.569	197.863

2021 Topfunctionarissen	Functie	Dagen in Dienst	Omvang dienst- verband (in fte)	Beloning	Doorsnee pensioen-premie- lasten en overige beloningen betaalbaar op termijn (*)	Totale bezol- diging volgens WNT
L.B.J. van Geest	Voorzitter	365	1,0	183.592	25.408	209.000
H.L. van Beusekom	Bestuurslid	365	1,0	185.531	23.469	209.000
J.R. Heuvelman	Bestuurslid	365	1,0	183.592	25.408	209.000
L.E. Sas (in dienst vanaf 1 mei 2021)	Bestuurslid Intern Bedrijf	245	1,0	110.709	16.825	127.534

* De gerapporteerde werkgeversbijdrage in de pensioenpremie betreft een berekende bruto doorsnee pensioenpremie waarbij met de eigen bijdrage van de bestuurder rekening is gehouden. De WNT-tabel maakt hierdoor een zuivere vergelijking met het WNT-bezoldigingsmaximum mogelijk, omdat dat maximum eveneens op de systematiek van doorsneepremie is gebaseerd.

Raad van toezicht	2022	2021
M.J. van Rijn	32.400	31.350
W.M. van Dolen	21.600	20.900
W.E.M. de Jong	21.600	20.900
R.G.J. Langezaal	21.600	20.900
D.W. Voetelink	21.600	20.900

Bedragen in euro's

De WNT schrijft voor dat de jaarlijkse beloning van de voorzitter van de raad van toezicht niet meer dan 15% van het WNT-bezoldigingsmaximum mag bedragen. Voor de overige raadsleden is dat percentage op 10% gesteld.

e. Afschrijvingslasten Vaste Activa

	2022	Begroting 2022	2021
Verbouwingen	492	602	407
Inventaris	317	356	336
Computerapparatuur en software	396	619	518
Totaal afschrijvingslasten materiële vaste activa	1.205	1.577	1.262

De afschrijvingslasten op vaste activa zijn €0,4 miljoen lager dan begroot. De afschrijvingen op investeringen in het bedrijfspand zijn lager dan begroot doordat een aantal geplande investeringen uitgesteld zijn naar 2023. De afschrijvingen op computer-apparatuur en software zijn lager dan begroot doordat de geplande investeringen in nieuwe laptops en telefoons lager zijn uitgevallen dan begroot en daarnaast later in het jaar hebben plaatsgevonden.

f. Overige bedrijfslasten

	2022	Begroting 2022	2021
Huisvestingslasten	4.902	4.850	4.056
Advieslasten	2.103	5.251	2.015
Incidentele lasten overstap pensioenuitvoerder	- 92	-	- 135
Informatiseringslasten	16.367	10.459	16.672
Algemene lasten	2.739	3.465	2.921
Totaal overige bedrijfslasten	26.018	24.024	25.528

De overige bedrijfslasten bedragen €26,0 miljoen en zijn €2,0 miljoen hoger dan begroot. Deze overschrijding is het gevolg van hogere informatiseringslasten (+€5,9 miljoen) enerzijds, en lagere lasten voor advies (-€3,2 miljoen), een vrijval van een deel van de voorziening voor de overstap pensioenuitvoerder (-€0,1 miljoen) en lagere algemene lasten (-€0,7 miljoen) anderzijds. De huisvestingslasten zijn nagenoeg gelijk aan de begroting. Hierbij dient in aanmerking genomen te worden dat in de begroting 2022 een prijsbijstelling van 2,0% is opgenomen conform de voorschriften van het kostenkader 2021-2024. De werkelijke prijsstijgingen (bijvoorbeeld energielasten) zijn hoger uitgevallen, maar mede door goed contractbeheer en inkoopafspraken zijn deze gedeeltelijk geabsorbeerd.

De advieslasten zijn €3,2 miljoen lager dan begroot, dat wordt voor €2,2 miljoen veroorzaakt door een verschuiving van de kostensoort "advieslasten" naar de "informatiseringslasten" als gevolg van de IT-outsourcing. Deze verschuiving is ook in de begroting 2023 zichtbaar. Daarnaast zijn de advieslasten onder meer lager als gevolg van lagere juridische lasten.

De negatieve lasten van -€0,1 miljoen "incidentele lasten overstap pensioen-uitvoerder" betreft een vrijval van een reservering aangezien Pensioenfonds AFM in 2022 geliquideerd is.

De informatiseringslasten zijn €5,9 miljoen hoger dan begroot. Hiervan wordt €2,2 miljoen verklaard door de eerdergenoemde verschuiving van "advieslasten" naar de "informatiseringslasten". De werkelijke stijging ten opzichte van de begroting van de informatiseringslasten is derhalve €3,7 miljoen en wordt voornamelijk veroorzaakt door gestegen outsourcing kosten voor de uitvoering van de IT-run en daarnaast extra inzet op IT-change projecten. Deze ontwikkeling is ook in de begroting 2023 zichtbaar.

De algemene lasten zijn €0,7 miljoen lager dan begroot, dat wordt onder andere veroorzaakt doordat er een vrijval van de voorziening voor het risico op oninbaarheid debiteuren heeft plaatsgevonden. Daarnaast zijn de reis-en verblijflasten lager dan begroot.

De overige bedrijfslasten lasten liggen redelijk in lijn met 2021 met uitzondering van de huisvestingslasten. De huisvestingslasten waren in 2022 hoger als gevolg van hogere kosten voor schoonmaakwerkzaamheden, onderhoudskosten en externe vergaderkosten doordat na het opheffen van de lockdowns de medewerkers in 2022 weer vaker naar kantoor gaan en weer externe vergaderingen bijwonen.

Lasten certificerend accountant

De lasten van de controle door de certificerend accountant zijn opgenomen onder de algemene lasten.

De onderverdeling van deze lasten naar soort vergoeding is als volgt:

	2022	Begroting 2022	2021
Honoraria voor het onderzoek van de jaarrekening	210	200	210
Totaal lasten onafhankelijke accountant	210	200	210

In de lasten van de certificerend accountant zijn de geschatte lasten verwerkt van de werkzaamheden die betrekking hebben op het lopende verslagjaar.

g. Financiële baten en lasten

	2022	Begroting 2022	2021
Interestlasten	90	10	-
Interestbaten	105	30	18
Totaal financiële baten en lasten	- 15	- 20	- 17

Het saldo van de financiële baten en lasten zijn nagenoeg gelijk aan de begroting. De lasten zijn echter hoger dan begroot als gevolg van de gestegen rente op de rekening-courant die bij het ministerie van Financiën wordt aangehouden. Ook de rentebaten zijn hoger als gevolg van ontvangen rente op opgelegde boetes.

h. Lasten van het toezicht

In onderstaande tabel zijn de totaal gerealiseerde lasten, begrote lasten en de lasten van het voorgaand boekjaar samengevat, ingedeeld naar het wettelijk kader.

	2022	Begroting 2022	2021
Totaal Wbft	111.105	112.908	110.479
Totaal BES	561	598	457
Totaal lasten van het toezicht	111.666	113.506	110.936

Op grond van de Wbft moet inzichtelijk worden gemaakt wat de lasten bedragen voor het toezicht op de BES-eilanden (Caribisch Nederland, ofwel Bonaire, Sint Eustatius en Saba) uit hoofde van de Wet financiële markten BES (Wfm BES) en de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme BES (Wwft BES).

De afwijking tussen de begrote en gerealiseerde lasten is in de onderdelen d tot en met g toegelicht.

Toelichting op de balans

(bedragen in duizenden euro's, tenzij anders aangegeven)

i. Materiële vaste activa

Het verloop is als volgt:

	2022	2021
Stand per 1 januari	3.077	3.665
Investeringen	2.107	739
Afschrijvingen	- 1.205	- 1.262
Desinvesteringen	- 8	- 65
Stand per 31 december	3.971	3.077

	2022	2021
<i>Uitlopende geheel afgeschreven materiële vaste activa</i>		
Aanschafwaarde	- 730	- 1.688
Afschrijvingen	730	1.688
Cumulatieve aanschafwaarde	34.624	33.255
Cumulatieve afschrijvingen	- 30.653	- 30.178
Boekwaarde per 31 december	3.971	3.077

De specificatie luidt als volgt:

	Stand per 31 december 2021	Investeringen	Afschrijvingen	Desinvesteringen	Stand per 31 december 2022
Verbouwingen	2.029	317	- 492	-	1.854
Inventaris	679	297	- 317	-	659
Computerapparatuur en software	369	1.493	- 396	- 8	1.458
Totaal materiële vaste activa	3.077	2.107	- 1.205	- 8	3.971

De rubriek 'verbouwingen' betreft geactiveerde bouwkundige aanpassingen aan het door de AFM gehuurde kantoorpand. Bij 'computerapparatuur en software' zijn standaard hardware- en software-uitgaven geactiveerd. Voor de in 2022 aangeschafte laptops heeft de AFM een schattingswijziging doorgevoerd waarbij deze hardware in vier jaar tijd wordt afgeschreven in plaats van drie jaar. Het effect hiervan staat beschreven in de grondslagen.

j. Debiteuren

2022	< 43 dagen	43 - 75 dagen	> 75 dagen	Totaal
Debiteurensaldi bestaande uit heffingen gesplitst naar ouderdom	16.750	4.916	1.646	23.311
Debiteurensaldi bestaande uit boetes en lasten onder dwangsom gesplitst naar ouderdom	-	-	304	304
Voorzien vanwege risico oninbaarheid				- 796
Balanswaarde debiteuren per 31 december 2022				22.820

2021	< 43 dagen	43 - 75 dagen	> 75 dagen	Totaal
Debiteurensaldi bestaande uit heffingen gesplitst naar ouderdom	10.507	1.221	3.898	15.625
Debiteurensaldi bestaande uit boetes en lasten onder dwangsom gesplitst naar ouderdom	175	51	554	779
Voorzien vanwege risico oninbaarheid				- 1.512
Balanswaarde debiteuren per 31 december 2021				14.893

Bij de verdeling naar ouderdom is gekozen voor bovenstaande uitsplitsing, omdat deze goed aansluit bij het incassoproces. De heffingen hebben een vervalttermijn van 42 dagen en worden bij het uitblijven van betaling indien noodzakelijk overgedragen ter incasso.

De balanswaarde debiteuren per jaareinde 2022 is met €7,9 miljoen gestegen ten opzichte van het voorgaande jaar omdat de heffingen voor doorlopend toezicht later in het jaar zijn geheven dan in 2021.

Het saldo voorzien vanwege het risico op oninbaarheid van €0,8 miljoen (2021: €1,5 miljoen) heeft voor €0,5 miljoen (2021: €0,7 miljoen) betrekking op heffingen en voor €0,3 miljoen (2021: €0,8 miljoen) op boetes en verbeurde lasten onder dwangsom.

k. Kortlopende vorderingen en overlopende activa

	2022	2021
Vooruitbetaalde huur	225	192
Diverse vooruitbetaalde lasten	1.619	1.786
Nog te factureren heffingen en overige zaken	10.838	2.971
Overige overlopende activa	317	635
Balanswaarde kortlopende vorderingen en overlopende activa per 31 december	12.998	5.584

De post 'nog te factureren heffingen en overige zaken' 2022 ad €10,8 miljoen bestaat voor €10,2 miljoen uit nog op te leggen heffingen doorlopend toezicht en voor €0,7 miljoen uit eenmalige verrichtingen.

Een deel van de nog op te leggen heffingen doorlopend toezicht is afkomstig uit het verbeterprogramma heffingen. Namelijk €1,2 miljoen. Dit deel nog te factureren uit het verbeterprogramma heffingen is een door de AFM geschat bedrag, waarbij de AFM gebruik heeft gemaakt van de bij de AFM bekende (historische) gegevens. Dit verbeterprogramma is in 2021 gestart om het heffingenproces doorlopend toezicht te optimaliseren en digitaliseren. Het doel van dit verbeterprogramma is dat heffingen juist, tijdig en volledig worden opgelegd en dat hiervan een duidelijke audittrail aanwezig is. In dit kader hebben analyses plaatsgevonden die hebben geleid tot correcties zowel aan debet- als creditzijde in opgelegde heffingen voor doorlopend toezicht over de afgelopen jaren.

De stelpost voor 'reguliere' heffingen doorlopend toezicht over 2022 is €9,0 miljoen.

I. Liquide middelen

	2022	2021
Rekening-courant Rabobank	27	7
Rekening-courant Ministerie van Financiën	-	3.577
Balanswaarde liquide middelen per 31 december	27	3.583

m. Heffingsreserve

	2022	2021
Stand per 1 januari	-	-
Uit bestemming exploitatiesaldo	3.065	-
Stand per 31 december	3.065	-

Met ingang van boekjaar 2022 kunnen gerealiseerde baten uit boetes en lasten onder dwangsom tot €4,5 miljoen op grond van artikel 8 en 8a van de Wbft worden toegerekend aan de heffingsreserve. Er zijn in 2022 €3,1 miljoen baten uit boetes en lasten onder dwangsom gerealiseerd. Deze gerealiseerde baten uit boetes en lasten onder dwangsommen van €3,1 miljoen worden volledig toegerekend aan de heffingsreserve.

Deze reserve is geïntroduceerd in de Wijzigingswet financiële markten 2022 en heeft als doel het dekken van incidentele kosten of andere kosten die tot onevenredig hoge tarieven voor bepaalde ondertoezicht-staande instellingen zouden leiden. Voor de inzet van de heffingsreserve is toestemming nodig van zowel de minister van Financiën als de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. In de Wijzigingswet financiële markten 2022 is een maximum opgenomen voor de heffingsreserve (artikel 8a lid 1 Wbft). Deze wordt nader ingevuld in het Bbft per 2023 waarin deze is gemaximeerd op €5 miljoen.

n. Voorzieningen

	2022				2021
	< 1 jaar	1-5 jaar	> 5 jaar	Totaal	Totaal
Voorziening overgangsregelingen medewerkers	21	12	-	33	56
Voormalige-Wabb-reserve	-	-	-	-	279
Voorziening IT-strategie	195	328	-	524	816
Voorziening Pensioenarrest	1.382	-	-	1.382	2.726
Balanswaarde voorzieningen per 31 december	1.599	341	-	1.939	3.877

Het verloop van de voorzieningen is als volgt:

Voorziening overgangsregelingen medewerkers	2022	2021
Balanswaarde 1 januari	56	101
Oprenting	-	- 1
Herziene berekening vanwege bijstellen diverse rekenparameters	-	2
Vrijval	- 1	- 23
Uitbetaald	- 21	- 23
Balanswaarde per 31 december	33	56

Voormalige-Wabb-reserve	2022	2021
Balanswaarde 1 januari	279	279
Vrijval	- 279	-
Balanswaarde per 31 december	-	279

Voorziening IT-strategie	2022	2021
Balanswaarde 1 januari	816	1.297
Dotatie	-	7
Vrijval	- 13	- 110
Uitbetaald	- 279	- 378
Balanswaarde per 31 december	524	816

Voorziening Pensioenarrest	2022	2021
Balanswaarde 1 januari	2.726	2.197
Dotatie	15	872
Herziene berekening vanwege bijstellen diverse rekenparameters	- 1.340	-
Uitbetaald	- 19	- 342
Balanswaarde per 31 december	1.382	2.726

De 'voorziening overgangsregelingen medewerkers' heeft betrekking op (mogelijke) aanspraken voor compensatie van verschillen in de arbeidsvoorwaarden van personeel dat in het kader van een toezichtoverdracht naar de AFM is overgestapt en rechten van werknemers die in het kader van een overeengekomen overgangsregeling van kracht blijven voor een beperkte groep medewerkers.

De 'voormalige-Wabb-reserve' (Wet Assurantiebemiddelingsbedrijf) is in 2006 gevormd uit een ontvangen bedrag van €0,9 miljoen van de Sociaal Economische Raad (SER). Deze voorziening is ter dekking van arbeidsrechtelijke afspraken die zijn gemaakt bij de overgang naar de AFM per 1 januari 2006 van een aantal personeelsleden van de SER, vanwege de inwerkingtreding van de Wet financiële dienstverlening. In 2022 is het saldo van deze voorziening in zijn geheel vrijgevallen, aangezien deze voorziening niet meer noodzakelijk is voor het beoogde doel.

In augustus 2018 heeft het AFM-bestuur de implementatie van de nieuwe IT-strategie vastgesteld, goedgekeurd en aan de AFM-medewerkers gecommuniceerd. Deze IT-strategie behelst het contracteren van een outsourcing partner, hiermee ook het overdragen van het beheer van de IT-applicaties en IT-landschap van de AFM naar een outsourcing partner en de inrichting van een regie organisatie binnen de AFM.

De 'voorziening IT-strategie' is gevormd vanwege de feitelijke verplichting die naar aanleiding van de nieuwe IT-strategie is ontstaan en heeft betrekking op de eenmalige lasten die aan de totstandkoming van deze strategie zijn te relateren.

De uitgangspunten van de 'voorziening IT-strategie' zijn, als gevolg van het beschikbaar komen van nieuwe informatie, in 2022 van een herijking voorzien. Aan de hand van deze nieuwe informatie zijn de in 2022 toegepaste schattingen en veronderstellingen met betrekking tot de 'voorziening IT-strategie' in het huidige boekjaar aangepast. Dat heeft in 2022 per saldo geleid tot een vrijval van de voorziening van €13.000.

De 'voorziening Pensioenarrest' is gevormd voor een lopende juridische procedure inzake een geschil in inzicht ten aanzien van de aanpassing van de AFM-pensioenregeling op 1 januari 2016. De lasten voor externe juridische rechtsbijstand zijn hierbij inbegrepen.

De AFM-pensioenregeling is op 1 januari 2016 gewijzigd met als doel om naar een meer marktconforme en beter betaalbare pensioenregeling over te gaan. Uiteindelijk zijn enkele deelnemers een gerechtelijke procedure gestart tegen deze wijziging, omdat zij meenden onevenredig veel nadeel te hebben van de gewijzigde pensioenregeling. De AFM is bij de kantonrechter volledig in het gelijk gesteld. Hierop hebben deze deelnemers een hoger beroep ingesteld dat de AFM deels heeft verloren.

Het bestuur van de AFM heeft besloten om een cassatieprocedure bij de Hoge Raad in te stellen. De verwachting is dat de Hoge Raad op 21 april 2023 een uitspraak zal doen. Door bijstelling van diverse rekenparameters zoals stijging van de disconteringsvoet van 0,58% in 2021 naar 2,36% in 2022 (30-jaarsrente nominale rentetermijnstructuur pensioenfondsen DNB), aanpassing AG-overlevingstafel en gewijzigd vereist vermogen percentage heeft er per saldo een vrijval van €1,3 miljoen plaatsgevonden.

o. De financiële verhouding tussen de AFM en het Ministerie van Financiën

Deze ziet er als volgt uit:

		2022	2021
Rekening-courant Ministerie van Financiën	Zie punt n. Liquide middelen	-	3.577
Rekening-courant Ministerie van Financiën	Zie balans: Kortlopende schulden	- 19.643	-
Huurwaarborgrekening		688	688
Nog (terug) te betalen aan Ministerie van Financiën		- 31	- 135
Totaal		- 18.986	4.129

De rekening-courant Ministerie van Financiën betreft een met het Ministerie van Financiën afgesloten rekening-courantovereenkomst met kredietfaciliteit. De limiet van het rekening-courantkrediet bedraagt per 31 december 2022 €70,0 miljoen. Voor het niet-benutte deel van de faciliteit worden geen kosten in rekening gebracht.

De huurwaarborgrekening is in 2018 door het Ministerie van Financiën ter beschikking gesteld en deze dient ter dekking van een lopende garantiestelling ten behoeve van de verhuurder van het AFM-kantoorpand. De garantiestelling bedraagt €0,7 miljoen. De verstrekte garantiestelling loopt van 1 januari 2018 tot en met 31 maart 2026 (drie maanden na de vervaldatum van het per 1 januari 2018 verlengde huurcontract). Deze rekening is onder de 'Financiële vaste activa' verantwoord.

De post 'Nog (terug) te betalen aan Ministerie van Financiën' heeft betrekking op terug te betalen overheidsbijdrage voor het BES-toezicht (Caribisch Nederland) ad €31.000. Deze post staat gepresenteerd onder de kortlopende schulden.

p. Te verrekenen exploitatiesaldo

	2022	Begroting 2022	2021
Te verrekenen exploitatiesaldo Wbft met de markt uit voorgaand jaar (A)	8.777	-	773
Heffingen doorlopend toezicht (regulier)	96.351	104.046	103.769
Heffingen doorlopend toezicht (correcties vanwege onjuist/onvolledige heffingen in het verleden)	47	-	2.895
Heffingen eenmalige verrichtingen	7.225	8.862	10.590
Baten uit boetes en dwangsommen	3.065	-	1.229
Totaal baten Wbft	106.688	112.908	118.483
Totaal lasten Wbft	111.105	112.908	110.479
Exploitatiesaldo Wbft lopend jaar (B)	- 4.417	-	8.004
Toevoeging aan heffingsreserve (C)	3.065	-	-
Te verrekenen exploitatiesaldo Wbft in volgend jaar (=A+B-C)	1.295	-	8.777

Een positief te verrekenen exploitatiesaldo 'waarvan te verrekenen in volgend jaar met de markt' betekent een vordering van de marktpartijen op de AFM. In deze jaarrekening is het te verrekenen exploitatiesaldo en het vergelijkend cijfer onder de kortlopende schulden opgenomen.

Exploitatiever verschillen treden jaarlijks op door verschillen tussen de begrote en werkelijke lasten en baten.

Gerealiseerde baten uit boetes en lasten onder dwangsom boven de €4,5 miljoen komen, op grond van artikel 11 van de Wbft 2019, toe aan de Staat. In 2022 blijven deze baten echter onder deze grens.

Gerealiseerde baten tot €4,5 miljoen kunnen op grond van artikel 8 en 8a van de Wbft worden toegerekend aan de heffingsreserve. De in 2022 gerealiseerde baten uit boetes en lasten onder dwangsom van €3,1 miljoen, worden volledig toegerekend aan de heffingsreserve. Door deze toevoeging van €3,1 miljoen aan de heffingsreserve, ontstaat er in 2023 een bij de markt te verrekenen bedrag van -€1,3 miljoen.

Het saldo van 'te verrekenen in volgend jaar met de markt' ad €1,3 miljoen is een aan de markt terug te geven bedrag en is het resultaat van:

1. een te verrekenen bedrag uit 2021 (+€8,8 miljoen);
2. lager dan begrote baten uit heffingen voor doorlopend toezicht (-€7,7 miljoen);
3. lager dan begrote baten uit heffingen voor eenmalige verrichtingen (-€1,6 miljoen);
4. lager dan begrote lasten (+€1,8 miljoen).

De baten in het doorlopend toezicht zijn in totaal €1,1 miljoen lager dan het te heffen bedrag 2022. Dit is opgebouwd uit +€8,8 miljoen te verrekenen uit 2021 en -€7,7 miljoen lagere dan begrote baten 2022.

In 2022 zijn per saldo extra baten gerealiseerd ter grootte van €47.000. Deze volgt uit enerzijds het verschil tussen de schatting nog te heffen bedragen voortkomend uit het verbeterprogramma zoals opgenomen in de jaarrekening 2021 en de werkelijke afloop daarvan in 2022 (-€308.000) en anderzijds de nieuw gevonden issues die gefactureerd gaan worden in het volgende jaar (€355.000).

Exploitatiesaldo BES	2022	Begroting 2022	2021
Heffingen	9	16	12
Overheidsbijdrage BES	552	583	445
<i>Totaal baten</i>	<i>561</i>	<i>598</i>	<i>457</i>
<i>Totaal lasten BES</i>	<i>561</i>	<i>598</i>	<i>457</i>
Exploitatiesaldo BES	-	-	-

De overheid vergoedt de lasten voor het BES-toezicht (Caribisch Nederland) voor zover de heffingsopbrengsten niet toereikend zijn. Het exploitatieverschil is daarom gelijk aan nul.

Bestemming van het Exploitatiesaldo

Het te verrekenen bedrag 2022 in 2023 (Wbft) van €1,3 miljoen wordt conform artikel 8 derde lid van de Wbft geheel betrokken bij de berekening van het aan de markt in rekening te brengen bedrag voor 2023. Daarnaast zijn de baten uit boetes en lasten onder dwangsom van €3,1 miljoen, op grond van artikel 8a van de Wbft, toegevoegd aan de heffingsreserve.

q. Overige schulden en overlopende passiva

	2022	2021
Niet-opgenomen-vakantiedagen en overuren	3.591	3.707
Schulden ter zake van pensioenen	6	39
Nog te betalen incidentele lasten overstap pensioenuitvoerder	-	100
Overige te betalen lasten	2.588	3.989
Balanswaarde overige schulden en overlopende passiva per 31 december	6.185	7.835

De post 'niet-opgenomen-vakantiedagen en overuren' is met €0,1 miljoen afgenomen. Daarmee is de toename van de afgelopen twee jaar als gevolg van de coronacrisis tot staan gebracht. De 'Overige te betalen lasten' bestaan voornamelijk uit nog te ontvangen facturen voor goederen en diensten.

Eind 2022 is deze post €1,4 miljoen lager dan per balansdatum 2021. Dat wordt vooral veroorzaakt door de post nog te ontvangen facturen voor goederen en diensten, waarin het component IT-outsourcing met €0,6 miljoen is afgenomen en de nog te betalen transitievergoedingen met €0,4 miljoen is afgenomen, daarbij is er in tegenstelling tot vorig jaar geen post ontvangsten op opgelegde boetes die nog niet onherroepelijk zijn (2021: €0,3 miljoen).

Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Meerjarige financiële verplichtingen

De verplichtingen kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	< 1 jaar	1-5 jaar	> 5 jaar	Totaal
Huurovereenkomsten	3.212	6.423	-	9.635
Kantoormachines	95	140	-	235
Overige lease-overeenkomsten	36	22	-	58
Totaal niet in de balans opgenomen verplichtingen	3.343	6.585	-	9.928

Aan de verhuurder van het kantoorpand van de AFM is per 1 januari 2018 een garantiestelling afgegeven van €0,7 miljoen vanwege het verlengde huurcontract dat is ingegaan per dezelfde datum. De garantiestelling is verstrekt door het Ministerie van Financiën.

Niet verwerkte verplichtingen

Aansprakelijkstellingen

AFM in cassatie tegen uitspraak gerechtshof Amsterdam over eenzijdige aanpassing AFM-pensioenregeling op 1 januari 2016

De AFM-pensioenregeling is op 1 januari 2016 gewijzigd met als doel om naar een meer marktconforme en beter betaalbare pensioenregeling over te gaan. Uiteindelijk zijn enkele medewerkers een gerechtelijke procedure gestart tegen deze wijziging, omdat zij meenden onevenredig veel nadeel te hebben van de gewijzigde pensioenregeling. De AFM is bij de kantonrechter volledig in het gelijk gesteld. Hierop hebben deze medewerkers een hoger beroep ingesteld dat de AFM deels heeft verloren. Het gerechtshof Amsterdam, hierna te noemen het Hof, heeft op 4 november 2020 geoordeeld dat de AFM een zwaarwichtig belang had om de pensioenregeling en de hierbij behorende pensioenovereenkomst eenzijdig te wijzigen.

Het Hof oordeelt echter ook dat de wijzigingen die zijn doorgevoerd verder strekken dan toegestaan op grond van het aantastingsverbod dat op grond van artikel 20 Pensioenwet (PW) geldt voor reeds opgebouwde aanspraken.

Volgens het Hof hadden onder andere de volgende onderdelen van AFM-pensioenregeling niet op 1 januari 2016 eenzijdig gewijzigd mogen worden:

- Verplichtingen van de werkgever op grond van de uitvoeringsovereenkomst 2014:
  - a. Herstelpremieverplichting van de werkgever gelijk aan 10% van de jaarlijkse pensioenpremie;
  - b. Verplichting van de werkgever tot betaling van de uitvoeringslasten voor wat betreft overschrijdingen boven €700.000;
  - c. Verplichting van de werkgever tot bijstorting in geval van een wijziging van de grondslagen van het fonds anders dan de rekenrente;
- Invoering van een premiedempingssystematiek in de pensioenregeling geldend vanaf 1 januari 2016 die nadelig kan uitpakken voor alle gerechtigden.

Het bestuur van de AFM heeft besloten om een cassatieprocedure bij de Hoge Raad in te stellen. De verwachting is dat de Hoge Raad komend jaar een uitspraak zal doen.

Voor bovenstaande onderdelen van het arrest is géén voorziening getroffen, aangezien het niet waarschijnlijk wordt geacht dat de AFM op deze onderdelen door de Hoge Raad in het ongelijk wordt gesteld. De AFM heeft voldoende kansrijk geachte klachten tegen het arrest van het Hof ingebracht.

Mocht onverhoopt de AFM door de Hoge Raad op deze onderdelen in het ongelijk worden gesteld, dan kan dit leiden tot een aanvullende schadepost van €20 miljoen - €25 miljoen voor de AFM.

Vrijwaringen

De bestuursleden van Stichting Pensioenfonds AFM en de Stichting Pensioenfonds AFM zijn door de AFM gevrijwaard voor alle mogelijke aanspraken die (voormalige) medewerkers van de AFM op basis van hun pensioenovereenkomst met de AFM zouden kunnen hebben na de invoering van het Pensioenakkoord 2016 en de collectieve waardeoverdracht naar 'De Nationale APF'. Procedures verband houdende met de transitie van Pensioenfonds AFM naar 'De Nationale APF' leiden naar verwachting niet tot een uitstroom van middelen.

Verbonden Partijen

Pensioenfonds AFM

De AFM heeft haar pensioenregeling tot en met 2017 ondergebracht bij Stichting Pensioenfonds Autoriteit Financiële Markten (Pensioenfonds AFM). De AFM heeft de uitvoeringsovereenkomst met Pensioenfonds AFM per 1 januari 2018 opgezegd en de DNB heeft per 7 december 2021 het toezicht op Pensioenfonds AFM i.l. beëindigd. Het pensioenfonds is op dit moment bezig met de resterende activiteiten om de daadwerkelijk liquidatie te kunnen effectueren. Pensioenfonds AFM is op 14 februari 2022 bij de KvK uitgeschreven, waardoor Pensioenfonds AFM daadwerkelijk geliquideerd is. Voor de transacties vanwege de liquidatie van Pensioenfonds AFM verwijzen wij naar de volgende onderdelen in de jaarrekening:

- Onderdeel q. Overige schulden en overlopende passiva;
- Niet verwerkte verplichtingen, vrijwaringen.

De transacties met Pensioenfonds AFM i.l. hebben op een zakelijke grondslag plaatsgevonden.

Ministerie van Financiën

De AFM is een zelfstandig bestuursorgaan. De minister van Financiën beschikt over de volgende wettelijke en statutaire bevoegdheden bij de AFM:

- Instemmingsrecht ten aanzien van door de raad van toezicht vastgestelde of gewijzigde profielschets voor AFM-bestuursleden;
- Door middel van een Koninklijk Besluit het benoemen van AFM-bestuursleden;
- Het kunnen schorsen van AFM-bestuursleden en door middel van een Koninklijk Besluit het kunnen ontslaan van AFM-bestuursleden, indien zij niet meer voldoen aan de eisen voor de uitoefening van hun functie of daarin op ernstige wijze zijn tekortgeschoten;
- Instemmingsrecht inzake door de raad van toezicht vastgestelde bezoldiging van bestuurders;
- Instemmingsbevoegdheid ten aanzien van een voorstel tot aanpassing van de declaratie- en faciliteitenregeling raad van toezicht;
- Instemmingsbevoegdheid ten aanzien van een voorstel tot aanpassing van de declaratie- en faciliteitenregeling bestuur aan de minister van Financiën (conform artikel 1:26 lid 5 Wft);
- Instemmingsbevoegdheid ten aanzien van de inzet van de heffingsreserve (conform artikel 8a lid 4 Wbft 2019);
- Het ontvangen van alle relevante informatie die de minister van Financiën nodig heeft om zijn bevoegdheden ten aanzien van Stichting Autoriteit Financiële Markten te kunnen uitvoeren. Deze informatie wordt zowel door het AFM-bestuur dan wel door de raad van toezicht tijdig verstrekt;
- De voorzitter en de leden van de raad van toezicht worden door de minister van Financiën benoemd en een lid van de raad kan in geval van ongeschiktheid of onbekwaamheid voor de functie door de minister worden geschorst of worden ontslagen. Tevens dient de raad van toezicht een profielschets voor de raad van toezicht op te stellen. Met de vaststelling of wijziging van deze profielschets dient de minister van Financiën in te stemmen. Ontslag van een raadslid op eigen verzoek vindt plaats door de minister van Financiën;
- Met inachtneming van de WNT, het vaststellen van de bezoldiging van de leden van de raad van toezicht;
- Het bijwonen van het AFM-adviserend panel;
- Het goedkeuren van de AFM-begroting en de AFM-jaarrekening;

- Het bepalen van de bestemming van een batig liquidatiesaldo indien het bestuur van de AFM besluit tot het ontbinden van de Stichting Autoriteit Financiële Markten;
- Inzagerecht in de controlewerkzaamheden van de certificerend accountant van de AFM;
- Instemmingsrecht inzake voorgestelde wijzigingen van de AFM-statuten.

Voor een nadere toelichting van de transacties met het Ministerie van Financiën verwijzen wij naar de volgende onderdelen in de jaarrekening:

- Onderdeel b. Boetes en lasten onder dwangsom, Boetes en lasten onder dwangsom toekomend aan de Staat;
- Onderdeel c. Overheidsbijdragen, totaal BES;
- Onderdeel o. De financiële verhouding tussen de AFM en het Ministerie van Financiën.

De transacties met het Ministerie van Financiën hebben op een zakelijke grondslag plaatsgevonden.

Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

De minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid heeft inzake de AFM de volgende wettelijke en statutaire bevoegdheden:

- Het goedkeuren van de AFM-begroting en de AFM-jaarrekening op de voor het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid relevante onderdelen en het ontvangen van het AFM-jaarverslag;
- Instemmingsbevoegdheid ten aanzien van de inzet van de heffingsreserve (conform artikel 8a lid 4 Wbft 2019);
- Het bijwonen van het AFM-adviserend panel;
- Inzagerecht in de controlewerkzaamheden van de certificerend accountant van de AFM.

Tussen het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en de AFM vinden geen materiële transacties plaats.

Realisatie 2022, begroting 2022 en 2023

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de in 2022 begrote en gerealiseerde, en de voor 2023 begrote baten en lasten.

(Bedragen in duizenden euro's)	2022	Begroting 2022	Begroting 2023
Baten			
Heffingen	103.632	112.923	125.069
Boetes	3.045	-	-
Lasten onder dwangsom	20	-	-
Overheidsbijdragen	552	583	614
Totale baten	107.250	113.506	125.683
Lasten			
Personeelslasten	84.458	87.925	96.378
Afschrijvingslasten vaste activa	1.205	1.577	1.488
Overige bedrijfslasten	26.018	24.024	27.839
Totale lasten	111.681	113.526	125.705
Financiële baten en lasten	- 15	- 20	- 22
Som der lasten	111.666	113.506	125.683
Exploitatiesaldo	- 4.417	-	-

De begroting 2023 is te vinden op de website van de AFM (www.afm.nl) in 'Agenda 2023'.

Het totaal in 2023 door de AFM te heffen bedrag is €123,8 miljoen. Dat is het saldo van de begrote heffingen 2023 ad €125,1 miljoen minus het met de markt te verrekenen exploitatiesaldo uit 2022 van €1,3 miljoen (zie voorstel voor bestemming van het te verrekenen bedrag bij letter p. 'Te verrekenen exploitatiesaldo').

Amsterdam, 14 maart 2023

Bestuur

drs. L.B.J. van Geest, voorzitter
drs. H.L. van Beusekom
drs. J.R. Heuvelman

Raad van Toezicht

drs. M.J. van Rijn, voorzitter
prof. dr. W.M. van Dolen
drs. R.G.J. Langezaal RM
drs. D.W. Voetelink

Overige gegevens

Controleverklaring Van de onafhankelijke accountant	100
Bijlage Externe KPI's	104

Controleverklaring

Van de onafhankelijke accountant

Aan: De raad van toezicht van de Stichting Autoriteit Financiële Markten

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2022

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening over 2022 (hierna 'de jaarrekening') van Stichting Autoriteit Financiële Markten (hierna 'de stichting' of 'AFM') te Amsterdam gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van AFM per 31 december 2022 en van het resultaat over 2022, zoveel mogelijk met overeenkomstige toepassing van Titel 9 Boek 2 BW, de Wet en het Besluit bekostiging financieel toezicht, de Kaderwet zelfstandige bestuursorganen, hoofdstuk 1.2 van de Wet op het financieel toezicht, de Wet financiële markten BES en de bepalingen bij en krachtens de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT).

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2022;
2. de staat van baten en lasten over 2022;
3. het kasstroomoverzicht 2022; en
4. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

Voorts zijn wij van oordeel dat de in het jaarverslag opgenomen 'Verantwoording rechtmatig financieel beheer' een getrouw beeld geeft van de rechtmatige inning en besteding van middelen door de AFM.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Controleprotocol financiële verantwoording AFM en de Regeling Controleprotocol WNT 2022 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van de AFM zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Informatie over onze controleaanpak frauderisico's en uitkomsten daarvan

Wij hebben onze controlewerkzaamheden inzake frauderisico's bepaald in het kader van de controle van de financiële overzichten als geheel en bij het vormen van ons oordeel hierover. Onderstaande informatie moet in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

De primaire verantwoordelijkheid voor het voorkomen en detecteren van fraude berust bij de AFM. Als onderdeel van onze controle identificeren en schatten wij de risico's in op een afwijking van materieel belang in de financiële overzichten die het gevolg is van fraude. Onder fraude verstaan wij een opzettelijke handeling door een of meer leden van het management, met governance belaste personen, werknemers of derden, waarbij gebruik wordt gemaakt van misleiding teneinde een onrechtmatig of onwettig voordeel te verkrijgen. Frauderisico's kunnen te maken hebben met

het handelen van medewerkers van de AFM, het handelen van derden (misbruik van wet- en regelgeving) of een combinatie van beide. Fraude kan daarbij voortkomen uit frauduleuze financiële verslaggeving en oneigenlijke toe-eigening van activa (waaronder door misbruik van wet- en regelgeving door derden).

Wij hebben tijdens onze controle inzicht verkregen in de AFM en zijn omgeving, de componenten van het interne beheersingssysteem, waaronder het risico-inschattingproces en de wijze waarop het management inspeelt op frauderisico's en het interne beheersingssysteem monitort alsmede de uitkomsten daarvan. Ons beeld inzake de beheersing van de risico's op fraude en de ontwikkelingen hierin sluiten aan bij hetgeen de AFM hierover rapporteert. De AFM heeft aandacht voor de frauderisicofactoren en is bezig met het implementeren van een brede frauderisicoanalyse.

Wij hebben de opzet en het bestaan geëvalueerd, en voor zover wij noodzakelijk achten, de werking getoetst van interne beheersmaatregelen gericht op het mitigeren van frauderisico's. Wij hebben geëvalueerd of deze factoren een indicatie vormden voor de aanwezigheid van het risico op afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude. De door ons geïdentificeerde frauderisico's, de belangrijkste specifieke controlewerkzaamheden die wij naar aanleiding daarvan hebben uitgevoerd en de uitkomsten daarvan, zijn als volgt samen te vatten:

- Er zijn risico's op doorbreking van interne beheersmaatregelen door het management. Wij hebben de volgende werkzaamheden verricht:
  - Wij hebben de opzet, het bestaan en de werking van de interne beheersingsorganisatie beoordeeld voor de meest belangrijke processen;
  - Wij hebben voor nagenoeg alle posten van de balans, met name de posten die oordeelsvorming vergen, ook gegevensgerichte controles uitgevoerd;
  - Wij zijn nagegaan of een prestatieverklaring aanwezig is bij de inkoopfacturen;
  - Wij hebben de zogenaamde memoriaalposten in detail gecontroleerd;
  - Wij hebben kennisgenomen van de notulen van vergaderingen van het management;
  - Wij hebben inlichtingen ingewonnen bij de raad van Bestuur en de Chief Security Officer omtrent mogelijke signalen of gevallen van fraude;
  - Wij hebben de raad van bestuur verzocht om een bevestiging bij de jaarrekening te verstrekken. Deze bevestiging is verkregen.

Bovengenoemde werkzaamheden hebben niet geleid tot bevindingen.

- Risico's bij de verantwoording van de belangrijkste opbrengststroom, zijnde de heffingen. Wij hebben naast bovengenoemde controles de volgende werkzaamheden verricht:
  - Wij hebben opzet, bestaan en werking beoordeeld van de in dit kader relevante processen (met name het heffingenproces).
  - Wij hebben meerdere soorten gegevensgerichte controles uitgevoerd gericht op de juistheid en volledigheid van alle posten die behoren tot de heffingen.

Bovengenoemde werkzaamheden hebben niet geleid tot bevindingen die in het kader van het genoemde frauderisico verdere opvolging vereisen. Uit onze werkzaamheden volgen geen signalen van fraude die kunnen leiden tot een afwijking van materieel belang in de financiële overzichten.

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op €2.233.000. De materialiteit is gebaseerd op 2% van de omvang van de totale lasten, zoals voorgeschreven in het Controleprotocol financiële verantwoording AFM. Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de materialiteitsvoorschriften gehanteerd zoals vastgelegd in de Regeling Controleprotocol WNT 2022.

Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij zijn met de raad van toezicht overeengekomen dat wij aan de raad tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven EUR €223.300 rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het meest belangrijk waren tijdens onze controle van de jaarrekening. De kernpunten van onze controle hebben wij met de auditcommissie gecommuniceerd, maar vormen geen volledige weergave van alles wat is besproken.

Wij hebben onze controlewerkzaamheden met betrekking tot deze kernpunten bepaald in het kader van de jaarrekeningcontrole als geheel. Onze bevindingen ten aanzien van de individuele kernpunten moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen over deze kernpunten.

Heffingen

De heffingsopbrengsten zijn veruit de grootste categorie baten van de AFM. Deze heffingen bestaan enerzijds uit jaarlijkse heffingen die worden opgelegd aan de onder toezicht staande instellingen (doorlopend toezicht) en anderzijds uit vaste bijdragen die zijn gekoppeld aan de behandeling van aanvragen en registraties (eenmalige verrichtingen). Bij de uitvoering van het verbeterprogramma heffingen zijn er door de AFM administratieve tekortkomingen geconstateerd in de AFM-registratie voor de heffingen voor het doorlopend toezicht ten aanzien van een beperkt deel van het aantal onder toezicht staande instellingen. De hieruit volgende naheffingen hebben in 2021 en 2022 geresulteerd in extra baten voor de AFM die voor een deel zijn opgelegd in het betreffende boekjaar en voor een ander deel zijn verantwoord als nog te factureren heffingen. Deze post nog te factureren heffingen betreft voor een belangrijk deel door de AFM ingeschatte posities. Wij hebben de juistheid en volledigheid van de heffingen doorlopend toezicht gecontroleerd aan de hand van de bij de AFM beschikbare gegevens. Wij hebben daarbij aanvullende werkzaamheden uitgevoerd die bestonden uit het beoordelen van de reeds bestaande- en nieuwe issues met mogelijk na te heffen bedragen en de onderbouwing van de schattingen voor de post nog te factureren heffingen.

Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT)

De AFM is als zelfstandig bestuursorgaan gehouden aan de WNT. Wij hebben de verantwoording 'Bezoldigingen bestuur en raad van toezicht' gecontroleerd. Tevens hebben wij vastgesteld of de toelichting voldoet aan de eisen zoals opgenomen in de WNT. Onze werkzaamheden hebben wij uitgevoerd conform de werkzaamheden zoals opgenomen in de Regeling Controleprotocol WNT 2022.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met de Regeling Controleprotocol WNT 2022 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub n en o Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

Benoeming

Wij zijn door de raad van toezicht op 2 juli 2013 benoemd als accountant van Stichting AFM vanaf de controle van het boekjaar 2013 en zijn sindsdien de externe accountant. Jaarlijks bevestigen wij de gemaakte afspraken en voorwaarden in relatie tot de jaarrekeningcontrole.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit het bestuursverslag, het verslag van de raad van toezicht en de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist voor het bestuursverslag en de overige gegevens.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de raad van toezicht voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening zoveel mogelijk met overeenkomstige toepassing van Titel 9 Boek 2 BW, de Wet en het Besluit bekostiging financieel toezicht, de Kaderwet zelfstandige bestuursorganen, hoofdstuk 1.2 van de Wet op het financieel toezicht, de Wet financiële markten BES en de bepalingen bij en krachtens de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT).

Het bestuur is ook verantwoordelijk voor het afleggen van verantwoording over de rechtmatigheid van de inning en besteding van middelen, zoals vermeld in het Controleprotocol financiële verantwoording AFM.

In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de onderneming in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de stichting te ontbinden. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de stichting.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van de controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een meer gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden is opgenomen in de bijlage bij onze controle verklaring.

Den Haag, 14 maart 2023

Auditdienst Rijk

J.P. Looman RA CIA

Bijlage Externe KPI's

Nr.	Pijlers	Doelen	Prioriteiten	Activiteiten	Score	Toelichting
1	Toezicht	Bescherming van consumenten in kwetsbare situaties	1.1 Transitie nieuw pensioenstelsel	<p>De AFM bereidt de inrichting van het toezicht voor en bouwt daarvoor het pensioenteam uit. In de voorbereiding op de transitie ziet de AFM erop toe dat sociale partners en pensioenuitvoerders goed onderbouwd een besluit nemen. Voor welk pensioencontract zij kiezen, dat onder andere aansluit bij wat deelnemers kunnen en willen dragen. Ook houdt de AFM toezicht op een zorgvuldige communicatie met realistische verwachtingen richting deelnemers, waaronder de uitwerking in communicatieplannen.</p>	●	<ul style="list-style-type: none"> • De AFM heeft als adviserend lid van de Stuurgroep Uitwerking Pensioenakkoord van SZW actieve inbreng gehad op de waarborgen voor deelnemersbescherming (tijdens de transitie naar) het nieuwe pensioenstelsel. Continue beleidsmatige/wetgevende input via o.a. expertsessie Tweede Kamer, toezichttoetsen (o.a. WTP) en consultaties (o.a. BTP). • Uitwerking van 5 leidraden, met sector afgestemd: keuzebegeleiding, risicopreferentieonderzoeken, communicatieplannen, pensioenadvisering en opdrachtbevestiging. In november 2022 is (voorlopige) leidraad keuzebegeleiding gepubliceerd en met tevredenheid ontvangen door sector. • Marktbreed ophalen van feedback bij sector via periodieke gesprekken met grootste uitvoerders, koepels, PUO's en overige stakeholders, rondetafels, AFM-pensioenevent, transitiebulletins. • Diverse onderzoeken opgestart en afgerond in aanloop naar transitie, o.a. op gebied van correcte deelnemerscommunicatie, pensioenadministraties en risicopreferentieonderzoeken. • Intensieve samenwerking met DNB: gebieden waar pensioenuitvoerders met beide toezichthouders te maken gaan krijgen, zijn in kaart gebracht en er zijn werkafspraken over gemaakt. Monitoring van voortgang sector vindt plaats via gezamenlijke NPR uitraag. Eerste opzet van toezichthoudersplatform AFM/DNB is uitgewerkt en afgestemd.

Nr.	Pijlers	Doelen	Prioriteiten	Activiteiten	Score	Toelichting
1	Toezicht	Bescherming van consumenten in kwetsbare situaties	1.2 Retail-beleggen	Door onder andere de aanhoudende lage renteomgeving en een steeds laagdrempeliger toegang groeit de populariteit van beleggen. De AFM focust komend jaar op de bescherming van kwetsbare beleggers, door te kijken naar onder andere de online keuzeomgeving, distributie van (nieuwe) mogelijk niet voor de doelgroep passende beleggingsproducten, kosten(transparantie) en de onafhankelijkheid van online beschikbare informatie. Daarnaast kijken we naar het verdienmodel en daarbij behorende belangenconflicten. In samenwerking met andere Europese toezichthouders worden grensoverschrijdende oplichting en onverantwoorde risico's bij beleggen tegengegaan.	●	<ul style="list-style-type: none"> • Execution-only-beleggen: de AFM heeft een verkennend onderzoek gedaan naar verdienmodellen van neo-brokers en naar sturing in online beleggingsplatformen. Onze observaties hebben wij in een rapport naar buiten gebracht. • Beleggers moeten juist geïnformeerd zijn: ondernemingen zijn aan de slag gegaan met onze bevindingen over correcte en volledige informatieverstrekking over (verwachte) kosten door execution-only-brokers en adviseurs. Met een aanvulling op de 'Leidraad advies- en vermogensbeheerdienstverlening' hebben wij beleggingsondernemingen ook handvatten gegeven voor het opstellen van realistische verwachte rendementen. • Dienstverlening in internationaal verband: in deze context hebben wij in 2022 onder meer actief bijgedragen aan de discussie en kennis over payment for order flow (PFOF) met een onderzoek en publicatie over handelsplatformen die PFOF betalen aan brokers. Samen met de Cypriotische toezichthouder (CySEC) hebben wij enkele malafide, in Cyprus gevestigde beleggingsondernemingen aangepakt die met een Europees paspoort sinds 2019 ook actief waren in Nederland. De gezamenlijke bestrijding met CySEC heeft in 2022 geleid tot meerdere schikkingen, het inleveren van vergunningen en het weren van partijen uit Cyprus van de Nederlandse markt.

Nr.	Pijlers	Doelen	Prioriteiten	Activiteiten	Score	Toelichting
			1.3 Zorgplicht	De AFM gaat haar risicomethodologie op dit terrein door ontwikkelen, waarbij uitgangspunt is de risico's voor het klantbelang. We besteden speciaal aandacht aan de dienstverlening gedurende de looptijd van financiële producten en diensten, de zogeheten beheerfase. De AFM gaat de dialoog aan met de financiële sector om te onderzoeken hoe consumenten gestimuleerd kunnen worden om periodiek aandacht te geven aan het onderhoud van hun financiële situatie.	●	<ul style="list-style-type: none"> De dienstverlening gedurende de looptijd van financiële producten en diensten is in 2022 met alle grote banken en verzekeraars doorlopend besproken. De AFM heeft hen gevraagd een begin te maken met het formuleren van de rol die zij willen spelen voor hun bestaande klanten. Hoe willen zij klanten helpen om hun doel te blijven halen? Die ambitie bepaalt ook hoe zij hun dienstverlening in de beheerfase inrichten. Uit de gesprekken met de sector kwam een aantal good practices voort die de AFM later breder met financieel dienstverleners zal delen. Hoe kunnen consumenten worden gestimuleerd om periodiek aandacht te geven aan het onderhoud van hun financiële situatie? In 2022 heeft de AFM daarover met diverse instanties gesprekken gevoerd. Het onderwerp 'financiële gezondheid' krijgt steeds meer aandacht bij financiële ondernemingen, beleidsmakers en andere organisaties. Dat blijkt onder andere uit de diverse initiatieven die in het afgelopen jaar zijn gestart om consumenten meer bewust te maken en inzicht te geven in hun financiële welzijn.

Nr.	Pijlers	Doelen	Prioriteiten	Activiteiten	Score	Toelichting
2	Toezicht	Een robuuste infrastructuur en integer handelsgedrag	2.1 Versterking kapitaalmarkttoezicht	De AFM vernieuwt het kapitaalmarkttoezicht met focus op: i) duurzaamheid (zoals toezicht op CO2-emissiederivatenhandel, via benchmark verordening en ESG-reporting), ii) het verbeteren van informatie- en datakwaliteit (zoals kwaliteit MiFID2/MiFIR transactiedata, informatie via de meldingsplicht marktmisbruik STOR - Suspicious Transaction en Order Report en een meer risico gestuurd prospectustoezicht) en iii) digitalisering (zoals de ontwikkeling van handel via algoritmen (algo's) en het monitoren van ontwikkelingen in crypto currency).	●	<ul style="list-style-type: none"> Uit onze benchmarksreviews in 2022 (0-meting) kunnen we opmaken dat de meeste benchmarkbeheerders op de goede weg zijn als het gaat om ESG-informatieverschaffing. Maar er is ruimte voor verbetering. In ons toezicht op naleving van de ESG-criteria in prospectussen passen we de aanbevelingen uit het Green bond position paper van de AFM en AMF toe in de beoordeling van prospectussen. De conclusie was dat in de concept-prospectussen de informatie met betrekking tot duurzaamheid vaak niet voldoende specifiek is. Door het vereisen van aanvullende informatie is het een stuk specifiekker gemaakt in de goedgekeurde versies van de prospectussen. Wij hebben marktpartijen beïnvloed om aan hun verplichting te voldoen van het melden van STORS bij de toezichthouder. De omvang van de handel neemt toe en daarmee het belang van en het aantal STORS, die in het afgelopen jaar zijn toegenomen. Onderzoek naar het gebruik van machine learning in handelsalgoritmes en de mogelijke risico's in het licht van marktmisbruik heeft belangrijke en unieke inzichten opgeleverd die bepalend zijn voor ons toezicht op algoritmisch handelen. Ook is de controlerende rol die handelsplatformen hebben op de algo-controles van hun leden onderzocht. Handelsplatformen zijn gewezen op hun belangrijke controlerende rol en wij verwachten dat handelsplatformen deze rol stevig invullen.

Nr.	Pijlers	Doelen	Prioriteiten	Activiteiten	Score	Toelichting
3	Toezicht	Hogere kwaliteit van controles en bijdragen aan effectieve prikkels voor accountants(organisaties)	3.1 Vernieuwing toezicht accountantsorganisaties	De AFM gaat het toezicht op niet-OOB-accountantsorganisaties zelf uitvoeren. Daarnaast wordt een intensivering van het OOB-toezicht voorbereid. We implementeren een nieuwe toezichtmethodologie voor het n-OOB toezicht en bereiden die voor het OOB- toezicht voor.	●	<ul style="list-style-type: none"> Het toezicht op de accountantsorganisatie met een reguliere vergunning (RV) is onder meer gestart met een roadshow langs zo'n 60 kantoren door heel Nederland, nadat we in 2021 en begin 2022 onlinebijeenkomsten organiseerden die positief werden ontvangen. De accountantsorganisaties waarden vooral de persoonlijke, transparante en constructieve dialoog en wijzen op het belang van een blijvende verbinding tussen sector en toezichthouder. De nieuw ontwikkelde toezichtmethodologie voor het RV-toezicht is geïmplementeerd en hiervoor is gestart met een data-uitvraag op organisatieniveau en in september 2022 met de data-uitvraag naar gegevens voor afgeronde wettelijke controles. Wij verkrijgen hiermee nader inzicht in activiteiten en klantportefeuilles en te identificeren risico's. Die inzichten worden gebruikt om toezichtactiviteiten te ontwikkelen en prioriteren. Ten aanzien van het toezicht op de OOB-accountantsorganisaties is in 2022 onze methodologie verder ontwikkeld en zijn we hierover in gesprek gegaan met de OOB-accountantsorganisaties. Het uitgangspunt van deze aanpak is dat we in ons toezicht meer gebruikmaken van data, zowel op het niveau van de organisatie als op het niveau van de wettelijke controles. Zo kunnen we beter risico's zien en begrijpen, en daar ons toezicht op richten, sectorbreed en bij individuele accountantsorganisaties. In 2023 zetten we deze ontwikkeling van ons toezicht en de dialoog met de OOB-accountantsorganisaties voort.

Nr.	Pijlers	Doelen	Prioriteiten	Activiteiten	Score	Toelichting
4	Overall	AFM-brede (toezicht)prioriteiten	4.1 Duurzaamheid	AFM draagt bij aan de nieuwe Europese duurzaamheidsregulering en beïnvloedt deze vanuit haar visie. Ook begeleidt de AFM de sector in de voorbereiding op de aanstaande regels (de AFM werkt aan de verdere ontwikkeling van Level 2 SFDR standaarden, draagt via minFin bij aan de raadsonderhandelingen over een definitief voorstel t.a.v. de CSRD en de EU Green Bonds Standard en werkt aan een visie op duurzaamheidsclaims financiële producten en instellingen). De AFM ziet toe op een zorgvuldige implementatie door de sector van de duurzaamheidsregulering, door zich in haar toezicht te richten op het waarborgen en verbeteren van (correcte) informatieverstrekking in het licht van de duurzaamheidsclaims en te monitoren in hoeverre de sector de duurzaamheidsrisico's in het risicobeheersingsframework heeft geïntegreerd.	●	<ul style="list-style-type: none"> De AFM heeft toezichtonderzoeken uitgevoerd op het gebied van niet-financiële verslaggeving, duurzame benchmarks, en naleving van de SFDR. Ook zijn er rapporten gepubliceerd over de onderliggende bedrijven waar duurzame fondsen in beleggen en de voorkeuren en verwachtingen van duurzame beleggers. Daarnaast is er meegeschreven aan een ESMA-rapport over de markt voor CO2-emissierechtderivaten en hebben wij toezichtverwachtingen ontwikkeld op het gebied van duurzaamheidsclaims (respectievelijk voor uitgevende instellingen en financiële instellingen). Duurzaamheid is afgelopen jaar verder verankerd in de AFM Strategie 2023-2026. Tot slot is Europese en internationale duurzaamheidswetgeving beïnvloed door reacties op de consultatie voor regulering van de markt voor ESG-ratings en consultaties voor nadere duurzaamheidsverslaggevingsregels, alsmede door inbreng bij Financiën voor de raadsonderhandelingen t.a.v. de EU Green Bond Standard; ook nemen wij actief deel aan verschillende Europese werkgroepen gericht op een gedeelde Europese aanpak voor het voorkomen van greenwashing.
			4.2 Strategie 2023-2026 & AFM 20 jaar bestaan	In 2022 wordt de AFM Strategie 2023-2026 opgesteld. Deze geeft richting aan de AFM in de komende periode. Daarnaast viert de AFM haar 20-jarig bestaan, intern en extern, met een blik op de toekomst. Separaat communicatieplan voor interne en externe aanpak.	●	<ul style="list-style-type: none"> In de vernieuwde AFM Strategie 2023-2026 worden 3 belangrijke trends centraal gesteld: digitalisering, internationalisering en duurzaamheid. Voor de toezichtgebieden en de professionele organisatie zijn de doelstellingen concreter gemaakt dan in de voorgaande strategie. De implementatie van de nieuwe strategie is gestart met de Agenda 2023. Op 1 maart 2022 bestond de AFM 20 jaar, reden voor een jaar vol evenementen. In juni werd het seminar On the future of Financial Services Conduct Supervision gehouden, met aandacht voor de toekomst van toezicht. Intern vierden we het jubileum met een feest, het AFM-cabaret en het alumnifestival.

Nr.	Pijlers	Doelen	Prioriteiten	Activiteiten	Score	Toelichting
4	Overall	AFM-brede (toezicht)prioriteiten	4.3 Datagedreven toezicht	In 2022 wordt het huidige programma m.b.t. datagedreven toezicht geïntegreerd binnen de AFM-organisatie. De transitie van de AFM naar een meer datagedreven toezichthouder wordt daarmee onverminderd doorgezet.	●	In het verslagjaar hebben wij de werkwijze en de bijbehorende organisatiestructuur van een datagedreven toezichthouder verder geborgd. Verantwoord en compliant datagebruik heeft hiermee een vaste vorm gekregen binnen onze organisatie. De focus is steeds meer verlegd naar een eenduidige manier van werken en de introductie van business devops teams per toezichtafdeling die het mogelijk maken om structureel het gebruik van data te faciliteren in het risicogestuurde toezichtproces. Dit komt voort uit de transitie naar een datagedreven organisatie die wij een aantal jaren geleden hebben ingezet.
5	Overall	Professionele organisatie	5.1 Bevordering van snelle en zorgvuldige toetreding van marktpartijen en personen	Streven naar afhandeling van 100% van de vergunningaanvragen/ personentoetsingen binnen de wettelijke termijn.	●	Gemiddeld is meer dan 90% van alle vergunningaanvragen en personentoetsingen binnen de wettelijke termijn afgehandeld. De in 2021 doorgevoerde procesverbeteringen hebben gezorgd voor een stijging van de KPI ten opzichte van 2021 (69%). Wij hebben ons naar ons beste vermogen ingespannen om alle zaken binnen de wettelijke termijn af te ronden en heeft daar waar dat niet lukte zoveel mogelijk contact onderhouden met de aanvragers over de voortgang van deze dossiers.
			5.2 IT huis op orde	Met de uitbesteding wordt ons IT-huis op orde gebracht. De digitale fitheid van de organisatie wordt vergroot door het verbeteren van de interne regie-organisatie en de uitrol van nieuwe werkplekken. We zetten verdere stappen in het portfoliomanagement en de technische ondersteuning bij het heffingenproces. Dit dient te resulteren in het realiseren van een transparante en voorspelbare levering van IT-diensten.	●	<ul style="list-style-type: none"> In 2022 hebben we de nieuwe AFM IT-strategie 2023-2026 vastgesteld. Met deze strategie zetten we de vervolgstappen naar een meer volwassen toepassing van IT. Dit doen we aan de hand van 3 hoofdthema's: we verstevigen het fundament door naar de cloud te migreren en oude (maatwerk) applicaties uit te faseren; we versterken het verandervermogen door de relevante competenties uit te breiden en we vergroten het absorptievermogen door toezichtprocessen zoveel mogelijk te harmoniseren en de IT-ondersteuning meer generiek in te richten. Een externe partij heeft een grondige evaluatie uitgevoerd van de transitie van de IT-dienstverlening naar Cegeka en de opzet van de interne regie-organisatie. De aanbevelingen uit deze evaluatie hebben een plek gekregen in de realisatie van de nieuwe IT-strategie. Ook hebben we in 2022 de governance op de IT-veranderportfolio aangescherpt, zodat we meer in lijn met de strategie veranderen en meer op waarde sturen. Daarnaast heeft de analyse plaatsgevonden voor de migratie naar de cloud van CRM. De uitvoering vindt plaats in 2023.

Nr.	Pijlers	Doelen	Prioriteiten	Activiteiten	Score	Toelichting
5	Overall	Professionele organisatie	5.3 Werkgeverschap en pensioen	De AFM stimuleert het nieuwe werken (mede als gevolg van de coronacrisis) met focus op werkplekflexibiliteit en het nieuwe systeem van waarderen en belonen. De verschillende onderdelen van het AFM pensioendossier behouden adequate aandacht. We besteden veel tijd en aandacht aan de scholing en ontwikkeling van onze medewerkers door: het trainen van benodigde vaardigheden, het bevorderen van samenwerking en gebruik te maken van hulpmiddelen zoals de AFM Werkwijze en gestandaardiseerde processen.	●	<ul style="list-style-type: none"> Onder de noemer Werken@AFM faciliteert de AFM het tijd- en plaatsafhankelijk werken met daarin o.a. aandacht voor mobiliteit, hybride werken en een regeling voor de inrichting van de thuiswerkplek. Per 1 januari 2023 gaat het nieuwe systeem van waarderen en belonen in. De continue dialoog over prestatie en ontwikkeling van medewerkers en de onderlinge samenwerking staan hierin centraal. Ter voorbereiding hebben in 2022 maatwerktrainingen plaatsgevonden voor alle medewerkers en leidinggevenden. Het vervolg hiervan loopt door in 2023. Er is een specifieke week georganiseerd voor het thema vitaliteit met workshops, lezingen en sportactiviteiten. Vanuit de AFM-werkwijze en agile werken zijn workshops gegeven, sessies gefaciliteerd ten behoeve van proces optimalisatie en standaardisatie en in het onboarding programma opgenomen. In het verslagjaar is de AFM-pensioenregeling tussen sociale partners geëvalueerd en is er een akkoord bereikt over pensioenregeling voor de komende jaren tot uiterlijk het moment van overstap naar het nieuwe pensioenstelsel.
			5.4 Effectieve kostenbeheersing	De AFM borgt dat de kosten binnen het vastgestelde kostenkader / begroting blijven.	●	De kosten van de AFM zijn in 2022 ruim binnen het kader en begroting gebleven.

Heeft u vragen of opmerkingen over deze publicatie?

Stuur een e-mail naar: redactie@afm.nl

Autoriteit Financiële Markten

Postbus 11723 | 1001 GS Amsterdam

Telefoon

020 797 2000

www.afm.nl

Dataclassificatie

AFM-Publiek

Volg ons: →

De AFM maakt zich sterk voor eerlijke en transparante financiële markten. Als onafhankelijke gedragstoezichthouder dragen wij bij aan duurzaam financieel welzijn in Nederland.

De tekst van deze publicatie is met zorg samengesteld en is informatief van aard. U kunt er geen rechten aan ontleen. Door veranderende wet- en regelgeving op nationaal en internationaal niveau is het mogelijk dat de tekst niet actueel is op het moment dat u deze leest. De Autoriteit Financiële Markten (AFM) is niet aansprakelijk voor de eventuele gevolgen – bijvoorbeeld geleden verlies of gederfde winst – ontstaan door of in verband met acties ondernomen naar aanleiding van deze tekst.

© Copyright AFM 2023